

Zur
Gräfl.vom Hagen'schen
Majorats - Bibliothek

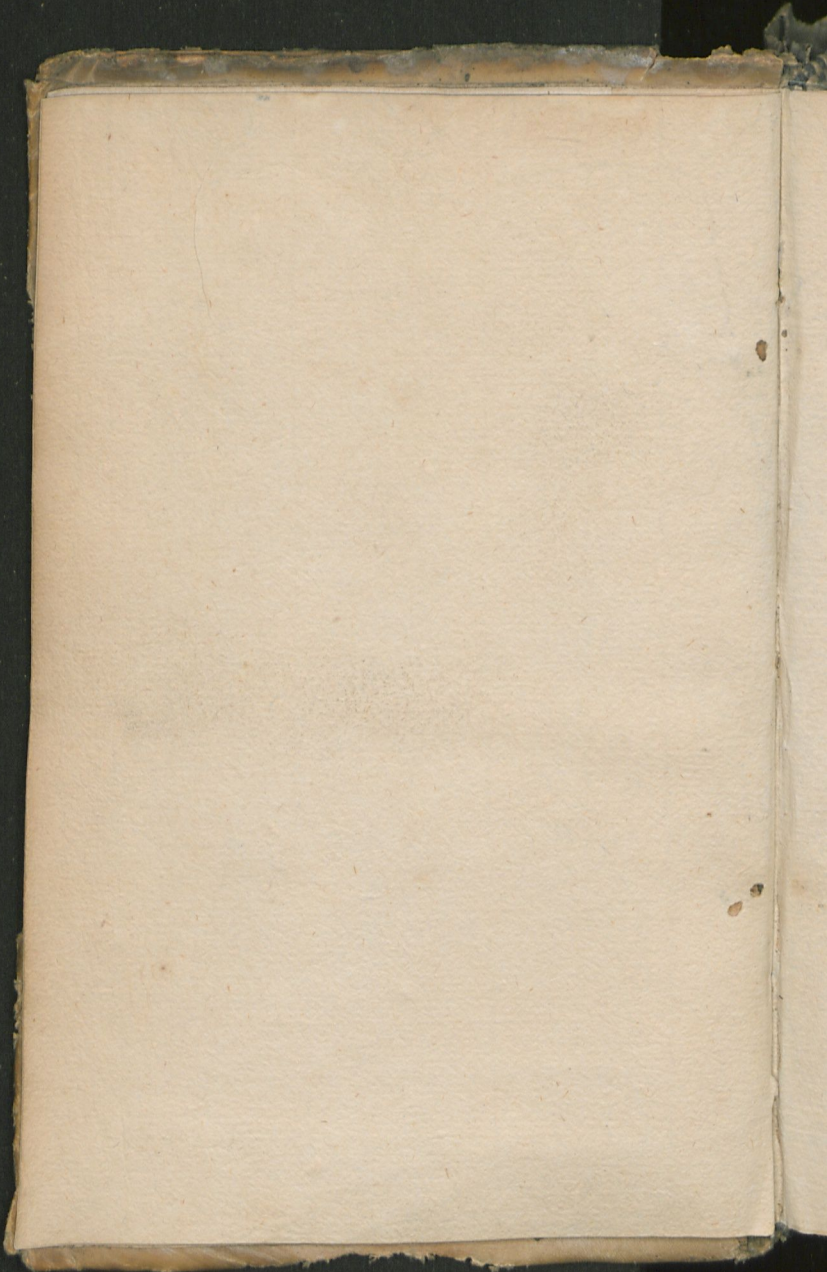

MÖCKERN
gehörig.

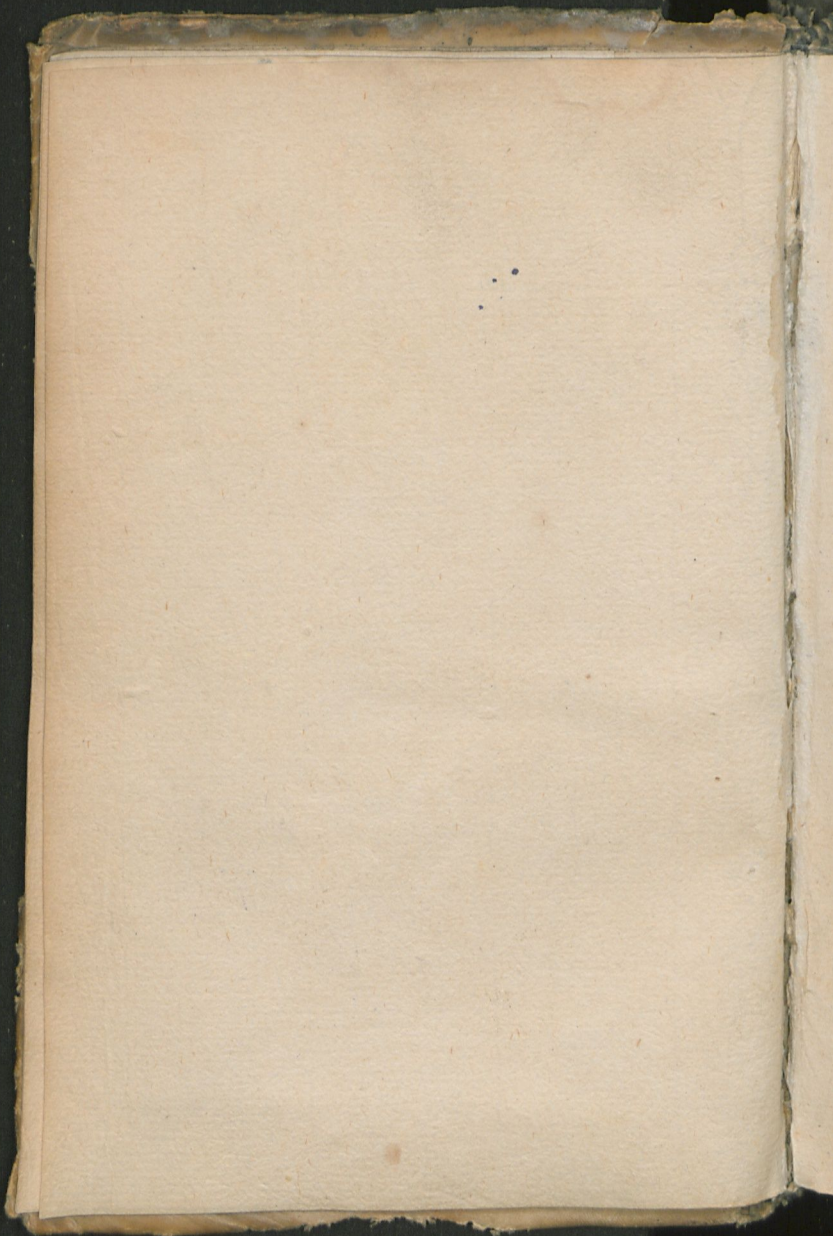
No 5068

105
2

 TRAGOE

DIA NOVA PAMMA

chius, autore Thoma Nao

georgo Straubin-
genſi.

Cum Praefatione luculenta.

Excusum vitcbergæ, Typis Ioannis Luſe

Anno. M. D. XXXVIII. Tertio

Idus Maij

TRA GOE
i
DIA NOVA PAMMA
chius. autore Thomas
georg. Frublin
genit.

Das Testimonium

Ex officio
Anno MDCXXVII
Jan. 1627

REVEREN

DISSIMO PATRI D. THOMAE AR.
chiepiscopo Cantuariensi digniss. Thomas
Naorgeorgus S. D.

Cogitanti mihi sæpe de sum-
mis Dei opti. maxi. benefi-
cijs, quibus nos dum in hac
uita uersamur pro singula-
ri sua erga nos clementia,
cotte die cumulat, ut per eam
ad salutem & ueram sui ag-
nitionem, quæ est aditus ue-
rus ad uitam æternam, per-

ducamur, nullum quidem nobis uel maius uel gratius
uidei debere existimo, quàm quod uerbi sui ministe-
rium apud nos instituit, per quod in omni genere af-
flictionum & tentationum in quibus nihil nos leua-
re uel consolari potest, præterquàm uerbi cognitio, om-
nes rectè instruamur de Dei uoluntate, erga nos di-
scamusquè; illum non solum timere, uerum etiam dilige-
re & agnoscere pro patre, cui nos curæ sumus, &
qui uelit seruare & liberare nos ex angustijs & ma-
lis, quibus uel propter peccata, uel diaboli seuitiam

A ac tyrans

actyrannidem assidue premimur, atq; exercemur.
Per hoc enim ministerium non solum proponitur no-
bis doctrina nota etiam aliquo modo rationi, que
cum ostendat nos non casu natos, aut hunc mundum
fortuito ortum, simul etiam monct Deum esse qui in-
spiciat res humanas & curet eas, puniat malos &
benefaciat bonis, uerum etiam explicatur nobis ar-
cana Dei uoluntas de perpetua & ineffabili miseri-
cordia illis promissa, qui agnoscunt suam indignita-
tem & apprehendunt filium propter quem uelit ip-
se nobis esse propitijs, & reaper nos in gratiam ea-
riam si simus indigni & sentiamus nos meritos eter-
nam iram ac damnationem. Cum enim nemo ea sit
innocentia predictus quin in magnis calamitatibus
uel tentationibus sentiat se merito & perditum &
reiectum à Deo, nihil profecto perturbata menti sa-
lubrius & gratius esse potest, quam uox Euangelij
de gratuita remissione peccatorum propter Chri-
stum, quam solum ministerium uerbi nobis common-
strat & patefacit. Itaq; sepe scriptura nobis magni-
ficè predicat dignitatem ministerij, quod profecto
quia uocem Dei ad nos perfert amplissimum est, &
bonis mentibus eo nihil iucundius aut magis saluta-
re contingere potest. Sicut & Esaias docet cum ait,
Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, &
euangelizantium bona. Intelligit enim propheta ho-
minem

minem afflictum, nec in ratione, nec in lege reperiri
re ullum solatium, quo se erigat ac sustentet, sed tã-
tum in uerbo de promissa misericordia per Christum
quod annuntiatur per ministros, quorum uoce & nũ-
cio nihil potest esse dulcius consternatis metu consã-
entijs propter conspectum immunditici & indigni-
tatis nostre. Ut autem nulla functio in terris sanctior
& prestantior est ministerio uerbi, ut per quam so-
lam fiant homines participes beneficij Christi, & cõ-
sequantur remissionem peccatorum, ac æternam sa-
lutem, ita è contra nullum grauius scelus excogita-
ri potest, quàm uis ac fraude saluberrimum munus in-
deterrimam pestem, & perniciem animarum & to-
tius ecclesiæ conuertere, quemadmodum iam multis
annis ab impijs pontificibus Romanis est factitatum.
Ii enim auaritia, ambitione, & alijs sceleribus inã-
tati sacratissimum munus à Christo institutum &
Apostolis traditum ita peruerterunt, ut pontificatus
pro immanissima tyrannide iure haberi possit. Quæ
sõ enim, ut Pontifices dominentur Regibus, & sum-
mis monarchis totius orbis, ut infinita pecunia cumu-
lent opes, ut fruantur turpissimis uoluptatibus, quid
non iuris sibi sumunt? quam non sibi potentiam arro-
gant? Primum enim ut habeant Reges obnoxios, &
trahant ad se regna mundi, fingunt se habere utrumq;
gladium hoc est, non solum potestatem ecclesiasticã
A 3 sed eti

sed etiã civilem, qua liceat ipsis pro libidine Regibus
ac Principibus eripere regna, & quibus ipsi uelint
deferre, & quidẽ se omnibus preponunt, quod quo
speciosiore sũco faciant, magna impudentia depra-
uant scripturam, & abutuntur eius autoritate ubi
commodum est. Quod si quis reclamet & disputet
aliam esse sententiam, obijciunt, ad se pertinere ius
interpretandi, nec esse reprehendendos, uel si (ut ip-
sorum Canon ait) multa animarum millia perdant.
Igitur tantum abest ut nostri Pontifices suo fungan-
tur officio ad salutem animarum & conscientiarum,
ut etiam nomine sui officij flagitiosissimẽ abutantur
ad exitium Ecclesia, quod profecto plenum sceleris
ac plusquã tyrannicum est. Et ut atrocius peccat is
qui cum ex officio iuuare debebat, illo ipso ledit
quod nomẽ gerit, sicut proditores multo deteriores
hostibus sunt, qui pretextu amicitie perdunt, ita põ-
tifices multo maiore odio digni sunt, qui cum sint
summi custodes religionis constituti, eam ipsi ut pri-
uatas cupiditates expleant sceleratẽ proijciunt &
opprimunt. Nam cum ideo sint in superiore Ecclesia
loco constituti, ut maiore autoritate gubernent eam,
conseruent & propagent religionem, ordinent perso-
nas aptas ad docendum Euangelium, ipsi ommissa hac
cura stabiliunt suam tyrannidem, rapiunt regna mũ-
di, & pro ijs etiam armis sepe acerrimẽ dimicant,
inuadunt

inuaduntq; in alienā functionē publico & orbis &
Ecclesie malo. Neq; uero cum alienis principibus tā
tum belligerantur de ditionibus & imperio, aut eos
iniustus excommunicationibus conātant ad arma, ut
alieno damno suam potentiam augeant & confirmēt
Sicut Gregorius septimus etiam filium cum patre cō
misit, Alexander tertius præstantissimum imperato
rem, & cumulatam omni laude heroicarum uirtutis
Fredericum primū implicuit atrocissimis bellis eūq;
indignis contumelijs affecit. Cum enim optimus im
perator publicæ pacis causa se ad pedes pontificis
abieisset ut peteret absolutionem, pontifex eius cer
uici pedem imposuit, & ut augetur rei indignitas
acclamari superbe iussit uersum ex Psalmo. Super a
spidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leo
nem & Draconem. Cum quidem scriptura præcipi
at ut magistratum sanctissime & reuerenter co
lamus. Sic enim ait, Principi populi tui non maledi
cas. Deniq; ne plures commemorem, nostris tempori
bus Iulius secundus suis technis totum fere orbē ter
rarum bellis accenderit. Ipsi pontifices inter se &
armis, & sæuissimis odijs de Principatu concertant.
Neque uero opus est ut pluribus exemplis ex hi
storia allatis fidem huius rei faciam, unum hoc pro
multis satis declarabit quanta immanitate & ra
bie, de honoribus & opibus soleant contendere.

Cum temporibus Arnolphi imperatoris atrox sci-
sma fuisset coortum inter Sergiū & Formosum, Ser-
gio pulso, Formosus arripuit Pontificatum, postea
mortuo Formoso, Sergius rediens Romam, immani
cupiditate uindictæ inflammatus, effodit cadauer
Formosi, quod crudelissime tractatū, postea trunca-
uit capite, & in Tyberim præcipitauit. At huic simi-
les multi alij fuerunt, non solum flagitijs, sed etiam
ingenij monstrosa tarditate insignes, & nulla bona-
rum rerum cognitione instructi, qualis hic tamen Ser-
gius in primis fuisse perhibetur, ut uidelicet esset τῷ
ἀδῶς αἰματὶ πρὸς τοὺς θεοὺς, quod rhetor olim de Ty-
berio Casare dixisse fertur, cum animaduertisset in
eius mente incredibilem stuporem cum singulari se-
uitia coniunctum. Hæc quamquam horribilia sunt,
tamen illa adhuc uincunt quod eo tandem furoris
proceſserunt pontifices, ut sicut Christus prædixit, in
templo Dei postulauerint se pro numine coli & ado-
rari. Nunc cum illa reprehenduntur uiolenter ferūt
quod tyrannorum proprium est, & ferro indicunt
silentium bonis, qui non approbant ipsorum impie-
tatem & scelera, & quemadmodum truculentus ille
lorarius in Comœdia ait, Indigna, digna habenda
sunt herus quæ facit. Ita illi nolunt quicquam uel le-
uissime notari, etiamsi nihil nisi mera sacrilegia &
portenta præcipiant & faciunt. Tolerari enim fortas-
sis po=

his poterant, si mediocriter labefactarent statum Ec-
clesiæ. Nunc cum religionis nomen habeant in quæ-
stu, imperitis precio uendant cælum, immensam pe-
cuniarum uim extorqueant commentitijs indulgen-
tijs, condant nouas & blasphemias traditiones de cœ-
libatu, de Missa, exerceant plus quàm phalaricã sa-
uitiam in fideles, cumq; eis præcipue sit commissã cu-
ra religionis tuendæ ac defendendæ, relictis his inep-
tijs, ut ipsi pro sua eximia sapientia loquuntur, ge-
nio prolixè indulgent ac uentri tanq̃ summo deortè
sicut Cyclops in Tragœdia seruiunt, eiq; sacra faci-
unt scèdissimis uoluptatibus. Sed ne mutire qui dem
aduersus hæc impunè permittunt, quin potius quem
admodum teterrimustyrannus apud Herodotum, cū
filiū Harpago epulandum proposuisset, interrogas-
setq; patrem quomodo placeret ipsi factum, nequa-
quam uolebat uituperari, sed potius audire bellissi-
mam salicet uocem, quicquid Rex facit, hoc mihi
placet, ita ipsi damnari nolunt, etiamsi dira commit-
tant, quod ipsis non est nouum. Illis enim ut Basia-
ni nouerca dicebat quicquid libet, licet. Ego uero
ex animo dolco infœlicissimam quarundam regionū
conditionem, quæ tantam tyrannidem uel per super-
stitionem, & ignorantiam uerbi, uel per uim cogun-
tur adhuc sustinere. Nobis autem cum ex tantis tene-
bris & carnificina corporum & animorum nunc be-
neficiō

neficio renouate doctrinae ecclesiasticae sumus aliquo
modo liberati, sitq; nobis uerus ministerij usus iterum
restitutus alienissimus à Pontificum tyrannide, existi-
mo asiduè coram Deo agendas gratias. In primis ue-
ro gratulor Angliæ uestræ quæ sapientissimi Re-
gis studio ac pietate nunc etiam à tali peste quæ
occupauit totum pene Christianum orbem ceperit
purgari. Ac præcipuè in hoc meretur prædicari
sapientia serenissimi Regis qui præ reliquis finitima-
rum nationum Principibus ac Regibus rem tanti mo-
menti animaduertit, & constituerit non diutius fer-
re in sui regni finibus intolerabilem istam Pontificum
tyrannidem sine modo grassantem & Canceri more
Ecclesias iam multos annos depascètem. Nec dubium
est Deum assuturum pijs consilijs Regis, quem uide-
mus summa ui in id incumbere ut regnum suum red-
dat cum alijs bonis rebus ornatiss, uidelicet literis, le-
gibus, & alijs politicis ordinationibus, tum uero max-
imè religione quæ salutem & pacem animis solidam
ac perpetuam parit, & pertinet ad gloriam & nomè
Dei maxime illustrandum. Neq; uero ornatissime præ-
sul parum tibi debet Angliæ uestræ, qui ut accipi-
mus nullo studio, consilio, ac opera, cessas tam pia &
salutaria Regis consilia confirmare & adiuuare,
quæ cum ad salutem Ecclesiæ & religionem prou-
hendam pertineant, te, id est Episcopo singulari pi-
ctate

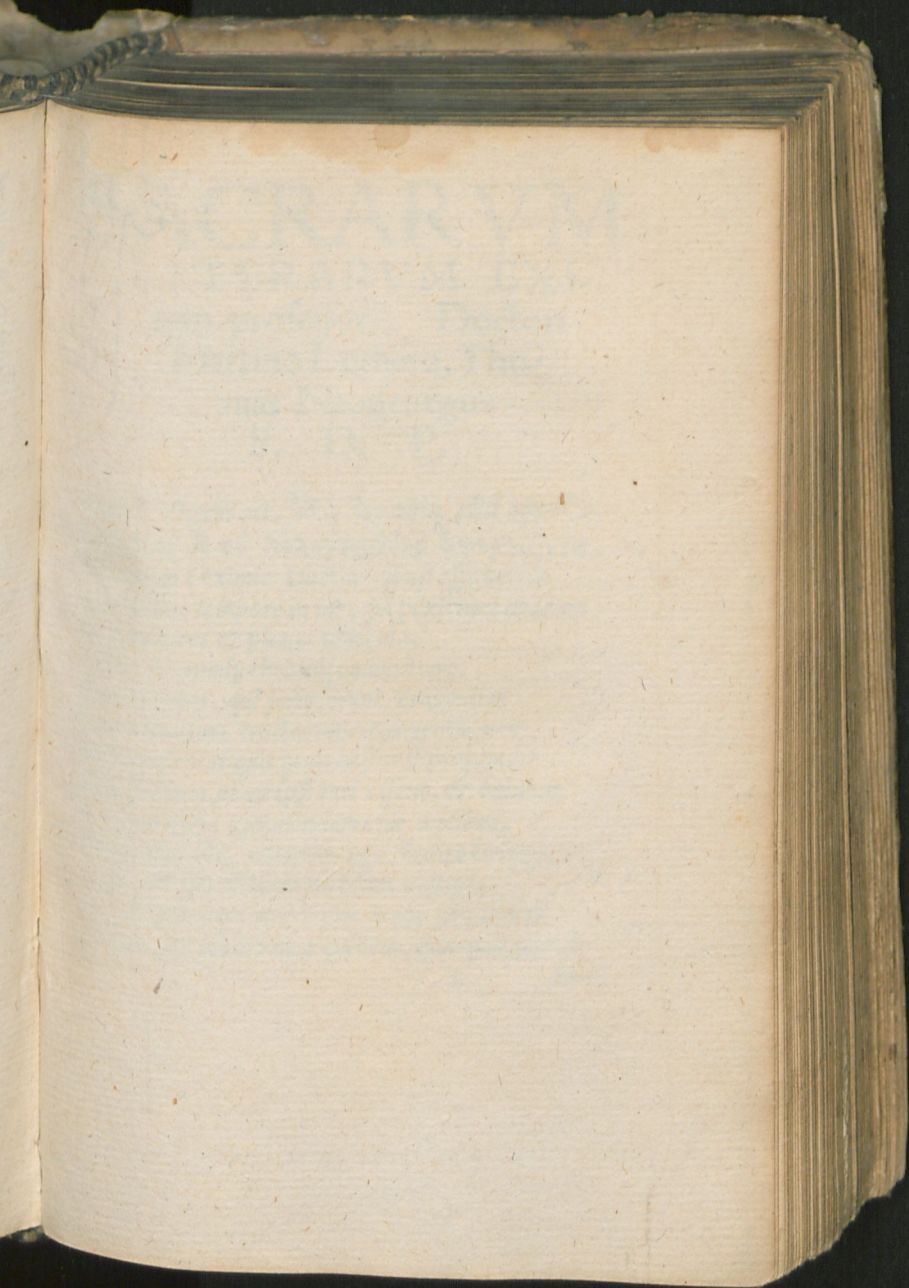
etate & doctrina prædito, maxime dignum facis
Cum autem iudicauerim plurimum referretiam pu-
blicè ut animi à pueris imbuantur acri odio tyranni-
dis cuiusmodi iam annos plus quàm 400. exercuerūt
Pontifices, composui Tragicam fabulam, in qua te-
neræ ætati eius aliquam imaginem exprimere ac de-
pingere utcumq; conatus sum. Neq; enim periculum
est ne perpetuo exagitandis impie & scelerate fa-
ctis, nimium procedatur. Ac uidemus nihilominus pō-
tifices uel parum uel nihil nisi quod uè extorquetur
remittere de sua pertinacia. Nec uidentur desituri,
donec ipsorum impia doctrina & autoritas peni-
tus subuertatur. Neq; enim Tyranni prius desinunt
sui similes esse, quàm extrema urgeant. Sicut Diony-
sius Siculus olim fertur dixisse, Tyrannidem non de-
bere relinqui ab illo qui infideat equo, sed qui tra-
hatur pedibus. Cum igitur exhibuissem harum re-
gionum aliquot bonis & doctis uiris mecum scriptū
& intellexissem ipsis consilium meum non displice-
re, uisum est ad tuam dignitatem mittere, ut intelli-
geres & peregrinis gentibus studium uestrum in re-
nouanda doctrina Ecclesiastica, & tollendis abusi-
bus, qui iam longo tempore in Ecclesia inualuerant,
maximopere probari, sinuletiam exemplis confir-
maremini, ut maiore animo quod instituisstis per-
ficcretis.

Deest

Decet enim magno consensu nos omnes anniti, ut
Tyrannis ex Ecclesia praesertim extirpetur. Et quo-
niam meum scriptum minime eius generis esse scio in
quo uel ingenium uel eloquentia te acerrimo iudicio
preditum, magnopere delectare possit, ualde opta-
rim te pro tua singulari humanitate, quam audio te
cum eximia doctrina coniunxisse, boni consulere stu-
dium meum, quod ut facias, & me tua digni-
tati commendatum habeas uehemen-
ter etiam atq; etiam rogo.

Bene uale.

SACRARVM

LITERARVM EXI-

mio professori, Doctori

Martino Luthero, Tho-

mas Naogeorgus

S. D. P.

Quod Græcus ait, ὅθ' ἢ ἀμάθια μὴ θρασῆς,
ὄννηθους δὲ τὸ λελογισμῶν ἀπεργάζεταιται,

Nunquam (eximie Doctore) sensi esse uerius

Quam hoc tempore in me, qui presentes audeam

Et serias res & plenas periculo,

Infido plerumq; theatro committere.

Sanè ueteres, qui scripserunt Tragœdias

Præterita tum tractarunt argumenta, nec

Res presentes quisquam ausus est proponere.

Quo factum, ut & ipsi tuti essent, & omnium

Pro industria commendarentur uocibus,

Prudenter illi, ceterum ego ἀμαθῆς εἶσορ,

Qui non per illorum incedam uestigia,

Sed re presenti multorum in me prouocem

Odium, & labore meo quidem, quo quid potest

B

Dici

Dicitur stultius, huius si mundi commoda
 Querimus & amamus? Si placet assentatio?
 Si multorum uolumus probari calculis?
 Sed quid agam? Christiani non esse censeo
 Hominum seruire duntaxat libidini,
 Et ueritatis deserere patrociniū, &
 Id solum spectare, ut probetur omnibus,
 Quū tamen impia sit pars hominū quā maxima,
 Cui non nisi suis similia moribus placent.
 Quapropter & Pauli nota est sententia
 Qua, si placeat hominibus, se Christi negat
 Seruum esse. Nam displicuisse malis maxima
 Laus est, Contra & summum placuisse dedecus.
 Si igitur à ueterum discessi uestigijs
 Non ἀμαθία solum in causa est, sed multo magis
 Hostilis in Baptismo iuratus animus
 Aduersus pompas & Satana collegium.
 Cuius animi quantum licet esse destino.
 Irascatur Satanas & sentina mali.
 Odio me prosequantur quanto collibet.
 Οὐ νέμεσις ἀμφὶ ἀληθείᾳ πολὺν χρόνον,
 τοὺς κενόνους χριστιανοὺς πᾶσχαρ ἄλγεια,
 ἢ τ' ἐλένης καλλιῶν ποιῆτ' ἐνδύμονας.
 Quia igitur tu nobis primus eam tenebris
 Oppressam Aegyptiacis, in hanc clarissimam

Lucen

Lucem (irato quamvis tenebrarum Principe)
Reduxisti, & primos incursum hostium,
Et syncrotisnum omnem Satanae sodalium
Scuto fidei & gladio excepisti spiritus,
(Quo sanè plurimis dedisti animum, ut simul
Pro ueritate eadem subeant pericula)
Tuo sub nomine hanc placuit Tragœdiant
Spectandam ueritatis sectatoribus
Acedere, ut his primicijs mea erga te omnibus
Pro doctrina nota esset obseruantia,
Quodq; fatear me tibi debere plurimum, &
Omni uelim modo me gratum ostendere.
Tu quaeso exiguum non spernas munusculum,
Sed me hactenus ignotum tibi, uel ultimum
Tuos inter amicos habere sinas locum,
Quem dudum amici ultro es dignatus nomine.

F I N I S.

B ij Prologus.

PROLOGVS

Quid adferamus, si uacat cognoscere
Spectatores, paucis exponam singula.
Pammachium, qui Romanus est Episcopus,
Euangelicæ doctrinæ cœpit tedium,
Mox simul ac Iulianum duxerat ad fidem,
Per quem cunctis pax concessa est Ecclesijs.
Pammachius igitur inflatus superbia,
Res magnas queritans, Porphyrium nactus est
Applausorem consilij longe pessimi
Vt se Satanae dedant, à Christo deuiant.
Christus non ignarus rerum istarum omnium,
Satanam iam mille annis uinctum solui iubet,
Et ueritatem interea terras linquere.
Satanas solutus conuocat uicarios,
Expiscatur quid illo exegerint die.
Interea cum Porphyrio Pammachius adest,
Satanici regni postulans consortium.
Recipitur, iure iurando data fide,
Quo factò, Cæsarem (qui cum contentio
Illi ante inciderat) eijcit ex Ecclesia,
Deponit ab imperio. Tum Cæsar angitur
Uehementer tam subito perturbatus malo,
Pammachij gratiam impetrare destinat,

Multum

PROLOGVS.

Multum frustraꝫ; dissuadente Nestore.
Adit. Doctrinam Pammachij audit impiam,
Illius & creaturas uidet nouas.
Restituitur, sed duris conditionibus,
Quum subiectis iurasset obedientiam.
Quo digresso, Satanas uocatus aduenit
Creatura uidet, gesta audit, miratur, probat.
Tanta erigit tropheum pro uictoria.
Epulantur ex adeptis spolijs in dies.
Interea à Christo exorato in terris loco
Redit cum Paulo ueritas, ut gloriam
Christi illustret, Papæꝫ; doctrinam arguat.
Quod quum fit, Satana irascitur collegium.
Consilijs captis, doctrinae & doctoribus
Varijs exitium moliantur machinis.
Res est non obscura, intuenti temporæ
Et præterita & præsentia, si collegerit
Apostolica doctrinae summam, & quæ deim
Doctrinae monstra Papatus, turpis lucrû
Aut ambitionis gratia produxerit.
In summa. Papatum suis coloribus
Depinximus. Non carpimus si quid boni
A Romana unquam productum est Ecclesia.
Habent bona suas laudes, ut quæ dicimus

Prologus.

A diuino haud dubium profecta spiritu.
Superstitiones, luxum, decreta impia,
Superbiam, arrogantiam, pessima opera,
Crudelitatem, perniciofa dogmata,
Auariciam, imposturas, contemptum Dei,
Laudet alius, qui fasces amat mendacis,
Qui plus mundi fauorem certat querere,
Quam ueritatem sectari & uerbum Dei.
Nos certe qualefcunq; sumus, mendacis
Et errori fauere nondum possumus.
Vos æqui adeste iudices Tragædiæ,
Quam orbi doctrinæ peperit controuersia.
Res ficta est, ita tamen, ut adsit ueritas
Quæ iucundum coniuncta dant & utile.

Interlocutores.

INTERLOCVTORES.

Christus.
Petrus Apostolus.
Paulus Apostolus.
Pammachius Episcopus.
Porphyrius Sophista.
Iulianus Cæsar.
Nestor Cancellarius.
Satanas.
Planus.
Stasiades.
Chremius.
Dromo seruus.
Veritas.
Parrhesia ancilla.
Ptorophon ueredarius.

B iij

Actus

ACTVS PRIMVS.

Christus, Petrus, Paulus.

Senescentis iam mundi ratio postulat,
Vt errorum mala inferantur semina,
Suasq; inimicus noster uires exerat,
Et summe contra ueritatem, turpibus
Inauditifq; praeualeat mendacijs,
Nomenq; meum atq; religionem funditus
Extingtam uelit, in eoq; sudet maxime
Diuinum ut omnem in sese cultum transferat.
Adeo post mille annos solutus uinculis
Fremet, & squalores ulciscetur carceris.
Recte tu eum Petre rugientem pinxeras
Leonem, qui uorandos quærat iugiter.
Nonne uidetis quantum cathenas dentibus
Nitatur conterere, & parieti cornua
Illidat, & serpentinis se motibus
Torqueat? Heu sursum mox atq; deorsum omnia
Miscebit, strenue & neglecta sarciet.
Veh Christianus, ueh populis & Gentibus,
Magnum iam tandem habebitis aduersarium.
Quem nosse, quem cauere, cui resistere
Non cuiusuis, sed erit diuina prediti
Virtute, & quem Dei seruarit dextera.

Iam

Actus Primus.

Iam uigilijs, nec non orationibus
Et sobrijs illis opus erit mentibus
Plusq̄ ante hac unq̄. Quippe inundabunt mala,
Regnante summo iniquitatis principe.
Sed apparebit, amici, sole clarius
In hisce malis, an cordi sint mortalibus
Me e uestraq̄ contiones, in quibus
Mali uenientis mentionem fecimus.
Si fuerint cordi, animas tuebuntur suas,
Sin minus, in communibus inuoluentur malis.
Sed utcunq̄; cadat, inimicus soluendus est.
A cuius tamen illecebris fortiter meos
Seruabo, iniquitati ne apponant manus.
Nemo surripiet eos quos mihi dedit Pater:
Hec uos amicos ignorare nolui.
Sed & antè nostis tempus sic fore ultimum.
PET. Etiam ne ea iam (Magister) adsunt tempora,
Quibus Satanas laxis habenis imperet,
Erroresq̄; potenter perniciosos serat?
CHR. Adsunt. Seriem ipsi temporum reuoluite
Nunc ante consummationem seculi,
Quam plurimum conceditur libidinis
Et Satanae & impijs symmistis omnibus,
Ut æternum dein potenter ardeant.

B §

Tanto

Actus

PET. Tanto igitur res confundente aduersario
Tuo sanctissimo quid fiet nomini?

CHR. Eius redigetur cognitio ad paucissimos.
Vt uix salutem à me quaerat millesimus.

Alia sibi salutis quaerent nomina
Homines, tota in quibus haereant fiducia,
Quae in cunctis inuocent necessitatibus.

Et hominum existimabitur stultissimus,
Salutis qui suae firmam & sacram anchoram
Nomen meum solum statuerit, scilicet
Nolens sperare auxilium ab impotentibus.
In partes mille alij sua scindunt pectora,
In nullo collocantes solo spem suam.

Magnis surdos inclamabunt boatibus,
Persuasi falsis inimici miraculis,
Vt olim in Israel Sacerdotes Baal.

PE. Quae illa, magister, erunt nomina quae so, aut in
Ad ea homines current necessitatibus? (quibus

CHR. Catalogus nominum pene infinitus est.
Appellabunt partim bona opera & ordines,
Partim merita & afflictiones corporis,
Cucullos, peregrinationes, & preces
Rosarum dictas nomine, horasq; canonicas,
Ieiunia, coelibatum, atq; indulgentias,

Missas,

Primus.

Missas, sacrificia, defunctorum uigilias,
Et aquila tandem consecrata aspergines.

Ad isthæc peccatorum presi pondere

Diffugient, afflictisq; conscientijs,

Eiusmodi uanis putabunt consuli.

PAV. Prorsus inaudita, Magister, dicis nomina.

CHR. Nec mirum Paule si illa ignorasti hactenus.

Homines ἀληθεῖς surgent, quos tu dicere

Soles ἐπευξέσθαι κακῶν, qui simplici

Sanaq; fidei doctrina haud contenti erunt.

PAV. Et his suis inuentis atq; somnijs

Remissionem peccatorum consequi

Se posse sperabunt? CHR. Nil exploratius

Habebunt Paule, quàm isthæc magni ponderis

Apud patrem meum esse. PAV. vsq; adeo sanguinis

Tuaq; mortis obliuiscuntur homines?

CHR. Prorsus. Surgent Monachorū pestiferū genus,

Qui ridiculas inuentiones, & suos

Cucullos, & professionis impiæ

Mysteria, sanguini longe doceant meo

Prestare. PAV. Quid ais? Tantum ne impudentiæ

Et impietatis hominibus inesse poterit?

CHR. Etiam. Doctore Satana. Pulchre tu Petre

illos ostendis dicens, ψευδοδιδασκαλοι

Erunt

Actus

Erunt in uobis, qui introducant hereses
Perditionis, τὸν δεωοτῶν ἀφροσύνοι
τὸν αργοῦσαν τ' αὐτοῦσ. PET. Memini.

(PAV. Num tam impia

Docentes inuenient qui credant ? CHR. Maxime.
Num non tuæ recordaris sententiæ,
A ueritate auditum auersuros, & ad
Vanas homines se conuersuras fabulas ?
Placebunt mendacia, & impostores magis
Quàm ueraces & sani diligentur, &
Quo perditior quisq; hoc cunctis charior erit.
Mundus uult decipi, illufores diligit,
Nugatoresq; omnis pascit pinguisimis.
Aderunt igitur & cuncta implebunt pulpita.
PA. Heu heu, male erit quas plantauius Ecclesijs,
Nostriq; labores sic reddentur irriti.
CHR. Nil certius. PA. Sed tamen Episcopos puto
Sanam doctrinam defensuros fortiter.
Nec tam facile mundi cessuros Principi.
Vnde haud dubium ex populo seruari plurimos.
Nam quidquid Princeps calliditate diruet,
Per illos mox constantes instaurabitur.
Facile à nocturnis seruantur oues bestijs,
Si pastor operam nauet sitq; peruigil.

Nisi

Primus.

CHR. Nisi illi primi Paule ad Satanam cefferint.

PAV. Horrendum ais. Tum nil spei esset reliquum.

CHR. Factum docebit paulo post, quàm gnauiter

Satanæ resistant, quàm sint constantes, diu

Noctuq; quantum uigilent, quantum gloriæ

Mihi dent, et quantum nomen promoueant meum.

PET. Atqui mihi spes est in eo qui præsidet

Romanis, Pammachio, quem industrium ferunt,

Doctum, fortem, atq; strenuum laboribus.

CH. Fuit is quidem, ut dicis. Sed per multū interest

An perpetim quis perseueret, qui fuit.

Nam repperisse ueritatis tramitem

Magnum est, sed in eo perstiti se iugiter

Maximum, & opera demum commendat omnia.

Pammachius, in quo solo tibi spes est, caue

Externa te decipiat sanctimonia.

Abstrusis nondum cogitationibus

Interes, & cordis arcana haud intelligis.

Is enim præ cæteris mei fastidium

Capit, & doctrinæ iam medium unguem porrigit.

Vltro ad Satanam uult cum symmisticis pergere.

PE. Heu quanta de spe decidi. CH. Hic nihil est spei.

Fastum, potentiam, & mundi ambit gloriæ

Vnde & in omnibus aduersum mihi ponet gradum

Ego pau=

Actus

Ego pauper uixi, ille erit ditissimus.
Ego salutis uiam commonstrauī hominibus,
At ille operam dabit, ne quis eam intelligat.
Charas ego mihi animas habui mortalium, &
Vt uiuerent, morte mea effeci lugubri,
Quas perdidisse summum ille putabit lucrum.
Ego Magistratus omnes atq; Casarem,
Obedientia obseruauī debita,
Orbis Monarchas ille & Principes uiros
Pedibus premet & indignis tractabit modis.
Ego abiectus discipulorum laui pedes,
Ille ad pedum haud quosuis admittet oscula.
Ego pacem suasi & promoui maxime,
Ille etiam inter pacificos disidia feret.
Ego gloriam nomenq; fugi regium.
Miris aliorum ille inuadet regna artibus.
Meis ego crucem humeris ad mortem pertuli,
Ille sublimis feretur à compluribus.
Ego sanauī, quos nemo sanare poterat,
At perdet ille, quos nemo potest perdere.
Coronam ego capite gestauī spineam,
Ille superbus triplici incedet diademate.
Nudis pedibus ego multum confeci itineris,
At ille auratis ornatus erit calceis.

Euangelium

Primus.

*Evangelium docens, peragraui oppida,
Bellator ille armatus cinget milite.
Turbatas pacificau con|scientias,
Ille quietis hostis erit conscientijs.
Meis ego diuitijs beaui plurimos,
Regnorum ille omnium loculos exhauriet.
Testamentum quoq; quod in cœna condidi,
Tantum ne mecum sapiat, uertet perfide.
In summa, nihil unquam meo se nomine
Texit, quod sic pugnaret mecum ex diametro.
PE. Horresco (magister) tantũ abs te audiens mali
De Pammachio, quem ego putau fore optimum.
Sed Antichristus (quantum nunc intelligo)
Et recti fideiq; euadet πᾶνολεθῆγια.
PAV. Is ne est, qui dudum Iulianum Cæsarens
Et una cum illo magnam multitudinem,
Tuis Magister uerbis duxit ad fidem? (bitur?
CH. Rem tangis. PAV. Et tam cito ad aliud muta=
CHR. Humana sic sunt ingenia prona in malum.
Mox ut diuina alio gratia discesserit.
PET. Pereat ille, ut meretur cum sodalibus,
Totaq; farina hæc te experiatur iudicem.
Sed quantum hisce malis constituisti temporis?
CHR. Tempora suis sunt præfinita terminis,
Quos te*

Actus

Quos te scire nihil opus. suam inuenient uiam.
Hoc tantum accipe, quod etiam à me dictum est
Propter iustos illi breuiabuntur dies. (prius)
Meiq; rursus crescet gloria nominis.
Et ubiq; regni Euangelium docebitur,
Ut uel pauci à Diabolo retrahant pedes,
Et obstinatis extet testimonium.
Aduentu deinde meo perdentur impij,
Pœnasq; iniquitatis perpetuas luent.
Interea regnet Satanas cum suis sinam, &
Super omne extollantur quod dicitur Deus.
Præualeat iniquitas, intereat equitas,
Nulla fidei sit ratio, sana qui docet
Magna approbatione multitudinis
Interficiatur, ut recti ne gry quidem
Supersit, fastus, luxus, mentis cœcitas,
Tenebræ, auaricia, regnent, & discordia.
Doctores tantum uideant quid populus uelit,
Quid quisq; audire gaudcat improbus, & quibus
Magnates oblectentur atq; Principes.
Perrari sint quibus cordi sit ueritas.
PAV. In hoc ergo malorum mare cadere fines
Ecclesias, tuoq; sacra nomini?
CHR. Quid ni? Omnis ad purū hoc rerum negotio
Prohabitus

Primus.

Probabitur electus deniq; Sed ceteri
Ante suis quàm mactentur iniquitatibus
Pinguescent, & rerum numerus implebitur.

Sed tu angele acceptis abyssi clauibus
Antiquum cito soluas hostem. Et ut illi locus
Sit amplior ubiq; imperetq; latius,
Dic ueritati, ut propere terris abeat, &
Nulla illius regnum turbet molestia.
Fore enim, quum se rebus uelit immiscerier,
Præter statutum tempus, ut plagas ferat,
Aut ouis illi os obturetur putridis.
Proinde si sapit caueat, & in aliud
Mordacia sua uerba, tempus differat.

Iulianus, Nestor.

Quid tibi noua religio Nestor placet? NE. Opti-
Gratiam habeo Deo, qui me dignatus est (me.
Ex inferis reuocare, inq; sui filij
Ex sola gratia ponere consortium.
IV. Recte sentis. Sæpe ego mecum considero
In quantis uersati fuimus erroribus,
Viuentes in summa Dei ignorantia,
Nec id scientes perspicue quod uiximus.
Magnum est, dei sic præueniri gratia,
C Et tantis

Actus

Et tantas res sine magnis seire sumptibus.
Certe omnes Gentes sunt cœcæ atq; perditæ,
Quæ Christum penitus, adeoq; ignorant Deum.
Heu quam mala sunt semper conscientia,
Incertis & doctrinis semper fluctuant.
Quod nunc sentio, postquam tenebris erutus
Prioribus, in Iesum Christum credere
Cœpi. Iam tutiora sunt pericula
Omnia, mortis abest terror longe maximus.
Cur anteponam thesauros hisce Arabum? Et ad
Hæc uniuersi quid mundi est potentia?
NE. Equidem Cæsar, mundana omnia si conferas
Ad cognitionem hanc, uix sunt digna nomine.
Nihil illi deest, qui Christum uere nouerit.
IV. Proinde multum prorsus debemus Deo
Eiusq; ministris & fidei doctoribus,
Per quos uelut è sepulchris tandem emerisimus.
Quid censes? NE. Hæc mea Cæsar est sententia.
Deo quidem, donec hos artus spiritus
Rexerit, agenda grates sunt quam maxime
Tantumq; donum perpetuo in animo hereat.
Porro ministris & fidei doctoribus,
Quia nobiscum uiuant & multis indigent,
Quum postulauerint tuleritq; occasio,

Factis

Primus.

Factis referatur gratia liberalibus.

Ne spiritus quum nobis semina seuerint,

Ipsi nostris non gaudeant carnalibus.

IV. Placet dictū. Nam quum aliās mala, tū maxime

In doctrinis ingratitude pessima est.

Num ergo quod iussi singulis prouincijs,

Et earum ducibus cunctis & rectoribus,

Meo scripsisti literas ex nomine,

Vt Christianis sit pax & securitas,

Posintq; conuentus agere in Ecclesijs,

Et absq; omni timore sua tractent sacra?

NE. Factum est, & iam dudum rediere nuncijs.

IV. Etiam ne illa sunt expedita literæ

Vt exules quam primum redeant in sua,

Et damnati ad metallaliberi exeat,

Et si quid illis ablatum est, uel uinea,

Vel agri, uel domus, uel pecora, publicis

Protinus id omne restituatur sumptibus?

NE. Nondum ea Cæsar conscripta sunt diplomata.

Scribe hæc hactenus impediti bacchanalibus

Nil sani iurarunt se posse scribere. Vt

Scribantur autem quam primum curauero.

IV. Age uade iam, ne protrahas negocium.

Vt pleriq; solent ne sciente Principe.

¶

Scribarum

Actus

Scribarum segnicem emendes quantum potes
Vt ad sua semper sint intenti munia.
Illis scriptis ad me redito. Ego hinc eo
Vt uisam quid Pammachius agat negocij.

Pammachius, Porphyrius.

Cui hæc committam tuto quàm uelim dari.
Res magna est. Non manebit in cerdonibus
Tonforibusue, qui rerum pericula
Nunquam considerant. Mei similem uolo.
At distringor curis perplexusq; hæsto,
An cogitata procedant foeliciter.
Varij & infidi sunt animi mortalium,
Aliorum prosperis obstant successibus.
Aut si nequaquam obstare possunt, inuidem
Mordentq; clanculum, Sibi detractum putant
Secundis quod alij feruntur flatibus.
Sed perfricanda frons est, atq; fortiter
Audendum quidquid aggredi decreueris.
Et inuidorum sunt spernenda murmura.
Ilia dirumpantur quibus isthæc displicent.
Sed quid ago? Quo feror? Quod primū aut ultimū
Exequar? An isthæc concedet Rhamnusia?
Eundem est, & querendus cui communicem.

Sed cū

Primus.

Sed en Porphyrus recte uenit obuiam.
Quam pulchre similes semper coniungit Deus.
Non poterat uir melior aut mihi coniunctior
Occurrere, nec cui isthæc credam tutius.
Aggrediar hominem. Quo nunc uadis Porphyrus?
POR. Ad te ibam Pammachi pater, uisurus, an
Recte ualeres. PAM. Recte, ut nunc se res habent.
POR. Quid ergo solito es tristior? Non hic fuit
Ante hæc uultus colorq;. Certe aut fallor, aut
Non ex sententia uales, aut quippiam
Malorum non communium tibi accidit.
Fortes enim non frustra tristantur uiri.
Quid suspiras? Quin dicis quid nam sit mali?
Equidem consilio te uel opibus iuvero.
Num perniciosa fidei surgunt dogmata?
Aut fratrum aliquis insigne commisit scelus?
PAM. Hæc me parum mouent, licet sint maxima.
Primum quidem isthæc ante curabam omnia,
Ut plurimas noctes uigil transdixerim.
At nunc laboris plurimum, lucri parum
Inesse sentiens, desino. Maioribus
Operam locare rebus est animus mihi
POR. Id tristis scilicet iam cogitas pater? (potes?
PA. Id ipsum. PO. At quibus? aut quomodo assequi
C 3 PAM.

Actus

PAM. Non cuncta sunt narranda cunctis cordium
Consilia, praesertim in quibus periculum
Consistit aut lucrum. Ne igitur interroges.
POR. Nosti tu quoque tacita consilia, nemini
Communicata, in re difficili maxime,
Saepe esse calamitatis ingentis caput,
Nihil laboro scire, Nil periculi
Ex me tibi erit, tuis nec aduersor lucris.
Hercule nullus est, quantum ego reor, cui tutius
Quodcumque est committas, neque etiam qui magis
Tua promouere consilia possit. PAM. Graue est
Dicere. PO. Quid ita? PA. Tute improbabis forsitan
PO. Nihil minus. PA. Sed eamus intro, ne inuidus
Aut coryceus aliquis, quae loquar, audiat.
PO. Quidquid noui est, malum tantum ne sit precor.
PAM. Nihil est mali. Ausculta duntaxat ut queas
Intelligere. Te continentis hactenus
Linguae noui, meisque rebus omnibus
Fauere. POR. Quid non faueam ego? Sanctissimo
Epectore haud consilia nisi sanctissima
Prodire possunt. Tu nihil nisi sanctitas.
PAM. Quam graue estrem tantam manifestare, ut
Quod est periculosum, tum quod pessimi
Hec si scirent, nobis omnibus illuderent,

Quid

Primus.

Quia uero etiam in angusto magna res nequit
Concludi, fido & taciturno dicam tibi.

Sperans simul te in eandem posse pertrahi
(Quæ multum ex usu sit tuo) sententiam.

Animaduertis enim, Christiana quomodo
Vexetur undiq; religio, uix ut locus
Sit respirandi. Omnis iam nostro sanguine

Madet tellus. Interitum iam nostrum, marc,
Ignis, fluminaq; uiderunt. In montibus

Complures delitescunt desertis boni.

Tot sunt hostes, tot persecutores mali,

Nomen qui Christianum exosum habent nimis.

Hinc nos & supplicia manent quam plurima,

Carcer, fames, e culeus, crux & lampades,

Metalla, feruens oleum, & seuae bestiae.

Vt prorsus admirer, quid sibi Christus uelit

Rebus tam turbatis. Cur ferat, aut cur suos

A pessimorum non defendat morsibus.

Certe olim populus qui Dei uocatus est

Non tanta pertulit mala, nec tot mortibus

Fuit subiectus, sed uixit suauiter,

Pace & tranquillitate pastus est,

Regnauit, Gentibus & dominatus est foris-

Nos uero nihil quam ludibrium & cadauera.

C * Huius

Actus

Huius dein populi ego Episcopus uocor,
Quapropter cateris plus petor abhostibus.
Ut sperant pastore occiso, licentius
In oues miseris grassari posse. Sic ego
Timoribus in perpetuis quotidie obambulo.
Nusquam securus. Vita tenui stamine
Pendet. Quid uero mihi uolo? Cur serui
Tam miseram seruitutem? Cur obtempero?
Equidem tu predicabas olim Porphyri,
Secundum qui rationem uiueret, bene
Iusteque eum uiuere. Nam ratio ad optima
Hortatur. POR. Proxus. PAM. At quid rationi ma
Aduersum, quidue magis stulticiae proximum, (gis
Atque scientem ac uolentem ultro rueret in necem?
Qui profitentur Christum, quid faciunt minus?
Non paret rationi, qui mala non uitauerit.
Extreme Christum quum omnes homines oderint,
Ratio uult diligere, non odium accersere.
Non ita denique in hanc uitam producti sumus
Statim ut ruamus in mortem, furis uelut
Acti, sed ut seruemus uitam, munere
Dei concessam, quae scumque poterimus modis.
Creatura hoc omnis testatur, seruiens
Ad hoc ipsum, parentes, caelum, terra, sol,

Feræ,

Primus.

Fera, pisces, pecudes, uolucres, & quidquid est.
Quæ insania est, quum omnia nobis uelint bene
Nos ipsos perdere? Eumq; sectari, male
Qui perijt? periere & symmista plurimi.
POR. Bene profecto omnia. PA. Quippe illius do
Depugnant curatione uelut ex diametro, (gmata
Cūq; omni hominū sensu. Quid enim? Nō uindicē?
Dimittam tunicam & pallium? Morem geram
Ad mille passus adigenti? Percussus ut
Percutiar amplius sinam? deniq; omnibus?
Ego ne inimicos diligam? Aut beneficiam
Odentibus? Aut orem pro persequentibus
Calumniantibus? Quis unquam talia
Vir prudens faceret? Quid tandē est quod prædi=
Beatos pauperes? opesq; spernere. (cat
Et dignitates posthabere præcipit?
Hæc mente capti sectentur uilisq; plebs,
Egregium quæ nil aut excelsum cogitat.
Astratione & natura ego præditus bona
Ducem sequar rationem. POR. Bene facis pater.
Hoc & fortis uiri est officium. PAM. Me subtrahā
Ab hisce perpetuis mortis terroribus,
Vitæ tranquillitatem quæram scilicet.
POR. Sed quo pacto tandē id poterimus consequi?
CS Quippe

Actus

Quippe & ego res tranquillores quero,
Quas sperabam ex conuersione Cæsaris.

PAM. Is nostris rebus pulchrum dabit exordium.

Pax nulla est Porphyri Christum sectantibus.

Nulla laborum merces, nulla est securitas.

Vt ipse uidere potes. Quare si quærimus

Res nostras stabilire, & dignis honoribus

Frui, Christum cum doctrina sua cæteris

Et infime sortis linquamus hominibus,

Nos ipsi mundi seruiamus Principi.

POR. Disseream, si non hoc consilium est optimū,

Nec unquam uidi melius consilium dari.

PAM. Is, si alios nobis haud quaquam pares, suo

Fouet regno, magnisq; eos honoribus,

Potentia, diuitijs beat & nomine,

Non dubito quin nos sit facturus maximi.

PO. Deū immortalem, hæsito quid admirer magis

Fortunam ne, an mortalium prudentiam?

Hercule nulla salus poterit nec fœlicitas

Deesse, si non consilium defuerit. Hinc

Longe optimus est, cui semper consilium est domi.

PAM. At in Christi sicut uides negocio,

Inopes, afflicti, & numerus duntaxat sumus,

Quos omnium oportuit esse populorum caput.

POR.

Primus.

POR. Magnifice sentis, fortuna modo dextera
Aspiret, cunctaq; sint è medio obstacula.

PA. Quod Satanas dabit. At quæ sunt Christi præ-
Dabit, quotidie ut uerfer in periculis, (mia ?

Quotidiana & conficiat sollicitudine,

Labore quanto potior, tanto abiectior

Vt sim, degamq; prorsus hic inglorius.

Egregia eiusmodi sunt Christi præmia.

POR. Recte hoc uel tandem pater intelligis. Haud

Vixit, pusilli qui animi nulla posteris (bene

Vite suæ reliquit monumenta, tenebris

Aut de ditus ultro, aut impotens emergere,

PAM. Non amplius illa me spe protrahi sinam,

In regeneratione fore laboribus

Nostris mercedem. Nunc ego bonis perfrui,

Et præsentis fructus malo decerpere,

Post mortem incerta quum sit res & pendula.

Ne quis hians priuetur simul & præsentibus

Atq; futuris, risumq; cunctis præbeat.

PO. Et quis scit tandè, an nostra resurgant corpora,

Cum reliquis perpetuo pereât animantibus? (aut

Certe nulla hoc poterit ratio concludere,

Eadem numero redire corrupta semel, &

In idem destructam restitui substantiam.

PAM.

Actus

PAM. Pulchre dicis. Sed heus te quaeso Porphyri,
Ioco ne an serio me laudas omnia?

POR. Non serio laudem pater? Quid est magis
Tuo meoq; ex usu, quam quod praedicas
Et instituis? Quin etiam omnibus Ecclesijs
Ornamentum decusq; haud vulgare adferet.
Tantum ut caepisti perge fortiter aggredi.
Non poteris errare, neq; uel hoc delinquere.
Fas omne nefasq;, & legum in mūdo quidquid est,
In pectoris tui uersatur scrinio.

Vt omnium tibi cedat merito autoritas
Si quando homines (ut sunt complures improbi
Quos haeretica mouet & agitat insania)
Facta tua reprehendere uellent, quae à spiritu
Longe altiori proficiſcentur, quam queant
Terrestria capere ingenia mortalium.

Quare age, magnum tibi me adiutorem possides.

PAM. Si quidem istuc diceres ex animo Porphyri.

POR. Disseream, si non uera & ex animo loquor.

PA. Animum auge. Iam nunc mea quae sit sententia

Palam cognosces, & quid te facere uelim.

Non placet ita humi serpere, nec nomen Episcopi

Sine magnis arridet re ditibus, Vnde me

Humo tollere constitui, quocumq; poterit

Modo.

Primus.

Modo, & ad id conari, quo præferar omnibus
Qui in mundo sunt Episcopis, & maxima
Auri argentiq; uis congesta suppetat.
Deinde & regia cognoscere negocia,
Omnesq; subiectos habere Principes,
Magnificum & dulce crit, ut timear ab omnibus,
Nullusq; diu mihi audeat resistere.
In his operam mihi tuam naues Porphyri.
Rationem quæras, Scripturasq; contrahas
Vt consieri possint, ne plebis intelligat
Fauore mundi concinnata Principis.
Christus enim in his linquendus est conatibus,
(Vt dictum est) interim tamen Christi uolo
Sectator dici & haberi longe maximus.
POR. Ardua quidem sunt quæ instituis, tuæ tamen
Nil arduum dici debet prudentiæ.
Facile assequere. Non deerit ratio, neq;
Scripturarum refragabitur autoritas,
Præsertim si illas paululum contorseris,
Solumq; te uerum dixeris interpretem.
PAM. Recte, ita uiuam, mones. Ius omne scilicet
Scripturas exponendi præsumam mihi.
Vt omnis ex ore meo manet concio.
POR. Id per quàm utile futurum est, Si quis quippiã
In te

Actus

In te iaculari ausus fuerit indignus.

In inferos ut hereticum submergito.

PAM. Oportebit prorsus. Sed metuo Casarem,

Ne non sinat ad id ascendere fastigij.

POR. Quem metuis? Casarem? Nemo metuendus

Sed contemnendum quidquid est potentia. (est.

Neophyto Casari nullo negotio

Potest imponi, nobis à Doctoribus.

Aut si omnino molestus esse ceperit,

Ad inferos triplici tradatur fulmine.

Regnum eius subneruetur & deponitor.

Inuenies alium regnandi libidine

Tumidum, qui tibi sit concessurus omnia.

PAM. Diuinum & efficax consilium Porphyri,

Nunc nihil est scrupuli. Res ipsa cetera

Docebit, & quotidiano usu doctior

Fiam. PO. Haud dubiū, usus suppedabit plurima.

PAM. Cur ergo non mox supplicatum pergimus

Ad Satanam, eiusq; postulamus gratiam?

POR. Vbi uis, nihil moror. Inter eundem latius

De rebus his, ut dignum est, commentabimur.

Porphyrus, Pammachius,

Julianus.

Sed quid

Primus.

Sed quid ais? Num ipsum conuenire possumus

Satanam? aut ad illius eundem est uicarium?

PA. Ad illum ipsum. Quippe solutum arbitror, ut
Exploranti annos tradidere calculi. (mihī

Sed in ipso apparebit an ita sit collegio.

IV. Templum obseratum mirumq; est silentium.

Forsan domi est, & instat lectionibus.

POR. Hem Cæsar obuiam, Te querit Pammachi.

PA. Videtur, sic huc recta gressum dirigit.

POR. Si placet, illius oblique tentemus animum,

An quæ decreuisti concedat omnia.

Si difficilis fuerit, eam mox pergito

Quam mōstrauī uiam, tum ultro aderit supplicans.

PA. Suades probe. Tuis nunc utere artibus,

IV. Eccum à domo uenit cum Porphyrio. Bene est.

PA. Salue Imperator, Mene queris? IV. Te pater.

PA. Quid est noui? IV. Nihil equidem. Pacem tibi

Tuisq; in omnibus datam prouincijs.

Dicere uolebam. Iam potestis liberos

Vbiq; habere conuentus, & omnia

Interrite uestra peragere mysteria.

PAM. Bona nuncias, quæ tamen ab alijs antea

Audiui, at te referente certiora sunt.

IV. Sic ego me erga uos gratum uolui ostendere.

PAM.

Actus

PAM. Laudo. IV. Reducentur quam primū etiam
Et ablata illis restituentur omnia. (exules)

PAM. Pie facis, & ut Christiano conuenit.

IV. Nonne satis me fecisse putas? PO. Pro exordio
Quidem imperator non nihil est, sed conferes
Quotidie si sapias maiora, ut gratior
Semper filius appareas Ecclesie.

IV. Adnitar sedulo ne ingratus criminer.
Dicite dumtaxat si quid uultis, in quibus
Mea uobis ferre opem poterit clementia.
(Salua regni maiestate tamen) omnia
Patres mei feretis liberaliter,

POR. Laudanda sunt hæc uerba, sed facta amplius.

IV. Que uerbis dico, factis quoq; probauero.
Est ne aliquid quo indiges pater? PO. Etiam rogas?
Per multa sunt. Sed hic per paucis hætenus
Contentus esse didicit, nec frequentibus
Voluit precibus molestus esse Regibus.

Sperans ipsos disposituros optime
Etiam ultro, quidquid postulat necessitas.

IV. Data pace & tranquillitate liberis,
Et libertate damnatis, quid amplius
Vobis uictu prouisis atq; uestibus

Desit, nisi dixeritis, quo pacto intelligam?

Die

Primus.

Dic Panmachi. PAM. Quid dicam Cæsar ne scio,
Non quæro grandia, uita instructus paupere.

Nec occurrit quid primum aut ultimum petam.

PO. Ut dixi, hic homo simplex est, & quã dominij

Pecuniæ, literarum est auuidior.

Vos ipsos esset cogitare iustus

Quibus in rebus iuuandæ sint Ecclesiæ.

Et quæ præmia reddenda sint Doctoribus.

IV. Multæ sunt cogitationes Cæsaris,

Nec solus tamen omnia potest & singula

Pro conditione & dignitate debita,

Aut cogitare aut commode componere.

Vnde ministris opus est & suggestoribus.

Tu suggere Porphyri, quid concedam amplius.

Nam te haud reor ita inexpertũ esse aut simplicem

Ut nescias, quid uobis atq; Ecclesijs

Conueniat, & quibus concessis maxime

Triumphetis. Ego in id incumbam perfortiter

Ne ingratitudinis succumbam crimini.

POR. Si uis Pater dicam, & compendio quidem.

PA. Dicitur. PO. Primum Cæsar post concessa hoc

Omnes ubiq; efflagitant Ecclesiæ, ut

Immunes sint & a liturgijs uacent.

IV. Quos nominas Ecclesiarum nomine?

D

Populum

C. 1. de
immunit.
Eccle.
lib. 6.

Actus

Populum ne, an Doctores omnis & Episcopos?
POR. Episcopos inquam & Doctores plebis, &
Quicumq; clericorum splendent nomine.

IV. Illis facile potest concedi immunitas,
Etiam si rebus detrahatur publicis.

so. dist. POR. Deinde Episcopatus omnes maximis
cap. Epi= Ornes opibus, & Principum substantia.

scopi IV. Ah quid ais Porphyri? Ego uobis concessero
Quod ad uictum satis est. Et si hæc que contuli

Non sufficiunt, addam maiora Porphyri.
Ad quid uobis tantas opes Doctoribus

Queritis, ut uel magnos æquetis Principes?
Plurima magnis (ut scis) insunt mala opibus, &

Illis raro bene uti norunt pauperes.
An dimissa doctrina & codicibus Sacris,

Litibus, equis, iudicijs atq; fastui
Operam dabitis? Non sunt hæc uobis (credite)

Vtilia, nec patrem talia puto querere.
PA. Cur non queram? Nemo diuitias iustius

Aut querit aut possidet, atq; hi qui alios docent.
IV. Nouum dogma tot usq; ignoratum sæculis.

POR. Que dico (si me audis) dare non grauabere.
IV. Deliberabo Porphyri in re tam ardua

Nec quid sine meorum consensu Principum.

Vobis

Primus.

Vobis dedito, quod auferendum fit alijs.

POR. Et omnes quum sic sint donati Episcopi,

Romanus longe opibus anteeat ceteros.

Splendoreq; uincat omnis & potentia.

Posideat Romam & uniuersam Tusciam,

Et Episcopatus omnis illi seruiant.

Ex omni imperio conuerrat pecuniam, &

In cunctis sua negocia agat prouincijs

Tuo iussu, nec sit qui contra tusiat.

Doctores sic Ecclesiasq; promoue,

Ecclesie ut dignus dicaris filius.

IV. Iocaris Porphyri, nec talia queritis.

Dic serio, in quibus uos ornem rebus, ut

Doctrinae nulla prodeant obstacula.

PAM. Quid semper mentionem doctrinae facis?

Doctrinae tum demum accesserit autoritas,

Cum nos sublimes & praelatos omnibus

Conspxerint homines. Tum non (ut haftenus)

Docentes nos irriserint, neq; manibus

Auriculas asini finxerint, sed cernui &

A longe doctrinam nostram susceperint.

PO. Sic est. Quapropter haud ioco isthuc querimus

IV. Serio igitur? POR. Prorsus. IV. Reuocate

(patres mei animum,

D z

Nec

Actus

Nec uestræ huc cogitationes incidant.
 Maiora queritis, quàm Episcopus decet.
 Episcopi doceant, & uerbo Ecclesijs
 Præsint, uerbo hortentur, uerboq; corrigant,
 Sanam si quis contra doctrinam uixerit.

Pecunias opesq; auari congregent,
 Dominentur Prinæpes, Ducesq; militent,
 Romanis Tuscæq; Caesar imperet.

Sic ordini quisq; suo fecerit satis.

POR. Ho ho, etiam nos docturus Caesar aduenis?
 An nos doctores esse ignoras, tam tuos.

Quàm Christianorum omnium? Nos audias,
 Nobis obtemperes, si Christum diligis.

A nobis discæ, quo pacto suo ordini

Quisq; satisfaciat. Non exoriare denuo,

Qui nobis præcepta det aut quidquam corrigat.

PA. Recte. IV. Satis superbe aduersus Casarem
 Si non uestræ essem fidei haud sic contemneres.

Scio uos esse Doctores, quos audiam

Si sana docueritis, secus si morbida.

Nulla εἰσ' ἀπ' ἄλλοιοῦ ligat obedientia.

Euripid. Achilles audi Porphyri sententiam

in Iphi- γενία in ἑσπέρῳ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλοιοῦ καλῶς
 Aulide. γενία in ἑσπέρῳ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλοιοῦ καλῶς, ὅτι ἑσπέρῳ
 Huius

Primus.

Huius & ego sum (ne quid erres) sententiæ.
POR. Is scilicet tu es, qui doctrinam iudicet
An sana aut morbida sit? IV. Non ego (bone) sed sa.
Ostendent literæ sanū atq; morbidum. (cræ
POR. Et eas tu intelligis? Mox te, quantū quidem
Video, damnabili inquinabis heresi
Volens Scripturas aliter intelligere, quā à
Sacra Romana permittitur Ecclesia.
IV. Tu homo fere mihi stomachum moues. Tibi sua
Linguae imperes tuæ, nec ita clementia (deo
Abutaris mea atq; mansuetudine.
Dic mihi Pater, quæ postulat hic, num postulat
Tuo ex animo? PA. Sic iussi. IV. Iussisti? O Deum
Immortalem, Romam Tuscosq; postulas,
Cur non etiam imperium omne postulas simul?
PAM. Et id mecum erit, à me instituentur Cæsares,
Ex pectoris omnes emanabunt sermio.
IV. Quod sermium mihi narras? PA. Nempe illud,
Quo cordis sancta prodeunt mysteria. (ex
IV. Et ex illo instituentur (inquis) Cæsares?
PA. Prorsus ut ut libuerit. IV. Te quæso Pammachi
Conatus istos & studia deponito.
Te digna postules, beneuolum me tibi
Experire, neq; tuas auersabor preces.

Ornare

Actus

Ornare uolo Doctores & Episcopos,
Sed ita tamen, ne me pessudent, aut super
Me ascendant, & regni teneant fastigium.
Quis Deus hoc tibi suggestit, ut tam incongrua,
Absurda & inaudita hactenus, proponeres?
Quis Cæsar rexue est tibi concessurus sua?
Largitur prudens quisq; ne ipse postea
Egeat, & mendicis aliorum adeat fores.
PO. Nobis eundem est Pater. Hic nil tibi (ut audio)
Concedet dignitatis aut potentie.
IV. Rem tangis, nec opus est. Hoc mihi dicas uelim,
Petrus & quotquot fuerunt ante te Episcopi, (atq;
In hoc unquam prorupcrunt superbia,
Ut & Tuscis & Romanis dominarier
Vellent aut conarentur? An Episcopis
Se cunctis prætulerint? An opibus studuerint?
An se Cæsareis miscuerint negocijs?
PAM. Fatui fuerunt antecessores mei,
Nec sacros studiose euoluerunt codices.
Vnde pusillanimitate ducti & inertia,
Doctorum non intellexerunt munia,
Nec ad magnas res nisi sunt ascendere,
Ad quod tamen Euangelium hortatur. At mihi
Nil crassa eorum præiudicat inscicia.

Quod

Primus.

IV. Quod illi in Euangelijis tot iam sæculis

Non reppererunt, uos ipsis cornicibus

Oculatiores tandem effoditis? Quis hominum

Audiuit unquam Euangelium dissoluere

Politiis, & adimere regibus imperia? Vbi

Docet ambitionem, auaritiam & superbiam,

Quæ uos iam dudum parturire intelligo?

PAM. Non est quod multa de hisce rebus disputes.

Neophytus es, nec res mysticas intelligis.

Si non confers sponte, ast inuite conferes.

IV. Coges ergo me? Pa. Prorsus. Iu. Forte exercitu?

PA. Non. IV. Scio, meos captiuos duces subditos?

PA. Nequaquam. IV. Exures forsitan prouincias?

Pa. Neq; hoc. IV. Quib. ergo me expugnabis machi

PA. Paulo post curiæ Romanæ practicam (nis?

Persentias, quam omnes timebunt Principes.

IV. Pereat male, quæ imperium turbarit practica.

Adeo ne omnis religionis feruor tibi

Excussus est, & prior interiijt tam cito

Probitas, ut facias male qui tibi faciunt bene?

PO. Miseret tui me, qui patri haud obtemperes

Eumq; his dictis facias inimicum tibi.

IV. Tua cesset miseratio. An in hoc uos audiam?

Quis non uidet uos desipere præter modum?

D 4

Proferte

Actus

Proferte practicam cunctasq; machinas,
Nec tamen imperium Episcopis concessero.
PAM. Videbimus quid factu opus sit postea.
IV. Videte. Nil me uestrae perterrent minae.
Et nisi meliora ceperitis consilia, mox
Exercitu huic posuero maliciae modum.
POR. Eamus pater, haud prodest haec contentio.
PA. Crede mihi Caesar, si uiuero. IV. Non me minis
Vinces. Abito & per eas male. PA. Tu pessime.
Sed heus, legiones quas potes huc adducito.

Iulianus.

Nisi me fallit animus, magnum isti homines dabunt
Malū. Quid enim ultra sperem, quando Episcopi et
Doctores tam peruersa cogitant? Quis est
Qui non hinc fidei calamitatem surgere
Existimet? Aperte dicam quod sentio.
Non à Deo isthaec consilia profecta sunt.
Nec Episcopi conatibus his Christi uiam
Aut quaerunt aut inueniunt. Quin potius mali
Mendaciorumq; pater isthaec suggerit,
Ad eumq; cogitata tendunt omnia.
Et mirum fuerit, si non hoc ipso itinere
Ut œstro exagitati ad Satanam perrexerint.

Adco

Primus.

Adeo nullis ab incepto sermonibus
Diuelli possunt, Et nobis tam incongrua
Negantibus (ut imperij maneat dignitas)
Tragicum quiddam minantur. Tantum audacia
Doctores incesit nec non Episcopos,
Aduersum Caesares ut contendant minis.
Armis possem quidem his minis ire obuiam,
Sed Episcopos ledere uidetur impium.
Verum ego tantum ex illorum uerbis colligo,
Si possent quod ego, nequaquam mihi parcerent.
Heu quid futurum est, si deorum quissiam
Illorum consilia promoueat prospere?
In cunctis primum oues errabunt montibus,
Sedebunt ociose pastores domi.
Ludent, bibent, habebunt curam abdominis,
Ut nil malorum de puluine excitet.
Etiam si deglubantur oues, quam uis fame
Pereant, aut in mortiferis degant pascuis,
Illis supinis collibebit stertere.
Ridebunt, si quam deuorari uiderint.
Et ex earum interitu questum colligent.
Sic tunc ferentur res. Sed utinam mentiar?
Et doctores sua haec consilia corrigant.
Suis contenti sint nec maiora ambiant.

D 5

Instent

Actus

Instent doctrinis, & curent Ecclesias,
Sed obstinatio hæc uix cuiquam cesserit.
Et corrugata frons, & quassatum caput,
Oculi ardentes toruq; multus pallidus.
Effrenis & præceps lingua, labia tremula,
Vix hercle quidquam præ se ferre solent boni.

Heu pax quàm bona mortalibus es possessio,
Si firmis modo te ferre possint tibijs.
Quippe (ut prouerbum est) foelicia tempora
Successusq; bonos, haud quiuis ferunt pedes.
Multi rebus in aduersis se gerunt probe,
Qui in pace plerumq; applicant sceleri manus.
Situ ut metalla contrahunt rubiginem,
Sic, ni subinde agitetur, integritas perit.
Nam quamuis persecutiones Gentium
Ecclesias affligerint grauissime,
Effecere tamen, ut maior constantia,
Pietas, probitasq; fuerit in credentibus.
At ista pax quam Christianus contuli,
Multum (ut conijcio) Christianis adferet
Mali, ut auaricia flagrent, ut socordia
Tacti suorum obliuiscantur munera, ut
Superbia, ambitione, & mundi gloria
Tumeant, ut inslentur, dominandiq; scabie.

Marum

Primus.

Mirum in modum agitentur. Non huc opus
Remota adducere exempla, uel Episcopi
Petita, dictis suffragantur cominus.

O quoties nos fallimur homines, & irritas
Sententias dicimus, abstrusos cordium
Ignorantes motus. Quis unquam Episcopos
Doctoresq; putasset conari talia?
Verum esse sentio quod loquuntur rustici,
Quo sanctior quis, hoc est impius magis.
Nec delictis docti communibus student.
Quippe & Satanas artifices eligere solet
Haud imperitos rerum, sed doctissimos.
Sed quid cesso ire donum? ut hæc Nestori meo
Cōmunicem, & discam, quo pacto horū minæ, aut
Spernendæ sint, aut propulsandæ fortiter.

Porphyrius, Pammachius.

Enimvero Pater, iratum tu Cæsarem
Liquisti. Nonne uides quantum deliberet?
Quam spargat huc illucq; manus, quam iactitet
Caput? PA. Video, & pro uerbis duntaxat. Quid
Deinde facturum, quum facta senserit? (est
POR. Excruciat se se mirabiliter scio.

PAM.

Actus

PA. Bene habet. Docendus est, quã sint Episcopi &
Doctores omnes digniores Casare.
Iam tibi mox impetrata Satanae gratia
Illud negocij do, ut omnes subditos
Ab illius soluas obedientia.
POR. Satis quo pacto id fieri possit calleo.
Agnosce tibi mitiorem dederò Casarem,
Videbis ipse & practicam mirabere.
PAM. Eiusmodi in illo exempla, Porphyrì, edito,
Ne quis posthac mecum audeat contendere.
POR. Oh nil opus est iussu, confectum credito.
PAM. Et ut cunctis nostris faueat conatibus
Gladio utatur nostra solum ex sententia, &
Sua omni nobis seruiat potentia.
POR. Incumbam, nec quidquam diffido confore.
PA. Tum rerum si illum habemus fautorem omnium
Ac promotorem, ceterorum opponere
Se audebit nemo, Ab omnibus laudabimur.
PO. Pulcherrime. PA. Sed hoc curandũ ante omnia,
Seruire nos Satanae nullus ut intelligat.
POR. Christo duntaxat seruiemus nomine.
At facta Satanae ex officianis prodeant.
Quae Christiano sunt tegenda pallio,
Ut imperitis imponatur callide.

PAM.

Primus.

PA. Bene consulis. Imposturis opus est maximis,
Ne populus abominetur nos atq; fugiat.

Nec enim tales unquam ferent Episcopos,
Qui Satanae seruiant, si cognoscant modo.

Hoc anteuenire conuenit periculum,
Ne descendamus, dum uolumus ascendere.

POR. Nulla Satanae fiet mentio, sed uel Dei,
Vel Christi cuncta sunt facienda nomine.

PA. Scite. PO. illud populus suscipiet, uertēs bene
Quae egerimus omnia. PA. Pulchre. PO. Scripturis
Res defendemus nostras quā fortissime. (quoq;
Nil de sanctissimis ut cogitent mali.

PA. Laudo. PO. Nos interim cutem curabimus,
Statuemus, ordinabimus, mandabimus,

Quae faciant in rem nostram, Pammachi pater.

PA. Hoc unum restat, haec consilia ut sunt bona,
Ita quam primum sunt perficienda Porphyri. PO.
(Hens

Quid currenti addis calcaria? PA. Tu promoue

Ac commenda me Satanae. Virtutes meas

Narra. Magna tibi habebitur à me gratia.

Apud me primus eris. PO. Bene ego pro te loquar.

ACTVS

ACTVS
ACTVS SECVNDVS.

Satanas, Veritas, Parrhesia.

Quod mundo & impijs foelix faustumq; sit,
Adsum profectus è profundis manibus,
Grauibus post annos mille solutus uinculis.
Certe diu desideratum me scio.

Non cuncta possunt conficere uicarij.

Non tantæ sunt autoritatis, nec eadem

A subditis solet impendi reuerentia.

Plus irati ualet conspectus Principis,

Quam armati sexcentæ uicarij minæ.

Idem etiam permultum placatus promouet.

Serenum gaudent intueri Principem

Et serui & subditi, quos nulla criminis

Tecta aut aperta uexat conscientia.

Isthæc apud probos sunt uera Principes,

Apud improbos magni fiunt deterrimi,

Qui etiam in regno primas ubiq; tenent meo.

Illis ego hodie apparebo optatissimus.

Cui nec uiso quidem iam seruiunt diu.

Sed ubi primum meos quæram uicarios?

Quid agant miror, quod non ut semper hæctenus

Quotidiana ad me regni gesta perferunt.

VE.

Secundus.

VE. Quandoquidē isthuc Christo placet Parrhesia,

Collectis spelæa subeamus sarcinis,

Quoad melior spirauerit aura. Nil moror.

Regnet Satanus late in suum ipsius malum.

Fortasse olim rursus desiderabimur.

PAR. Nisi prorsus res Deus humanas sternere uelit.

VE. Tolle hæc & sequere. Sed uideo ne Satanam &

Vt exultans ingreditur, et solus quidē. (PA. Is est.

VE. Nescio. Cedamus illi paululum è uia.

Nec tam furiosis obistamus motibus.

Silentio prætereamus. SA., Sed Veritas

Ante omnes. At meorum cerno neminem.

Ho ueritas, alio nunc migras forsitan?

VE. Nil respondeas. SA. Recte isthuc cogitas.

Quid enim tu hic facias, me imperante cum meis.

Vbi etiam si quid dixeris rectissime

Obtemperat nemo? PAR. Haud propter te pessime

Abimus, sed Christi paremus iussui.

VE. Tace. PAR. Ingredere, farci mundū mendacijs.

SA. Id fiet, etiam si tu minime iusseris.

PAR. Diu desideratus es à perditis.

VE. Tace obsecro. SA. Scio. Vlnis excipiar obuijs.

PAR. Cur non te comitantur proceduntue obuiam?

SA. Sunt occupati, meq; uenire nesciunt.

VE.

Actus

VE. Quid multa loqueris? Sequere huc. PAR. Ali-
(quando simul
Poenas dabit. SA. Id per longum est. Nos interim
Pro libero nostro uiuemus arbitrio.
Abite, Nil prodestis hic, nec filie.
Alterius apud me unquam ferentur seculi.

Dromo, Satanus.

Vicarijs magna hercle sunt negocia
Hodie, ut non possint conuenire Principem.
Nec res adeo bene gesta est, ut properent. Mihi
Ut perferam de dere, quum nil sit lucri.
At ubi bene geritur, tum currunt percite,
Alius alium anteuicere cupiens pro lucro.
Bona nunquam ad me deuoluitur prouincia.
Sed quando oēs timent, tum ego extrudor miser.
Verum ne uapulem currendū est. SA. Sed Dromo.
Hem Dromo. Quo curris Dromo? Mane mane
(Dromo.
DRO. Quis me uocat? SA. Huc ad me aio, quam
(primum redi.
DRO. At at Princeps est. Certe rupit uincula,
Captiuitatem tam infinitam non ferens.
Te saluum & liberatum Princeps gaudeo. SAT.

Secundus.

SA. Credo. Quo currebas nunc? DRO. Ad te. SA.

(Saluane

Sunt omnia? DRO. Non prorsus. SA. Quid ais?

(Non? Vbi manent

Vicarij, quod eorum nullum conspicio?

Nec quisq̄ hodie ad me descendit? DR. Se maximis

Teneri aiebant rebus, nec latum pedem

Terris abscedere posse sine periculo.

Quamobrem me ad te destinarunt nuncium.

SA. Quid nuncias ergo? DRO. Regni omnia ha=

(bent bene,

Nisi. SA. Nisi? Quid illud est? DRO. Quod qui=

(dam Episcopus

A regni societate auulsit Caesarem.

SA. Hem Caesarem? Et id neglexerunt vicarij?

DRO. Quo pacto factum sit nescio, non ad sui.

Ex ipsis melius audies. SA. Mox igitur huc

Ad me illos conuoca. Quid stas? Vola ocius.

O perfidiam, socordiam & oscitantiam,

Non curant, non resistunt, non pro uiribus

Absente me regni tractant negocia.

Haud modicum regno meo nocuit captiuitas:

Non potui captiuus tot par esse populis.

Praesertim noua quum Christi caput crescere

E

Fides.

Actus

Fides. Iam oportuisset esse in Affrica,
Nunc in Asia, iam in Europa. Sunt regna, sunt
In omni regno ciuitates plurima.
Quas uisitare quotidie, non unius
Vel uigilantissimi est labor. Quare Duces
Absentisq; mei constitui uicarios,
Quibus uniuersas res credidi & exercitum.
Qui sibi deinde procrearunt plurimos
Tribunos ac centuriones, qui non minus
Etiam ipsi seruos, uulgus innumerabile
Iam possident, ut spes me haberet optima,
Haud secus à tot res omnis procurarier,
Ac si ipse semper essem presentissimus
Sed quod dicunt uerum est. Quo plures quippiam
Curant, eo curatur negligentius.
Et si dormituri Princeps, iam stertere
Incipiunt praefecti, & sopor occupat duces.
Mane nisi primo rector surgat adium,
Parum oscitantes promouebunt seruali.
Hac, si licuisset, essem usus prudentia,
Nec res meas commisisssem uicarijs,
Nec regni ueniens uastitatem cernerem.
Veniant. Omnem hanc uomam in eos agriudinem.

Planus,

Secundus.

Planus, Stasiades, Chre-
mius, Satanas.

Quid isthæc querimus? quasi non tempus fiet
Eum post annos mille reddi liberum?
Eamus potius, ne ignis igni addatur, &
Irritata nimis noceat iracundia.
ST. Recte inquis. Verbis est placandus mollibus,
Non tarditate nostra, aut contumacia
Exasperandus. PLA. Adsumus Princeps, tibi
Aduentum in primis gratulantes prosperum.
Deinde etiam audituri, quidnam nos uelis.
SA. Mittamus nunc alia. Quod me mouet loquar.
Quid tandem est o Duces? Aut cur permittitis,
Vt negligentia (dicam) aut socordia
Populus desiscat uestra? Vestras hercule
Iam prorsus uirtutes desidero. Parum
Aberat, omnes ut ad nos uertissent pedem,
Tot pœnis, tot periculis, tot mortibus
Acti, qui soli nobis sunt contrarij,
At res per uos sursum ac deorsum uertitur.
Aequum ne est, me diu noctuq; sedulo
Instigando, monendo, terrendo quoq;
Manibus, pedibusq;, & mille calliditatibus,

E 2

Quanto

Actus

Quanta harum uincto potuit adesse copia,
Imperij nostri promouisse commoda,
Vos interim altum stertere? Proh pudor. Duces
Quos primos actores rerum esse conuenit,
Recondunt ociosas in sinum manus.
Condigna an uobis non possum persoluere
Præmia? An ita hætenus de uobis meritis? Aut
Eam tandem uos gratiam rependitis?
PLA. O Princeps mūdi atq; Monarcha potentissi=
Quid nos serui tui curauimus minus? ^{(me,}
SA. Rogas? Qui talem nuper hominem amissimus
Ignauia uestra? Fautorem æquissimum
Simul & propugnatorem strenuum imperi?
Aliorum utinam decem perijissent millia,
Atq; hic unus uir (heu) regni nostri anchora.
Num propterea uos constitui uicarios,
Ut ea quæ nullius sunt præcij, callide
Custodiatis, & perdati optima?
PLA. Non maceres te mundi Princeps optime,
Nostrarum haud erat illum tenere uirium.
SA. Quid audio? Vbi igitur artes uestræ pristinae?
An ea dediscitis sola, in quibus est lucrum? Et
In quibus omnia regni consistunt commoda?
Non post tot annos exeunti carcerem,

Iucundum

Secundus.

Iucundum isthuc primum expedistis nuncium.
In mille annis nihil factum est indignius.
Audiui multa haud admodum ex sententia,
Tuli. Sed grauius est hoc quam ut ferri queat.
O interitus regni, rerumq; uastitas.
Vir ille Christianos, hostes maxime
Infestos nobis, debellabat fortiter.
Nos uenerabatur, nos colebat hostijs,
Aduersis inuocabat nos & prosperis.
Quae nolebamus per nos exequi, impiger
Currebat ultro. Vel solo hoc laudabilis
Facto, quod antesignanum Christi, uirum
Fortem Paulum, haud contemnendum aduersariū,
Quem multas depraedatus est prouincias,
Complures Regi adducens milites suo,
Prostrauit. Nunc & ipse negligentia
Seductus est uestra. PLA. Seduxit Episcopus
ἀναταβλάτῳ λόγῳ. SA. Resistendum fuit
Vel mille technis. PLA. Equidē, Princeps optime,
Quantum in nobis fuit nil omissum scio.
Nam uerba sumus interpretati pessime.
Et regnum & dignitates inculcauimus.
Largis praeterea est inuitatus praemij
Animum erga nos conseruaret ut immobilem.

E 3

Sed uicit

Actus

Sed uicit fortior, uicit potentior,
Hanc diruptis seram eripuit e' casibus.

SA. Parum profecto uobis est negocij
Cum subiectis & sponte seruientibus,

Vt uniuersis hostes possint copijs
Terreri, & integro uexari exercitu.
Violentis ut cedant impressionibus.

STA. Faciemus Princeps, ut iubes, ac fecimus.

SA. Fecistis? Heu heu quanta de spe decidi.

Qui Christi nomen extingui sperauerim,
Per uos ita uersipelles & doctissimos
Posse, nec (ut nunciastis) aberat plurimum,
At nunc repullulat surgitq; fortiter.

(Quod male uertat) Per hoc regni sceptrū, per &
Caput hoc sacrum, quantū fuerit potentia,

Quantum roboris altissimarum uirium,
Et Christum omnesq; Christianos persequar.
Illorum me usq; ingurgitabo sanguine.

Donec nemo sit qui audeat resistere,
Vel solus, si uobis graue est aut displicet.

PLA. Non hercle, Princeps maxime, bonorū dator,
Prestabimus quod in nobis est strenue.

SA. Ad hoc uel iusiurandum à uobis prestitum
Commoueat, & pudor, & mei reuerentia.

Per hanc

Secundus.

Per hanc ante datam uobis oro dexteram,
Vigilate, circumite, satagite, quærite,
Resistite, ac pecunijs corrumpite,
Persequimini, Satanâq; dignos Principe
Vos gerite. PLA. Fiet. SA. Quæ nam hodie negocia
Tractastis? Tu Plane quid? PLA. Ego equidem
(iam diu

Sudaui in hoc (regno nostro utilissimum
Sciens) ut inter Christianos heresim
Sererem quam maximam. Sudaui plurimum,
Perfeci hodie. Iam mista uideres omnia,
Dubitant, decernunt, persequuntur inuicem,
Fugant, occidunt, sua defendunt maxime,
Pleriq; nouis gaudent, antiqua deserunt
Quæcunq; ab Apostolis feruntur tradita.
Magistri plebis & qui sunt doctissimi,
Præ sana doctrina amplectuntur heresim.
At contra increduli rident suauiter,
Abominantur Christum, & respuunt fidem,
Tam uarijs quæ laceratur opinionibus.
Nec melius eos putauî posse uincere,
Quàm si inter sese plurimum dissentiant.
Sic res, quantum ad nos, bene habet. SA. Euge, pro-
Succesit, q̄ habeo mercedē dabo maximā. (Speret
Quid

Actus

Quid tu uero Stasides? Equidem & tu soles
Facinora perpetrare quam fortissima.

STA. Ego, Princeps, hodie surgendo lentius

Gressumq; promouendo tardius, parum

Peregi. SA. Quid? (malum) Hoc ipsum est quod

Vos lentulos esse atq; tardiusculos. (cōqueror,

Sed effare quid egeris. STA. In urbem maximam

Circa nonam ueniens, populares conuoco,

Quid (inquam) o Socij, tam graue suffertis iu=
An non parentes uos genuere liberos? (gum?

Cur ergo seruitis? Cur suppeditamini?

An non est uestra ciuitas? et flumina

Sunt uestra, uiaq;. Quid ergo uectigalia,

Census, tributa, exactionesq; spoliant

Substantiam uitamq; uestram? An hoc leue

(O ciues) libertate priuari & bonis

Simul? Diurnis quidquid uos laboribus

Sudoribusq; perpetuis acquiritis,

Vel una isthuc consumunt caena Principes

Magistratusq; uestri δὲ καὶ ὄποι. Interim

Vos longe uictu uiuitis mi serrimo.

Copia utinam panis uel fursuracei

Fanem expleret uestram, sitimq; aqua frigida.

Quotidianis at illi semper diffluunt

Ad nauseam

Secundus.

Ad nauſeam uſq; uoluptatibus, e reculis
Vestris coemptis. Licet & ſtertere pinguibus,
Et pedere ocioſis. Satiuſ beſtias
Eſſe, atq; ſic uiuere, ut aliquis laboribus
Marceſcat proprijs, ceteri alienis cutem
Feliciter curent. Quin tandem ſurgitis,
Libertatemq; priſtinam capeſitis
O ciues? Vbi uirilia ueſtra pectora,
Paterna; uirtus? An libertatem a Deo
Datam, a mortalibus tolli patiemini?
An neſcitis, quantum libertas ſit bonum?
En magna ueſtrum multitudo eſt. Hercule
Iniquum & pœnitendum, a paucioribus
In ſeruitutem redigi. Vobis arma ſunt
Viresq; ingenuæ, illis mollicis officit
Viresq; effœminatæ, & inſuetæ manus
Armorum. Vos bonam, illi cauſam peſſimam
Habent, cui & cœleſtes aduerſarier
Vobisq; ſuppeticas ferre eſt certiſſimum.
Nonne ante uos tulere Athenienſibus,
Romanis, Lacedemonijs & compluribus
Alijs? Quod ſi uobis ipſi deſueritis
Nunc, quum tale nihil ſuſpiciantur, poſtea
Quum anguſtiati, afflicti, oppreſſi, perditii,
E s Et ſeruitute

Actus

Et seruitute, & grauibus deniq; oneribus,
Flentes clamaueritis, adiuturos Deos
Nolite sperare. Neq; enim illos audiunt
Qui negligenter ipsi & male tractant sua.
Hoc iam iam à uobis coniuges & liberi
Vestri, magnis requirunt uocibus, quibus
Aut libertatem pepereritis dulcissimam, aut
In seruitutem tradideritis perpetim.

His & alijs dictis moti animi ciuium,
Faces & arma corripiunt. Furoribus
In curiam contendunt. Opulentum domos
Diripiunt, incendunt, Prosternunt obuios
Quosq;. Tumultus clamorq; ingens uocantium
Ad pileum, expetentiumq; Principes
Magistratusq; ad poenam. At pars quæ sanior
Erat, stare à Magistratibus, occurrere
Sediciofis, cedes orta est miserrima.

His occupatus sui per integrum diem.
SA. Neq; prorsus hæc abiit sine linea dies,
At Chremi, quæ tua fuerunt negocia?
CHR. Meus equidem labor nullo frustra est die,
Quod te Princeps non latet. Omnes pecuniam
Querunt ac diligunt. Me faciunt plurimi, &
Gentes & Christiani, quorum plurimos

Ditavi

Secundus

Ditavi hodie, quo Christum iam curant minus.
Nos uenerantur, nos laudant, nobis seruiunt.
Quos puto constantiores multo Gentibus
Fore, & iam præter nomen Christi, nil habent
Tantæ quod sit professioni consonum.
SAT. Bene actum. CHRE. Præterea mea arte, ho=
(micidia

Confeci mille, adulteria quingenta, nec
Furtorum aliquis est numerus. Iudicum decem
Corrupti millia. Ducentas quoq; uirgines
Fefelli, & hastis expugnaui argenteis.
Quid memorem imposturas fraudesq; maximas
Negociatorum? Quid scribarum dolos,
Causidicorumq; technas ac mendacia
Dicam? Nobilium compilationibus
Rapinisq; laborem commonstrauï meum.

Pigros etiam parauï uentres plurimos,
Inertia atq; falsitati deditos.
Falsos Prophetas, nugatores optimos,
Adulatores, asinos, bestias malas.
Spectaculum hercle nobis iucundissimum.
Hæc nostra tibi perfecta dedit industria.
SA. Haha ha, mirabilis regni nostri artifex.
Dignus profecto apud me qui primus sies.

Ita nos

Secundus.

Vultu tragico, oculis horrendum flammantibus
Atq; rotundis, naso aquilino at nodoso, & ore
Insuete largo, corpore toto aterrimo.

Hyper-
meter.

PAM. Rem tangis, is est. POR. proh totus horreo
(Pammachi.

PAM. Contemnas aspectum, donis egregius est.
Qui duntaxat semel illius aspectum tulit,
Facile uel quotidie feret illum postea.

POR. Sed Pammachi qui sunt coronati? Vident?

PAM. Regni proceres puto. SA. Nō tamen uultum
Pra se ferunt, sed demissos ac supplices (hosticū
Video, quasi aliquid postulaturi sient.

Sed audiam. PO. Et illi quam similes sunt Principi,
Ex eadem fornace ueniunt calcaria.

PAM. Accedamus. PO. Salue Princeps fortissime.

SA. Quid uos hostes apud me? POR. Quid di-
(cam? Metu

Lingua haesitat. Sum acri uoce territus. PA. Animo

Fac praesenti sis. POR. Est aliquid seruis tuis

Negoci, quod petimus clementer ut audias.

SA. Quid est? POR. Quamuis, Princeps optime,
(ad hostes graue est

Verba facere, nec non impetrare quippiam

Necessitate coactos, ab eis quos prius

Verbis

Actus

Verbis factisq; laeseris, difficile nos
Tamen tua dexteritate ac clementia
Freti, nihil diffidimus, quin supplices
Nos tua respiciat gratia. Experti haecenus
Sumus insuperabilem tuam potentiam,
Atq; id nostro damno ac labore maximo.
Vidimus item quam larga tuis des praemia,
Quam splendeant in mundo, quantumque omnibus
Honori sint, diuitiarum ac licentia
Quantum, rebusq; quanta sit tranquillitas.
Regnant, triumphant, & sectantur ocia,
Quibus est laboris minimum, plurimum lucri.
At nobis isthaec cuncta sunt contraria.
Despectui sumus omnibus, atq; nullius
Prorsus numeri. Paupertas infelix premit,
Accusamur, multamur atq; cedimur.
Domus, agri, vineae, parentes, liberi, &
Omnia, perpetuis subiacent periculis,
Recteq; factis nulla refertur gratia.
Haec sunt Regna nostra, neq; id iniuria.
Nam quum uiuimus in mundo, quae est insania
Tandem, ut mundi nos opponamus Principi?
Equidem obseruare conuenit Domesticos
Domus dominum, atq; nequaquam aduersarier.
Haec cogitasse

Secundus.

Hæc cogitasse nos fuisset iustus,
Atq; tuæ ingenti restitisse potentia.
Sed quod factum, factum est in ignorantia.
Quapropter nunc veniam precamur supplices.
Ne seruis imputes tuis. Luimus satis,
Ut qui sero sapiunt. Sed nunc consortio
Regnoq; tuo ne de digneris iungere
Precamur, quod colere & augere gnauiter
Pro uiribus nostris summis certabimus
Corde, opere, uerbo, præsentiq; industria,
Ne nos in infimis fuisse iudices
Ipse, sed huc usq; si uidisti strenuos
Aduersum te, nunc pro te strenuos magis
Experire, ut satrapis queamus omnibus
Si superiores non dici at certe pares.
SA. Fortunati uos, qui tandem respiscitis
Vltro. antequam omnem in uos deduxi exercitum,
(Quod iam statueram) quo uicti, non hoc loco
Res uestræ essent, neq; tanti apud me. Nunq̄ ego
Cruento Marte uictos, pono Principes,
(Quamuis in regno patiar) sed qui transeunt,
Sponte ad me, quiq; amicitiam nostram ambiunt,
Priore post tergum relicto Principe,
Hos diligo, his omnem committo exercitum,
His com

ACTUS

His communico bona quæ mihi sunt omnia,
Honores, diuitias, uoluptates meas.
Et quamuis nonnulli, defectores male
Suscipiant, aut certe priori principi
Remittant, scilicet quibus haud habent fidem,
Tamen apud me (scio) ubiq; primas obtinent.
Nec mirari satis possum, quid ceteros
Hæc quum uideant, detineat, quo minus frui
Amicitia nostra uelint, aut uiuere
Suauiter exoptent, sed spoliari bonis,
Affligi, persecutionem perpeti
Malint. Patiantur. Nec enim aliter fieri potest,
Ut tam rebelles in regno feram meo.
Vos bene sperate. Amicitia mea nemini
Negata est, nec qui uoluit regni particeps
Fieri, frustratus est. Sed cedit dexteram.
Et nomina uestra quæ sunt dicite ut sciam.
POR. Pammachius hic, ast ego Porphyrius num=
(cupor.)
SA. Quæ sunt artes uestræ? Narrate, ut quid uelint
Per uos fieri, possitis cognoscere. Equidem
Tu uideris eloquens esse. Ipse si uoles
Prudenter ac magnifice regni commoda
Valebis promouere. Sed quis alter est?
Episcopo

Secundus.

Episcopo uideatur similis. POR. Recte ais.
Maximus est. SAT. Narret ergo prior. POR. Hic
(iam nihil

Pro se dicere uult quamuis alijs eloquens,

(Nam singulari est præditus modestia)

Ne plus dicat quam possit præstare, aut minus.

SA. Isthic hercule nihil opus est modestia.

Nil refert, dicat quisq; quantum collibet

Et quid, nam libertas apud me maxima est.

Et uerum dicere extremum est piaculum.

POR. Hic est uir ille, qui regno dudum abstulit

Opimam predam, nempe Cæsarem, potens

In Scripturis, nugis multo potentior,

Auaricia tumens morbo tibi placito, &

Superbia dederit secundas nemini,

Impietate egregius. Audet resistere

Vel ipsi Christo, uel quidquid potentia

Auersatur tibi tuisq; commodis.

Hic uel totam fidem nouit subuercere.

Hic mutuis ualet odijs connectere

Quidquid in orbe est regum, ducū, atq; Principū.

Huic mandes si quid recte curatum uelis.

Et ut concludam, uirum habes ex sententia.

Hec me iussit loqui, ut se commendem tibi.

F

Ego

Actus

Ego haud multum differo. SA. Graphicum hercle
(Porphyrī)

Narras uirum. Et o duces principia habent bene.
Augeat fortuna animum, & succedunt omnia.

Quoties enim optavi talis mihi uiros
Dari? Adsumt. Scilicet mea clementia

Inducti. Si igitur talis es uirtutibus
Tantusq; dispaream si non exercitus
Te tocius iam iam posuero Principem.

Vos igitur Chremi, Plane, Stasiades, uirū hunc
Se gemini, colite, parete in omnibus.

Hic Dux uester erit. Tuq; obserues Porphyrī

Quē tantopere laudasti. PO. Faciā. SA. Digna uos

Omnes manent premia. PAM. Credimus. SA. Ad
(hoc uelim)

Ante omnia, ne principio publicis uijs
Ingre diamini. In insidijs clancularijs

Melior est ratio & formula efficacior

Decipiendi. PA. Nouimus. Et Christi nomine

Negocium exequemur nostrum. SA. Callide.
Mea profecto uos multum prudentia

Tenetis, namq; & ego me in lucis angelum

Transformo, si speciem uidentur querere

Homines, religiosum, benignum, humilem, pium,
Modestum,

Secundus.

Modestum, patientem, iustum ac mitissimum

Fingo. Quod si ignoratis, ex me discite.

PA. Perfacile. Sed Princeps, inter agendum rogo

Si quando uerbis tibi forte aduersabimur.

Ne egre feras. Tragedia isthuc postulat,

Vt tam diuina homines lateant mysteria.

SA. Vt uerbis aduersemini facile fero,

Dum facta modo mihi semper respondeant.

PAM. Curabitur Princeps. SA. Diadema aliquis
(triplex

Huc cum signis ferat & iurandi formula.

PL. Ad sunt. SA. Accede nunc. Hosce uides Pãmachê

Quos nuper pro factis ornaui fortibus

Coronis quas gestant, tu tamen ut sentias

Quam largus ac beneficus sim erga omnes eos

Amicicia nobiscum qui iungi uolunt,

Nullis adhuc meritis factisue insignibus.

Peractis, auditis tantum uirtutibus

Ist hac corona triplici mox ornabere,

Fidelissimus ut sis cum regno tum mihi.

Iusurandum tamen ante, quod omnes ceterè

Iurare mei solent duces, oportet ut

Iures. PA. Nihil detrecto. SA. Pax sit cœtui.

Silete, attendite, sed & capita aperite. Tu

¶

Ad dea

Actus

Ad dextram Porphyri, leuam Plane occupa.
Legenunc, duobus erectis digitis. Sat est.

PAM. Per Principis Satanae sacrum iuro caput
Perq; uniuersam regni eius potentiam,
Me nil honesti, iusti, casti, aut integri,
Sancti, pijsue (per qua ius & aequitas
Regni uiolatur) facturum, sed gnauiter
Quantumq; potest fieri, hostes & Christi omnia
Euerfurum. Et quod iuravi in praesentia
Verbis, praestaturum operibus in absentia.

SA. Afferte nunc coronam. Etiam atq; etiam uide
Horum ut memineris, mihi multum est in te spei.

PAM. Faciam hercle sedulo. SAT. Hanc coronam
(suscipe

Tenebrarum ac caecitatis. Regibus impera.
Dominare populis. Inferorum maximis
Praesidis portis. Omnes tuorum pulcrem
Pedum lingant. Secundus in regno sies.
Plaudite, io io. PO. Hoc quoq; Princeps, existimo
Tua iam prorsus dignum magnificentia,
Quoniam quidem hunc populis praefers et regibus
Satrapisq; cunctis, edicto ut iubeas tuo
Ne pedibus terram tangat, sed quicumq; sunt
In regno primates ac praestantissimi

Sublimem

Secundus.

Sublimem humeris ferant. SA. Age fiat. Tollite
Cathedram Plane, Stasiades, Chremi ac Porphryi.
Circumferte hic semel, bis, ter. Deinde si
Quid aliud uultis, dicite. POR. Hoc quoq; minime
Fuerit ineptum, ut populus optimatum
In regno, prouoluti, supplices pedum
Petant oscula. Quod si qui detrectauerint,
Religione aliqua moti aut contumacia,
Regno ac tuis penitus priuentur gratijs.
SA. Ita firmū ac sanctū esto. Tu primus porphryi.
Vos sequimini. Præterea his signis Pammachi
Res gestas litterasq; signato tuas,
Statim ut his uisis, mei sciam esse Principis.
PA. Pulchre. PO. Nunquid etiā me iurare est opus?
SA. Non mihi, sed huic Episcopo quod ualuerit
Iures. PA. Faustum et foelicem hunc uidimus diem.
SA. Abite nunc foelices & prosperrimi,
Regni uestre fidei commissis commodis.
Acta ad me quotidie perscribantur uolo.
Ut quid agatur sciam. POR. An uis sub plumbo ut
Maxima Romæ uenundari diplomata? (Solent
SA. Vel sub plumbo uel aliter, magnifice modo.
Sic agite, sic res omnis uestras tollite, ut
Regni maiestas innotescat omnibus.

Actus

PA. Hec Princeps ante multum cogitauimus.
Sed Dromo nobiscū eat. Sa. I atq; subserui Dromo.
Sed heus, reducite nobis Casarem Apostatam.
PO. Nihil facilius. Et hoc cum alijs curabitur.

Satanas, Planus, Stasiades.

Papæ, successus hos non sperassem Duces.
Cum Christianis quin sit actum haud dubito. Sed
Quid uos putatis? STA. Quid? Certissimum hoc.
Industrij sunt ad mala prudentissimi. (Viri
Aduigilabunt causa quum nostri, tum sui.
Sed & nos interea nihil cessabimus.
SA. Hoc ipsum agite & abite. PLA. Sed quo uis?
(SA. Probe

Mones. Illi subiuganda Europæ sunt satis,
Vos in Asiam ite, dein si licet in Aphricam.
Vbiq; pro arte quisq; operam nauet sua,
Ne doctrinæ supersit sanæ quidpiam.

Porphyrus, Pammachus, Dromo.

Adhuc quæ queris ceciderunt feliciter,
Et in cunctis adiutor tibi summus fui.
PA. Gratiam habeo. Sed unum mihi molestum fuit.
PO.

Secundus.

PO. Num quid peccaui ego Pater sanctissime?

PA. Alia quam quæ dixisti dicere oportuit.

PO. Quæ? PA. Bona non mala. Sed si quid mihi
(inisset malè

Tacendum erat. PO. Oh erras Pater. Non omnia

Apud omnes sunt laudanda. Sed qui est callidus

Personas observabit atq; tempora,

Ne forsàn laudet quod laudatum incommodet,

Aliud (ut scis) regnum alios mores postulat.

In Satanæ regno uix commendantur alia,

Quam si sis flagitiosus, & egregie scelus.

Sed mentiar, si non laus mea tibi profuit,

Vt tanti apud Satanam habere, & in caput

Populorum solus sis suffectus omnium.

Recte. Hæc mittamus. Mox cathedram mihi re-

Parari cum triplici corona præcipe, & (giam

Ornatus ex auro paretur splendidus.

Vade, ut quam primum comparentur omnia.

Quibus paratis huc ad me recurrito.

PO. Curabo. Sed Dromo mecum. DRO. Sequar.

(PA. Et Cesarem.

Audin? PO. Audio. Melius quam credas omnia

Perfecta dabo etiam si nullus iusseris.

PA. O fortuna potens hanc effice Tragœdiam.

F 4 ACTVS

Actus

ACTVS TERTIVS.
Nestor, Iulianus, Pterophon.

Facite ut iussi. Scribantur isthæc ocyus.

Ego hinc ad Casarem eo. Si quid fuerit opus,
Mox huc reuertar. Sed adest. Hem Casar, cito
Redis, iam nunc ad te uolebam pergere.

IV. Utinam mecum fuisses Nestor. NE. Cur ita?

IV. Audisses certe tot inaudita seculis.

NE. Mala fortassis? Nam te subtristem conspicio.

IV. Non admodum bona. NE. Quid Panmachius?

(Num ualet?)

IV. Valet quidē, sed pessime. NE. Agrotat igitur?

IV. Non corpore, sed animo, haud perinde bene

(ualet.

NE. Quid ais? Eo tamen esse solet sanissimo.

IV. Nescio quid nam tam prauè animum inuertit

(hominis.

Inauspicato hodie domo extuli pedem,

Mhi illius ut innotesceret audacia.

NE. Vereor quid dicas. IV. Pacem contuli, & omni

In rebus eorum conditioni congruis (bus

Ornatos uolui Episcopos, & maxime

Panmachium, per quem conuersi sumus ad fidem.

NE.

Tertius.

NE. Scio. IV. At ille Croesi gazas postulat dari.
NE. Satis auare. IV. Urbisq; dominium sibi expetit
Et Italiae imperium. NE. Quid audio? Satis
Ambitiose. IV. Imperium omne suum dicit fore.
NE. Satis arroganter. IV. Et à se postea Caesares
Institui oportere. NE. Satis imperite. IV. Ait
Apostolos & primos quosq; Episcopos,
Et quod contenti docendi munere,
Nullis sua ademerint imperia Regibus,
Fatuos fuisse, & ignaros rerum omnium.
NE. Satis impie. IV. Ad hoc se Scripturarũ prædi-
Habere auctoritatem ac Christum tradere. (cat
NE. Satis (quod ego sciam) mendaciter, tua
Quod uenia dictum sit Caesar. Quis obsecro
Isthaec iam tandem illi in mentem misit Deus?
Quid tu uero? An concedes illis talia,
Per quæ imperij minuitur maiestas tui?
IV. Non concessuro comminatus est male.
NE. Satis proterue. Non tamen uideo, illius
Incommodare quid tibi possint mina.
Quare spernas & animo sis equissimo.
Ante hac Episcopos minatos Caesari
Inauditum est. Sed etiam quum mollißimis
Alloquerentur uerbis, uitæ periculum

Actus

Formidandum fuit. IV. Verum dicis. Neq̄
Nunc impune ferrent, si non propter fidem
Hoc modo aliquo esset perferenda insania. Et
Si ego haud gratissimum me uellem ostendere,
Mox sciret, quantum in altum lapides mittere
Prodesset, & contendere cum maioribus,
Bonos quam raro sorciatur exitus.
NE. Dandum est aliquid Episcopis. Fortassis &
Istam mutabit paulo post sententiam.
IV. Si non mutauerit, experietur Casarem
Quam solcat prauis occurrere conatibus.
NE. Demiror, quo isthæc suggerente cogitet?
Et an putet regni proceres esse capitis
Tam uacui, ut etiam si tu maxime uelis
Quæ postulat, dare, illi permittant dari?
IV. Quid effrenis sibi, Nestor, non audacia
Promittit? Quid non aggreditur? Quo non abit?
Habet præterea Porphyrium, intimum suis
Consilij, hominem doctum, iuxta ac improbum.
A quo illum perfortiter impelli existimo.
Quin etiam alioqui humana sic sunt ingenia,
Etiam si alius nemo impellat, prona in malum.
Quippe mali in natura nostra hærent semina,
Quibus si non obstiteris aut oppresseris,

Quin

Tertius.

Quin pullulent & emergant fieri haud potest.

Quanto magis surgent, si quid cessaueris,

Et agrum, quo crescant, fecundaueris fimo?

Qui sic se instituit, tum demum uere est malus.

NE. Certe Pammachius, in hisce inique cogitat,

Sive à se ipso, sive alio suadente in animum

Inducat. Te hoc curare Cæsar conuenit

Vt merito semper Augustus dicare. Nec

Rebus quid per te detrahatur publicis.

Episcopos alio ornare poteris modo,

Vt fidei & ipsis possit esse commodum.

Illi uerbo & doctrina præsent omnibus,

Doccant incredulos, hortentur credulos,

Nèq; sic laborantibus honor desit duplex.

Tu interea dignitatem conserues tuam.

Nèq; enim hoc fides requirit, ut cedas loco,

Aut deseras imperium, aut minuas, sed in eo

Vt irreprehensibiliter te semper geras.

Istuc etiam omnes debent animaduvertere,

An regna posteris relinquunt integra,

Aucta, decorata, & pacata, atq; an strenue

Suum in hoc mundo confecerint munus, sine

Facto aliquo quod iure reprehendi possiet.

Commissorum namq; Deus rationem exiget.

Ignudos

Actus

Ignauos odit & auersatur prodigos.
Fideles in cunctis διοικονομουσ diligunt.
At collata ipsius sorte omnes utimur.

Deinde etiam, tametsi dederis omnibus
Quaecumq; petunt, & id iratum habeant Principes,
Qui scis an successoribus idem placeat? Aut
Lauderis a tuis propterea heredibus?
Nil dignius bono uiro, quam ut gnauiter
Et presenti & future fame consulat.
Famam solet parare liberalitas.
Nunquam laudatur, sed ridetur prodigus,
Et perpetuo heredum suggillatur odio.
Urbes donare, totas & prouincias,
Principis est prodigi, & qui non fideliter
διοικονομιας tractet datam diuinitus.
Si nunc tu urbes aliquot imperio abstuleris, &
Regnum earum indoctis tradideris Episcopis,
Atq; hoc factum successorum unus & alter, aut
Complures amulentur, quid erit reliquum,
Tandem imperio? Paulatim dilapidabitur,
Ut paulo post nomen sine re obtineant Casares.
Omne imperium deuoluetur ad Episcopos.
Quo prorsus fiet, ut currus bouem trahat,
Nec uerbo iam, sed gladio Christus imperet,
Quod

Tertius.

Quod olim se negavit facturum fuga.
Præterea in donis & beneficijs solet
Observari, ne prodesse uolens, maxime
Tum rebus & priuatis atq; publicis
Incommodet. Si uis prodesse Episcopis,
Ne facito rebus publicis iniuriam.
Quin etiam Episcopis hoc non prodes modo.
Opes magnæ magnas habent molestias.
Crescit seruatorum numerus, instantur, tument,
Docendi studium obruitur, pietas interit.
Haud melius cerdonem à labore dimoues,
Quàm si locupletem feceris, nec Episcopis
Ansam, ut sacros quam primum claudant codices,
Præstiteris fortius, quàm si prouincias
Et urbes illis ad regendum cesseris.
Sed oportet esse Doctores, qui plebibus
Deum colendi rectam commonstrent uiam,
At non docebunt diuites Episcopi,
Quamobrem & ipsis & cunctis populis obest,
Vt diuiciarum prægrauentur sarcina.
Sed quod minamur oportebit contemnere,
Ne si ^{scilicet} ~~scilicet~~ uideare uel propter minas.
Benefac illis, quo debes & potes modo.
Quod si non tulerint, abeant, & curent sua.
Tu dignitatem

Actus

Tu dignitatem facile tuam tuebere.

IV. *Te diligo Nestor quia prudenter consulis
Quum semper, tum etiam nūc. Nec personas soles
Sed æquum duntaxat semper habere in oculis.*

Nunc eadem, quæ & ego, sentis. Contemno minas.

Non annuo, nec annui horum quidpiam.

Si nolunt clémentem ferre, iratum ferent.

Fortassis, & inclementem honore debito

Observabunt, quem nunc contemnunt rustice.

PTE. *Accipite mox equum ut cōueniam Cæsarem.*

Res magna est, nec dilationem sustinet.

NE. *Non idcirco credidimus Christo, ut omnia*

Quæ nostra sunt auari expilent Episcopi.

IV. *Aliquis pulsat fores Nestor, quis sit uide.*

NE. *Pterophon est. IV. Ingre diatur. Aliqd forsitan*

Novi adfert. PTE. Salue Cæsar. IV. Quid Ptero=

(phon ait ?

Quid anhelas? Quin sudorem abstergis antea?

PTE. *Festinus aduolauit Cæsar nuncius,*

Vt res uidentur postulare pessimæ.

IV. *Quid ais? Bona loquere. PTE. Vt se res ha=*

(bent loquar.

Atq; utinam res bonas iam possem proloqui.

IV. *Quid suspiras? Dic quid sit. PT. Nō iā Cæsar es.*

IV. *Hec*

Tertius,

IV. Hem quid? Cur non cedo? Quid lachrymas?
(PTE. Omnibus

In portis urbium & templorum ianuis,

Affixæ magnis sunt sigillis literæ.

IV. Quis literarum author? PTE. Pammachius
(Episcopus.

IV. Quid narrât? PT. Te indignū Casareo culmine

IV. Quid postea. PTE. Illis depositus es, & inferis

Autoritate addictus Apostolica. IV. Equidem

Nestor, Tum etiam cuiusdam meminit practicæ

Romanæ. Dispaream si non hæc practica est.

NE. O audaciam insignem. Quid dicam nescio.

IV. Hem tibi minas illas. NE. Legisti literas

Pterophon? PTE. Legi & relegi diligentius,

Vt essem certior rerum harum nuncius.

NE. Cuiusnam autoritatem allegat rogo? PTE
(Petri &

Pauli. NE. Nullum illi deposuerunt Casarem

Quum uiuerent, & nunc deponunt mortui?

IV. Nestor, num non censes armato milite

Tam perfidis esse medendum conatibus?

NE. Et nisi Casar quam primum occurreris, indices

Magis ac magis isthæc augebitur audacia.

Notum est, non numquam post folia cadere arbores.

Notis

ACTUS

Non usq; adeo reuerendi sunt Episcopi,
Vt tandem etiam opprimere nitantur Caesares.
PTE. Audite reliqua. IV. Etiam ne amplius est
(quippiam?)

PTE. Est. Pro cunctis popello concionibus,
Illa horribiliter exponuntur literæ.
Te damnant, te execrantur, in te clamitant,
Quam primum tricephalo obijciendum Cerbero.
IV. Hui, tantum ne mali? O me miserum. Quod
(est meum?)

Tam grande peccatum, tantam ut Tragediam
Aduersum me moueant? PT. Nescio Caesar, nisi
Quod uentrosi harum concionum Principes
Petri te possidere aiunt patrimonium, &
Ideo sacrilegum quod nolis restituere.

IV. O impudentiam. Quod mihi patrimonium
Narrant scelesti? Ego ne quidquam possideo, quod
Petri aut est, aut unquam fuit? NE. Magna hercule
Hæc Caesar est insania. PTE. Litteras legunt
A Constantino quodam Cesare editas,
Que nominatim res que sunt patrimonij
Ostendunt. Certe pene infinitas opes.

IV. Proh Deum atq; hominum fidem, que isthæc
(est malicia?)
Falsas

Tertius.

Falsas audent etiam proferre literas ?
Aeruscatores non Doctores hercule.
Sed quid ? num isthæc credit populus ? PTE. Et
Illis credunt, ut dignis & Doctoribus, (maxime,
Qui Pammachium non posse errare garrunt,
IV. Vah homines pariter & scelesti & impij.
Non errat ? Hiccine est error quam maximus ?
Nec sufferendus, sed tollendus sanguine,
Regnum affe stare, & maiestatem ledere ?
PTE. Omnes præterea absoluunt à te subditos,
Tibiq; datam fidem irritam pronunciant.
IV. Et his parere uolunt ? PTE. Ut est dementia.
Iam iam uideres conspirare Principes,
Mussare ciuitates, esse neminem
Tuas qui partes audeat defendere, &
Planc tuo de capite habentur comitia.
Multi uolunt tuos honores carpere,
Locum gaudent datum, quo possint libere
Et prædari & quæcunq; uolunt inuadere.
In summa. Deficiunt à te omnes subditi,
Alium proclamant Cæsarem, qui exercitum
In primis te tuosq; cunctos opprimat,
Ad quod largas pater dedit indulgentias.
Hoc agitur Cæsar, tu quid facias consule.

G

IV. Hc 16

Actus

IV. Heu Pterophon, iam rerum es malarū nuncius.
Infausta, horrenda, repentina mala nuncias.
Sed abito. Ego quid sit faciendum uidero.
O me miserum, & infelicem atq; perditum.
Actum est. Huccine rerum uenire dedit Deus?
O mi Nestor, mala isthæc audis? Quid agimus?
NE. Ne lachryma. In re mala cōsilio opus est bono.
Inuicto sis animo. Bello hæc iniuria
Est propulsanda. Ego eo, ut conscribam milites,
Ut summis contra sediciosos uiribus
Pugnemus. Emori satius est hercule,
Quàm ut insignis feratur hæc contumelia,
In sempiternum maiestatis dedecus,
Et in Casarei contemptum fastigij.
O ingratos & perfidos Episcopos.
Hæc ne parere? has uos consuere discordias?
IV. Mane mi Nestor. NE. Cur maneam? IV. Eheu
(actum agis.

Non possunt scribi milites. Aliud age.
NE. Quid agam? Non prodest longa consultatio
Peristi, nisi quàm mox rebus succurrimus.
Procrastinatio in periculis mala est.
IV. Quos scribes milites? An aduersarios?
An eos qui me execrantur? An qui cogitant

Nos

Tertius,

Nos omnes disperdere? Qui ruperunt fidem &

Alium qui sibi conclamant Caesarem dari &

O prorsus desperata res & perditæ.

NE. Non sic existimes Caesar. Non omnibus

Opinor eadem est contrate sententia.

IV. Ah falleris Nestor. Miseris perrarus est

Amicus, afflictos & ipsa odit salus.

Consilium omne mihi in tam repentino malo

Ablatum est. Quo me uertam? Quæ implorem mi-

Quem sic furiarum subuerterunt germina? (Serè

NE. Non te afflictes quaeso. Si non exercitum

Placet contrahere, & res armis defendere,

Aliud restat, quo rebus possit consuli

Vel turbatis & in uniuersum perditis.

IV. Quid illud est? In medium profer obsecro.

NE. Minime est honestum, nec maiestas sustinet.

Et ego nolim te quidquam indignum perpeti.

IV. Quid est cedo? ut uel una salutis sit uia.

Ego iam plane (quod aiunt) inter malleum

Verfor & incudem. Fac ut cripiar rogo.

NE. Non consulo tibi Caesar, quamquam utile fiet.

Quippe extrema experiri multo utilius est.

IV. Quid tergiuersaris, Quin dicis quidquid est &

NE. Si placaretur Pammachius turbæ caput,

G

HAUC

Actus

Haud dubito quin etiam turba hæc quiesceret.

IV. Placet hoc consilium. Eamus ergo Nestor. NE.

(Heu

Cur non filii primum? Quid agis? Non consulo.

IV. In rerum hoc articulo melius fieri haud potest.

NE. Ah non est te dignum Cæsar. Quid agas uide.

IV. Num dignum censes ut opprimar exercitu?

Et omni spolier dignitate proditus?

Alij regnent pro me, ego misere agam in carcere?

NE. Verum. Sed magna est pauperum superbia,

Quum Reges uiderint orare supplices.

Conditiones pacis scribunt durissimas,

Quas quam ut feras satius sit interire. IV. Si

Ego (quantum iam Romanam intelligo practicam)

Non tulero, alius pro me Nestor feret lubens.

Dimidium ego quam totum malo perdere.

Res istæ non ferunt aliter. Nec scio aliud

Præsens consilium Nestor, quod rebus meis

Mederi possit. Quid censes? NE. Hæc tu quidem

Prudenter cogitas. Sed ego uereor, ut his

Manere auita imperij possit dignitas.

IV. Si quid perit imperio Nestor, satis uides

Me nolente fieri & impulsu Principum,

Qui me res imperij tuentem, exercitu

In diuers

Tertius.

In diuersam cogunt cedere sententiam.

NE. Verum est. Vah Pammachio malefaciat Deus

Qui cœlum terræ miscet, & cœlo mare,

Et in hoc prorumpit usq; tandem audaciæ,

Vt omnes uexet Reges atq; Principes.

Et dominis prohibeat parere subditos.

IV. Isthæc olim Nestor, suam inuenient uiam.

Me certe insignis horsum adigit necessitas,

Quæ semper cunctis imperat mortalibus,

Vt faciam, quæ me facturum nunquam in animum

Induxi. Pendat qui est rerum istarum caput.

Sequere Nestor, pacemq; nobis impetres

Ab illo, cui misero ante pacem contuli,

Et despectum magnis ornaui honoribus,

Sed simul ac est misertum interijt gratia.

Veritas, Parrhesia.

In angulum hunc dextrorsum projice sarcinas

Parrhesia. Satanæ regno cedat male

Quod terris eijcitur hodie, quam maxime

Et semper hominum promouentes commoda.

Ah quam libenter scire uelim, quid interim

Geratur inter homines, quum me senserint

G 3

Absecessisse.

Actus

*Abscessisse. Quibus studeant. Quæ se tentur. An
Quisquam sit ueritatem qui desideret.*

*PAR. Experientur domina paulo post, nostra quid
In cunctis rebus profuerit presentia.*

*VE. Quid si terras rursus ad eas Parrhesia, &
Interfis rebus tacite. PAR. Faciam si iubes.*

VE. Mihiq; perferas quid agatur ut sciam.

PA. Recte. VE. Sed interfis tantū, ne gry quident.

*PAR. Vix potero. VE. Vide ut possis. Quippe hoc
(tutum arbitror*

*Præsertim in Satanæ imperio, ut singula audias,
Et uideas tam bona quam mala, nec quicq; arguas.*

*PA. Scio. VE. Proinde caue sodes Parrhesia.
Abi bonis auibus, & mox reuertere.*

Porphyrius, Dromo. Parrhesia.

*Si uera sunt quæ dicis Dromo, pulcherrime
Hodie procedemus. DRO. Verissima Porphyri.*

POR. Et tantum habent autoritatis literæ?

*DRO. Habent. Vix uerbis istuc consequi potest,
Quam summa eas susceperint reuerentia.*

POR.

Tertius.

POR. Pulchre ita me amet Satanas. DRO. Quam
(capite cernuo.

Etiā procul adorauerint. POR. Papæ Dromo.

Quam obediēter. DRO. Etiā si charissimos.

Iugulare parentes iussisset sanctissimus,

Se dixerunt obedire paratos. Nam eo

Iubente, facta alioqui uel turpissima,

Mera persuasum tenent esse καὶ τοσοῦτοῦ μάλιστα.

PO. Papæ quā Euangelice. DR. iam oderūt Cesare

Cane peius & angue. POR. Pie. DRO. Magnas

(turbas mouent.

POR. Sancte. DRO. Cesareas quisq; spirat glorias.

POR. Magnifice. Pammachium deinceps qui uolet

Irritato. Non dubito quin palmarium

Mihi hoc futurum sit. Sic commoui omnia

Ex imis sedibus. iam nunc ades Dromo,

Hanc Cathedram baiula, & ornatum tollito.

Ego coronam feram, ut eanus propere ad patrem.

DRO. Defessus sum currendo tam longam uiam,

In omnes ciuitates & prouincias,

Nec tibi tamen uideo fecisse satis, nisi

Etiā uix hausto spiritu aliud imperes,

Scilicet hæc ferre, quæ nullus asinus ferat

Vel Reatinus uel Arcas, siue Cappadox.

G 4

Quin

Actus

Quin etiam ubi paucis impera (ut prouerbiū est)

PO. Amabo te Dromo. Non recuses quidpiam

Hodie. Nonne uides ut succedunt omnia?

In messe metendum est & hybernis imbris

Cessandum. Qui opportunitatem negligit,

Nunquam rem faciet. Quare Dromo sis impiger

Hodie, posthac si uis annum sterte integrum.

DRO. Faciendum est propter Principem cui seruiō

Non equidem propter te. POR. Non curo, fac mo-

(do. DRO. Hui

Vix atlas tantam celi molem sustinet.

Da scipionem, ut me sustentem paululum.

POR. Accipe. Præibo tu sequere. Ho Parrhesia

Quo tu sola? PAR. Illo ubi turbae sunt quam

(maximè

Et noua plurima. POR. Nobiscum ergo Parrhesia.

PAR. Quo isthæc fertis? POR. Romam. PAR.

(Quid illic agitur? POR. Hem

Nescis? PAR. Absui aliquantisper, sed dic rogo

POR. Illuditur mundo, ut dicam paucissimis.

Illic & Aeolice sunt turbarum omnium.

PAR. Recte, illuc ibo, & uobiscum si non graue est

Solam ambulare mulierem haud decet. POR. Veni.

Pammachius,

Tertius.

Pammachius, Porphyrius, Parrhesia.

Vix post annum reuerteris. POR. Eia Pammachi
Sanctissime Pater, iram mitte. Negocia
Non eadem absoluuntur qua mandantur opera.

Est quod leteris, res ad affectum bene
Cessit. Dignus ego qui doner statua Pater,
Sic multa & magna breui confeci practice.

PA. Non frustrabere te digno premio. PO. Dromo
Huc ad templi foros depone, & uade quo

Lubet. PAM. Quid hanc tecum ducis mulierculam?
Quid uult? POR. Parrhesia est. Contemplatum
(uenit

Nouas res & tuam adeo magnificentiam.

PAM. Recte. Verum ne sit molesta suadeo.

Noui Parrhesia mores, etiam antea.

Præfracte solet arguere quidquid displicet.

Potes ne filere mulier? PAR. Optime. In angu=
(lum hunc

Concedam, & digitum ori supponam meo.

PAM. Sic facito. Videas, audias, non arguas.

PAR. Num hic est Satanae regnum? PAM. Quid
(ais? PAR. Nil equidem,

G s Sed

Actus

Sed tu sic bam PAM. Mulier si uerbum, Caue.
Tu Porphyri erigito cathedram, & subscellia
Disponito, parietes uestito purpura,
Aulæis totum confessum cingito, solum
Insternito tapetibus, supra caput
Cadurcum immine at auro intertextum, Dein
Et sacros nobis exportato codices.

POR. Ad sunt, soliumq; tibi est paratum Persice.
PAM. Cortinas applica et extende, ut uestiar ego.
Da diadema triplex & capiti imponas meo.
POR. Sic hercle nulli maiestate cefferis.
Et ipse tuus Pater aspectus uel saxa uel
Asinos ad religionem atq; fidem mouerit.
Et nunc plane bos in quadra est argentea.

PAM. Hem quid dixi? POR. Quid? ut quadris
(inambules

Argenteis. PA. Dignus ego. PO. Oh nemo dignior.
PAM. Reuolue nunc cortinas, ut uiderier
Ab omnibus possim, & supremum me sciant
Cunctarum rerum moderatorem, qui uicem
Christi in terris gerat, cuius etiam in manu
Et regna dare & auferre semper sit situm.
PO. Deum immortalem, quanta ad hoc spectaculū
Confluxit multitudo populi tam cito?

PAM.

Tertius.

PAM. Pulchre. Nolim sic ornari ni à maxima
Mortalium uiderer multitudine.

Porphyrus, Pammachius, Iulia-
anus, Nestor, Parrhesia.

Vis ne ut proponam populo quæ te digna sunt ?

PA. Prorsus. Loquere quæ iussi singula. PO. Faciam

Sed ita ut mei memineris. PA. Non mihi excides.

NE. Certe imperator. Nunquã aliquod iter animo

Confeci iniquiore, atq; hoc. Et si meum

Negotium ageretur, metalla ante foderem

Quam ut à uiro tam indigno peterem gratiam.

IV. Tu Fortiter quidem, sed prudenter parum.

Non semper quod uolumus, sed quod tēpora serunt

Et res humane, facere Nestor conuenit.

NE. Videbis ipse in quod te præcipites malum.

IV. Bene ominare, res alioqui sunt male.

Sed quid sibi uult hæc turba? NE. Quid? Heu quid

(hoc noui?

Pammachius regali uestitus purpura ?

IV. Vbi est? NE. Ah non uides idolum carneum

Tua tenentem scepra? IV. O mala plusq̃ Lenmia.

Ab omni

Actus

Ab omni adoratur populo. NE. O stulte popule,
Vt ad speciem semper es intentus exteram.
En tibi quem contemnebas. IV. Et diademate
Est ornatus triplici. NE. Iure. Namq; Aphricæ
Asiæ & Europæ regnum tenet. Acce de nunc.
Vellet tibi barbam pulchre. IV. In arctū cogimur.
Sed accedamus propius, ut quid prædicet
Auscultemus. PA. Libros expande Porphyrī,
Vt adsit maior dicendis autoritas.
Quæcumq; enim dixeris, ex sacris ea libris
Profecta putabunt homines. PO. Vt pulchre sapiis.
Audite omnes populi, dateq; silentium.
IV. Ausculta Nestor. NE. Ambas aures arrigo.
POR. Vt cognoscatis quid sibi hæc mysteria
Velint, iure ne fiant aut iniuria
Ne quis forte imperitus rerum aliter putet
De sede Apostolica quàm conueniat, & in
Hereticam forte prauitatem corruat,
Atq; putre membrum scindatur ab Ecclesia.
Quare omnes ad ea quæ dicam animum aduertite.
Christus Iesus Dominus noster, summam Petro
Potestatem soluendi atq; ligandi dedit,
Vt & ligata in terris in cælis quoq;
Essent ligata, solutorum eadem est ratio. Iam
Romanane

Tertius.

Romanam primus rexit ille Ecclesiam, &
Potestatem illam à cunctis orbis partibus
Roman transtulit, ut esset illa perpetim
Cunctorum Ecclesiarum & rector & caput.
Nec tantumdem ullis concessum est Ecclesijs
Quantum Romanæ atq; Petri successoribus.
Hoc scire magnopere prodest credentibus,
Ne forte aliud sibi constituere caput uelint,
Atq; Petri ita indignationem prouocent,
Et mox in primis fidei errent exordijs.
Quid enim credent mortales, si ignorauerint
Cui sit credendum maxime præ cæteris?
Aut quem sequentur, illum si nesciuerint
Qui cunctos absq; errore possit ducere?
Aut quid habebunt certi, nisi ab illo didicerint
Qui certitudinis implet uenis omnia?
Quapropter toto Christianus pectore,
Romanum discat obseruare Præsulem,
Ex quo doctrina manat omnis & fides,
Cui commissæ sunt ad pascendum Christi oues,
Cui clauæ sunt cælorum regni traditæ,
Qui etiam uniuersalis cunctorum Gentium
Pater est & Doctor, & Patriarcha, & Episcopus,
Sine quo nulli potest salus contingere

Vt autem

21. dist.
cap. in
nouo.

Dist. 12.
cap. Præ
ceptum
cap. Non
debet.

Et. 24. q.
A. rector.
Dist. 19.
Sic oēs.

Dist. 79.

Actus

Vt autem isthæc probetis uera, non modo
Per multis Scripturarum testimonijs
Certum est (quæ si recitare uelim, non hic dies
Suffecerit) sed etiam ex hoc sciri potest.
Quod Deus illum, ut uidetur in presentia,
Pactolis totis & talentis Tantali,
Et splendida ornauit Salomonis gloria.
Vt non autoritate solum polleat.
Præ ceteris orbis totius Episcopis,
Sed etiam Reges omnis præcellat opibus.
Abundat auro & argento atq; purpura,
Et serico & gemmis, ut iam iure queat
Nec Rex, nec Cæsar, nec Primas, nec Episcopus
Sed aliquis appellari terrestris Deus.
Quin etiam inter Faunos & Siluanos, locum
Primum obtinet sine omni controuersia.
Vnde potest colligi, nil esse ita splendidum
Aut ita sanctum in rebus prophanis aut fide,
Quod splendor huius non obruat & sanctitas.
Et sic rebus in humanis, omnium parens,
Nil sanctius, nil dignius, nil altius,
Nil splendidius, nil melius, nil beatius,
Quam Romanum creauit Pontificem. Vnde nec
Consuetudo debet Episcoporum nomine

Deinceps

Tertius.

Deinceps appellari, sed nomen aliud

Admirandi concedat interiectio,

Papa uocetur, mundi solus miraculum.

Nec ab re. Quid enim aut est, aut dicit, aut facit,

Quod non quis dignum iudicet miraculo?

Hinc Satanam iratum habeat & apertos inferos,

Qui hoc nomen sibi deinceps usurpauerit,

Solus habeat, ut soli data est autoritas

Ligandi ac soluendi, & cœlorum clauibus

Præ cunctis sublimatus est Episcopis.

Proinde hunc colite, huic parete in omnibus,

Hinc audite, & in hunc solum oculos intendite,

Ab hoc, si quid adhuc fidei deest, discite.

Christum audit, qui hunc audit, & huius sententiæ est fides

Diuina ex tripode putanda sunt oracula.

Hæc præfari libuit, ut esset omnibus

Qui Christiani esse uolunt, quam notissimum

Quod, quantum, & quale haberent in mundo

(caput. Si quis

Iam ipsa capita & articulos fidei cognoscite. sua dente

Ante omnia edico uobis omnibus, ut ab

Hæretica quisq; prauitate caueat. Et

Si quis ea iam tenetur, pœnitentiam

Dignus agat operibus, ne pereat perpetim.

Solce

Dist. 12.

de cōser.

dist. 3.

ca. cele=

britatem

Ca. Hæc

ca. sequē

tia. 24.

q. 1.

17. q. 4.

(caput. Si quis

sua dente

Actus

Solet autē heresis (ut & hoc sit uobis cognitū)
Tribus contingere modis. Et primo quidem,
Quum quis Papam esse negat Ecclesie caput.
Deinde, si quis opiniones impias,
In Romanæ sedis struxerit in commodum.
Postremo, si quis Scripturas aliter sacras
Interpretando ausus fuerit, proponere,
Dist. 19. Quam à sede Romana sit permissum. Neq;
Si Roma Enim Euangelio nec Scripturis omnibus
nerum et Credendum est quidquam, neq; aliqua est autoritas
cap. se= Si non Papæ fuerint probatæ calculis.
quætibus. Si quis in harum heresum aliquam forte ceciderit,
Vel errore animi, uel persuasus malicia,
Se cœlesti & terrestri exurendum sciat
Igni, à Satanae etiam alienum esse gratia,
Et Romanas ipso facto indulgentias
Amisisse. Hinc etiam atq; etiam cauete, ne
Animas perdatis uestras prauo dogmate.
Sed in his uestrum sit studium, quæ nunc singula
Vobis proponam. Vos facite imis sensibus
(Res sunt haud quaquam spernendæ) reponite.
Primo, quod ad Fidem attinet, omnes symbolitè
Quod Apostolorum nuncupant, perdiscite.
In quo haud opus est, ut quis sit curiosior,
Et articulos

Tertius.

Et articulos ad unguem uelit expendere.
Nam facile curiosa hominum errant ingenia,
Et se putant scire quod ignorant maxime.

Hyper-
meter.

Vobis uerba tenere satis est. Episcopis
Sensum relinquite, & nobis Doctoribus,
Quos explicatam habere fidem oportet, qui altius
Diuina possunt speculari mysteria.

Secundo, Quia in Adami homines primi patris
Omnes peccauimus inobedientia
Ut nullus hominum cælum possit ingredi,
Deus misertus nostri misit filium,
Qui pro peccato originis faceret satis.
Et sic redempti ab illo peccato sumus,
Ut libera deinceps sit ad cælum uia.

Tertio, Alijs quia etiam peccatis deum
Studemus, nec satis carni resistimus,
Ex hoc mundo rediens Seruator ad Patrem,
Septem reliquit sacramenta credulis,
Quæ ex opere operato suscipienti conferunt
Remissionem peccatorum apud Deum.

Quarto, Quum haud quaquam sola iustificet fides,
Peccataque infinita sint mortalium,
Arbitrium nobis liberum dedit Deus,
Illius per quod impetrari gratia,

H

Atq;

Actus

Atq; Decalogus impleri perfecte queat.
Illic facite quod in uobis est, tum Deus
Nulli uestrum suam negabit gratiam.

Quinto, In Sacramentis quis ordo sit & modus
Et finis obseruandus, scire conuenit.

Nam Christus quum prope terris discesserit,
Haud comminisci solus quiuit omnia,

Quæ aut ad salutem aut ad decorem conferunt,
Sed multa Petro Petriq; successoribus,
Statuenda, mutanda, & tollenda, traditis
Reliquit cœlorum clauibus. Ut etiam ea

Tanq̃ à Deo essent tradita, suscipienda sint.

Quare Baptismum Christi uerbis tradere,
Nullis sedis Romanæ annexis ritibus,

Ridiculum esset, & omnino absq; capite fabula.
Nam haud uerbis duntaxat abiguntur demones,

Sed sale opus est, & Episcopali Chrismate.

Quæ mirabiliter cuncti exhorrent Demones.

Nec simplex nec quæuis sumatur aquula, sed

Quæ magnificis confecta sit ceremonijs.

Ne isthæc prorsus rebus inemptis constent sacra.

Sexto, quia Christus sub duplici specie, corporis

Scilicet & sanguinis, cœnam instituens suam,

Non animaduertit oportere inter Laicos

Atq; Sacer^o

Tertius.

Atq; Sacerdotes esse differentiam,
Nec, sanguinem ab imperita multitudine
Effundi posse, statuimus, ut populo altera
Species negetur, & una contentus abeat.
Vnq; i vero ambabus duntaxat gaudeant,
Vt sacrarum confectores rerum unici.
Qui etiam tamen, si se populo coniunxerint
Nec per se diuina peragant mysteria,
Aut morbo, aut re alia prepediti quapiam,
A calice abstineant cum populo. Certum est enim
Panis sub specie contineri & sanguinem.

Deinde, Nec communionis amplius
Nec coena Dominicae placet appellatio.
Sacrificium & Missa uocetur, quae mortuis
Viuisque ex opere operato cunctis impetret
Remissionem peccatorum apud Deum.
Verum, nec ad hoc solum applicetur Missa, sed
Pregnantibus, iter agentibus, uenantibus,
Negociantibus, uxores ducentibus,
Mare ingredientibus, atq; tempestatibus
Oppressis, subueniat. Et nil incommodi
Usquam emergat, quod non Missa queat tollere.

Septimo, Homines quia tanta tenet infirmitas
Vt in multis omnes offendamus, deim

H.

Et peccata

ACTUS

Et peccatorum semper crescit sarcina,
Nec in solo Christi nomine pendet salus,
Neq; fide sola contingit remissio,
Plurima uobis narrabo alexipharmaca,
(Inter quæ Missa principem tenet locum)
Quibus cuncta aboleri peccata credite.

In primis, largas uobis indulgentias
Romanus pro argento donabit Pontifex.
Quibus non solum in hac uita magna scelera
Redimere possitis, & paruo maximam
Parare gratiam, sed etiam ab ignibus
Securi porfuso reddi purgatorijs.

Quin, & bonis operibus gratiam licet
Et ueniam peccatorum semper consequi.
Ieiunijs, uigilijs & chameunijs,
Afflictionibus & orationibus,
Eleemosynis & castigationibus,
Semper regni patuit cælestis ianua.

Quisq; suis pro facultatibus Ecclesias
Iuuat, ut Sacerdotes pascantur pinguibus,
Illi pro uobis orabunt, illi grauem
Aduersum uos iram poterunt auertere.
Qui, quo Deo sunt propiores, hoc facilius
Pro peccatis uestris possunt facere satis.

ROMANUS

Tertius.

Romanus etiam pater, ex cordis scrini
Foeturam uobis producet pulcherrimam,
Mille Monachorum formas, & centum ordines.
Qui castitate & uita sanctimonia,
Mirifica religione & obedientia,
Et paupertate ô prorsus intolerabili,
Inexhaustum meritorum thesaurum parent,
Et longe plura agant quam præcepit Deus.
Vnde haud sibi solum ex condigno atq; congruo
Dei merebuntur fauorem, sed etiam
Quod superest, in aliorum cedet commodum.
Ad eos igitur emptum merita contendite.

Quicumq; uero à sancto ductus spiritu,
Morum sese iunxerit collegio.
Mox omnium peccatorum ueniam sciat
Se obtinuisse, haud minus quam si Baptismatis
Accepisset sacrum, Christiue sanguine
Esset lotus. Adeo raso esse uertice,
Et ueste stulta contegi, & fidem irritam
Humanis facere constitutionibus,
Supremo cœlestiq; perplacet Patri.

Præterea, non satis est uobis negocia
Cum uiuis esse solis, nisi & à mortuis
Speretis sanctis auxilium atq; gratiam.

H 3

Quippe

Actus

Quippe illi iam dudum soluti corpore,
Et faciem iugiter contemplantes Dei,
Mediatores uestri esse, & semper optimis
Deo uos commendare ualent suffragijs.
Proinde ad eos peccati preſſi pondere
Conuertimini. Ferijs nec non ieiunijs
Colite, inuocate, adorete, atq; maximi
Cuiusq; nomen facite, ut cuiq; contigit
Et à Deo est commiſſa procuratio.
Aras illis ſtruite, ſacrificia facite,
Templaq; in illorum conſecrate nomine,
Statuas illorum honore afficite & imagines.
Attentioſiorem uestri quo curam gerant,
Quos tam occupatos in honore ſuo ſenſerint.
At in primis Mariam obſeruare diſcite,
Cui nil rerum poteſt negare filius.
In eam oculos deſigite, & fiduciam
In eam omnem collocate. Omnis periculi
Eam habete ſpem, portumq; & anchoram ſacram.
Sit uita ueſtra, ſit dulcedo maxima,
Sit adiutrix, ſit aduocatrix unica,
Ad eam ſtentoreis conclamate uocibus.
Ad eam deuoto ſuſpirate pectore.
In illius ſinum animas ueſtras fundite.

Cum illa

Tertius.

Cum illa precipuum uestrum sit negocium.

Hoc quoq; permagni refert scire, non eam

Diuos loco in quouis uelle dare gratiam.

Sed uirtutem omnem certis addicere locis.

lis presertim in quibus ossa illorum cubant.

Illuc etiam à remotis orbis partibus,

Peregrinatum magnis sumptibus accurrite.

Remissionem ut impetretis criminum,

Et magnis caelum meritis liceat scandere.

Magna etiam iustificationis copia

Secundum magis & minus, in pecunijs

Sita est. Illis enim expugnantur omnia.

Datis numis, mox iustificatur impius.

Datis numis, praecepta cedunt omnia.

Datis numis, quae quisq; uult facere licet.

Datis numis, Dei impetratur gratia.

Datis numis, merita & opera emuntur bona.

Datis numis, emuntur indulgentia.

Datis numis, licet inferos euadere.

Datis numis, fugit ignis purgatorius.

Datis numis, soluuntur matrimonia.

Datis numis, frater sorori iungitur.

Datis numis, ius est parentes cadere.

Datis numis, notorum tollitur fides.

H †

Quare

Actus

Quare ad pecunias animos aduertite.
Et nil refert quo tandem acquirantur modo.
NE. Quid hæc tibi concio placet Caesar? IV. Tace.
PAR. Deuste cum doctrina isthac perdat tua.
POR. Quid gannis mulier? Nisi tacueris, mox tibi
Et os caputq; fustibus dolabitur.
PA. Cur hanc loquacem adduxisti mulierculam.
Ut conciones interturbet optimas?
PO. Dico tibi mulier, si amplius te audiuero.
IV. Audin, ut nil dicitur hic sine periculo?
PO. Et nil refert (inquã) quo acquirantur modo.
Sine illis nil Romana præstat curia.
Solet enim ex aliorum incommotis mortalium,
Sua (quod bene uertat) comparare commoda.
NE. Deum immortalem, quid putas? IV. Tace
(obsecro.
POR. Romanus præterea constituit Pontifex,
Ut pro peccatorum uenia, Veneris die, &
Alijs diebus quadraginta & noctibus
Et singula quaq; anni parte, & uigilijs
Complurium festorum, a lacte & carnibus
Et ouis, magna abstineant obseruantia,
Qui Romanis uolunt gaudere gratijs.
Et certe furto quatuor abegisse equos,
Et homines

Tertius.

Et hominem occidisse, facile redimi potest,
Sed tempore uetito gustasse caseum,
Aut ouum aliquod, aut pullum gallinaceum,
Omnemue carnem, ut peccatum est grauissimum.

Ita etiam difficilime dimitti potest.

Quapropter Pontificis Romani dogmata,
Mosaicis tabulis longe preferenda sunt.

Quid enim sunt Moses & Prophetae & Apostoli

Ni Christi illos probauerit uicarius?

Secreta quoque debet fieri confessio.

Contritioque prius deinde satisfactio.

Præcipua in peccatis Alexipharmaca.

Qui bus peccata indubie cedunt maxima.

PAR. ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ Δ' ΟΥΔΕΙΣ ΛΟΓΟΣ. POR. HENR
(Christum nominas?)

Cave inquam, ut Christum mulier post hac nomines.

Quid ego tibi multa dicam? Si uerbum amplius.

Hoc tamen obseruandum in quibusdam casibus,

Quod non cuiusuis ualeat absolutio,

Nisi Episcopalis consulatur dignitas,

Et αυτοκρατωρ ipsus petatur clauium.

Præterea, si quis instigante Diabolo

Interdium noctuue malis operam artibus,

Furtis, rapinis, & scortationibus

H 6

Dederit;

Actus

De dero, is mox quantum potest Ecclesias
Adeat, & aquae aliquot sacrae guttulis
Se lustreret, uel salis adiurati aliquid uoret,
Quod est remedium aduersus peccata efficax.
Et Diabolo uenenum praesentissimum.
Sic minima opera peccata possunt dilui.

Postremo. Si quis in omni uita, sceleribus
Ita studuit, ut omnes numeros impleuerit,
Iamq; uocat mors, & anima timet periculum,
Haud quaquam se adflitet nec desperet miser,
Nam est uia, qua etiam damnatis possit consuli, &
Anima ex ipsis trahi inferorum faucibus.
In primis Pontificis diploma redimat, &
Potestatem experiatur summam clauium.
Dein Monachorum (quos creabo) gratiam
Emat, ut pro peccatis permutent bona opera,
Illi eius suscipiant peccata scilicet,
Et contra eum bonis exornent operibus.
Neq; dubium est, quin talis permutatio,
Apud supremum rata habeatur iudicem.
Neq; Monachis, etiam ex peccatis maximis
Quidq; formidandum est discriminis. Nihil
Satanae cum illis propter uestem est negocij.
Conducatur Missarum magna copia,

Psalteriorum

Tertius,

Psalteriorum quoq; uis comitetur animam.
Moriens etiam ad arcendos poterit Demones,
Cinere multo & aquis conspergi lustralibus,
Atq; dein Franciscana ueste contegi,
(Quam paulo post qua forma sit uidebitis)
Et longa efferrī pompæ Quin & funebres
Multo sint ante constitutæ neniæ.
Pulsentur nolæ, animarum habeantur balnea.
His factis nulli unquam desperanda est salus.
His factis Satanas luget & gaudent Angeli.
His factis summa mouentur atq; infima
Ut peccatori cooperentur in bonum.

Licet & uobis ipsis alios fingere modos
Ad expianda peccata. Roseas preces,
Per animata, exorcismos, & aliaplurima, ut
Pereundi in peccatis nulla sit occasio.
Poteritis facile peccatis resistere,
Arbitrij liberi intellectus uiribus.
Quibus hæc quæ dixi possunt omnia perfici.
Romano duntaxat obedite Episcopo,
Illius ea fide suscipite dogmata,
Ut si aliud uel de cælo docuerit Angelus,
Anathema sit uobis & abominatio.
Quo pacto semper cæli uobis ianua

17. q. 4. Si
quis sua=
dente.

19. dist.

Enimue=

Patebit, ro. Et c.

Sic oēs.

Actus

Patebit, semper aderunt indulgentia,
Semper uos pater in cordis habebit scrinio,
Nec unquam eius uos destituet benedictio.

Hæc sunt quæ Christianos scire conuenit,
Ut cognoscant se habere caput & Episcopum,
Cui nullus sit similis doctrina & nomine.
Certe sacrorum singularis artifex.

Fidei genitor, & ceremoniarum regula.
Vnde etiam triplici est ornatus diademate,
Vestitus auro & argento atq; purpura,
Ut quasi sol omnes illuminet Ecclesias.

PAR. Ha ha ha, per elegans illuminatio.

POR. Rides mulier, & hæc subsannas omnia?

PA. Quin Extrabas hanc mulierem per capillos Porphyrî
Pugnis in os ingestis? PAR. Sanctissime Pater
Meæ loquacitati des ueniam obsecro.

Magis ero muta quam piscis. Mi Porphyrî
Pæce precor. Si quidquam post hæc occidito.

PA. Si fallis mulier, ut sefellisti hactenus,
Facto ipso eadem te suscipiet sententia.

Dimitte Porphyrî. Caue ut quid grunnias.

PAR. Sic facite rogo sanctissimi patres. PO. Pater
Iam nunc imperij fundamenta iacta sunt.

Per me,

Tertius.

Per me, ut iussisti. Nunc tu adifices quae lubet.

Qui non pareat opinor esse neminem.

PAM. Pulchre. Creaturas ego creabo novas.

Creare ne soli relinquatur Deo.

Exoriantur cito mei regni Cardines.

POR. Papae. Quid isthuc? Orti sunt & tam cito.

Diuina estuis. Ad uerbum parent omnia. (Haec

PAM. Producat doctrina mea Monachorum ordines

Tonsos & intonsos, pullos & candidos.

Mixtiq; coloris, pauperes & diuites,

Cinctos & discinctos, pelliceos, laneos,

Et lineos, Epicureos & Stoicos.

POR. Produxi. Hercule nouum ranarum genus

Quod uino (ut uideo) delectatur non aquis.

PAM. Pariat doctrina mea Canonicos nobiles,

Qui canibus & equis Romanam doceant fidem.

POR. Adfuit. Ob quam pingues & uentre turgido.

PAM. Adificentur praelargis templa sumptibus.

Monasteria, sacella, in cunctis angulis,

Agris, uicis, domibus, castellis, urbibus,

Magna auri & argenti struantur copia.

PO. Facta uideo. O Deum immortalem, nunquam ego

Tantam apud homines putassem uim esse pecuniae.

Quae tam splendida, tam sumptuosa condere

Posset.

Actus

Poffet. Nec ulla alia effeciffent dogmata,
Quæ tua doctrina & uerbum adeo effecit tuum.
PA. Effodiantur diuorum relliquiæ, ofculis
Honorentur, gemmis tegantur lucidis.
PO. Fit. Certe Deus aliquis es, fic uerbo omnia
Potes, fic prompti homines funt ad ea quæ iubes.
PA. Diuis ponantur statue, pingantur imagines,
Appareant animæ, fiant miracula.
PO. Ceffa rogo, & die quiefce feptimo.
Equidem Satanas creaturas has mirabitur.
Neq; enim, certo fcio, illas poffet fingere,
Quantumuis fit fapiens longæuufq; artifex.
PA. Vellem Satanas adeffet, & ifthæc cerneret.
Curret Dromo & aduocet. PO. Curre. Hæc oportet
Non audiente dixiffe populo Pater. (tult
PA. Præ gaudio ubi fim nescio, uidens mea
Nova toreumata. Nimia delinquent gaudia.
PO. Vnum tamen in creando Pater oblitus es.
PAM. Quid illud? POR. Quid? Nullum creafli
(Cæfarem.
NE. Hem Cæfarem nominat. IV. Adeamus. Vix
Me fum noua ifthæc intuens & audiens. (apud
PA. Recte mones. Creabo. PO. Non licet Pater
Creatorem ultra fex dies aliquid noui
Create.

Tertius.

Creare. PAM. Quid ergo faciam? POR. Quæ
(creata sunt

Auge. Ex Principibus aliquem institue Cæsarem.

Multi sunt Cæsaris, qui querant glorias.

NE. Audis isthæc? IV. Audio. Festina progredi

Cubito obstantes arceto. PA. Quem creem uoca.

PO. Audite, silete. Hesternum nostis Cæsarem

Diuina autoritate trusum ad inferos.

Quare si quis uestrum Cæsaris ambit locum,

Procedat, & Papæ osculetur calceos.

Multi procedunt, ut dixi. NE. Audi Porphyri.

Licet ne paucis alloqui Patrem? PO. Haud scio,

Sed explorabo. Cæsar adest, & te Pater

Conuentum expetit. PAM. Abeat. Non audiam.

(PO. Ah Pater

Non ita facias. PA. Sulphur olet & fulmen Iouis.

PO. Audi duntaxat. Si non optata loquitur

Decreta manent. Fortassis faciet quæ cupis.

Arcus tendi potest quantum uis scilicet.

PA. Persuasisti. PO. Vix impetraui. Accedite.

NE. Beatissime Pater. IV. Loquere mollissimis.

NE. Quæ nuper inter uos habita est contentio

Super aliquibus rebus Romanæ Ecclesiæ

Concedendis, quas (ut tum erat sententia)

Te urgente

Actus

Te urgente Cæsar noluit concedere,
In quod malum euaserit hic declarat dies.
Nam pauca Cæsar dum uoluit defendere,
Nec Episcopalis quæ sit uidit dignitas
Omne imperium te iudicante perdidit.
Nec imperium modo, sed etiam quod maius est
Romanis cunctis est priuatus gratijs,
Et è Christicolarum eiectus consortio,
Eternis etiam addictus est incendijs.
Et iure fortassis (quid enim isthuc disputem?)
Quod tunc & nos & ipsum fugit Cæsarem.
Etenim si sciisset, quid uerbis est opus?
Haud quaquam esset tam æquas auersatus preces.
Quod ex alijs Pater potes cognoscere,
In quibus erga te illius est humanitas
Et ut opinor, facilitas perspecta omnibus.
Hic durior fuit, & errauit maxime
Christi in terris exasperans uicarium,
Et Apostolicis non annuens conatibus.
Factum fatetur, & fecisse pœnitet.
Neq; tantum errorem esse putat, ut sententiæ
Tam horribili subiaceat, nec dimitti queat.
Quis enim est hominum qui non peccet? Qui non
 (ruat?)
 Errare

Tertius.

Errare, à uulua ipsa agnatum est mortalibus.

Boni tamen respiciunt pœnitentia,

Quum ceteri suis percant erroribus.

Quare etiam Caesar huc (beatissime pater)

Ad te supplex uenit, peccatorum petens

Remissionem & ueniam, & se totum tibi

Subijciens, ut decretum retractes tuum,

Eumq; in pristino manere sinas gradu,

In quem haud dubitat se constitutum esse a Deo.

Et si quid unquam tibi concessit gratiæ,

Si quid Dei opitulatus est ecclesiæ,

Id repetit beneficij. Nec spes enim habet mala

Te non fore duriozem, nec clementiam

Quam Christianis dedit ipse, in se claudier.

PA. Responde Porphyri, ut Papalis dignitas

Requirit. PO. Romanus non solum Pontifex

Omni præest ecclesiastico ordini,

Sed cunctis etiam Principibus & Regibus

In caput est (ne quis erret) factus à Deo.

Quid enim non obtinet potestas clauium?

An qui cœlum potest uel uerbo claudere,

Idem Principibus non claudat prouincias?

Aut, cui rerum est commissa spiritualium

Cura, idem haud possit statuere de carnalibus?

I

Quia

Actus

Quia igitur Cæsar ausus est contendere
Aduersus hanc auctoritatem clauium,
Nec debitam exhibuit reuerentiam patri,
Ceterum in hereticam prauitatem corruit,
Diuino ab imperio est deiectus fulmine.
Indignum quippe ut Christianis imperet,
Qui Christianorum haud honorat presulem.
Depositus est. Habeat. Et discat Episcopos
Priuatus honore afficere, quos contempsit in
Imperio. Cedat digniori, qui sciat
Se suaq; omnia Papæ pedibus substernere.
NE. Quid nunc agimus? IV. Insta etiã atq; etiã ut ⁱⁿ
Que iusserit omnia me facturum dicito. (petres)
NE. Beatissime pater. Nequaquam supplices
Auerferis. Neque enim istuc agere solet Deus.
Recipit peccatores qui se conuerterint,
Dicitq; de conuersis gaudere angelos.
Quandoquidem igitur tu illius agis uicarium,
Ne sis in danda uenia inexorabilis.
Talem te cunctis exhibeto iudicem,
Qualem te peccante Deum fore desideres.
Si quidquam hæctenus ignorauit Cæsar, suo
Iam presenti satis didicit periculo.
Melius deinceps sapiet, morẽ in omnibus

Gerendo

Tertius;

Gerendo Episcopis, Romano maxime.
Nec temere unq̄ posthac Camarinā moucrit.
Quin iam paratus est facere que iusseris
Omnia, quod an alius aliquis tibi fecerit
Nondum constat. Potest enim institui nouus,
Qui pro beneficijs te affligat maxime.
PA. Huc Porphyri. Facienda puto que postulat,
Tamen sub illis (quas scis) conditionibus.
Eas illi propone singulas, Dein
Adactus iureiurando, se perpetim
Meas obseruaturum leges spondeat.
PO. Audi Cæsar. Sanctissimus in Christo pater
Ex multis causis supplices tuas preces
Dignatur exaudire, quamuis quid aliud
Tua effrenis meruisset contumacia.
Possent enim ex lapidibus his creare Cæsares,
Et ab oriente in occidentem, à meridie
In aquilonem imperij locum peruertere.
Tu tamen ut sentias, quàm dignus sit Dei
Vicarius in terris, & misericordia
Deum annuletur, dat ueniam erratis tuis.
Reuocatq; ex inferis, si conditionibus
(Quas audies) ad parendum animum induxeris
NE. Propone, parebit procul dubio. Nisi

Actus

Cæsar aliud uis? IV. Nequaquam. Parebitur.
PO. Quod peccasti, aliter Cæsar dimitti nequit,
Nisi te hic prouum super terram prostraueris,
Quo te plane humiliatum pater intelligat.
NE. En principium, ut dixi tibi. IV. Quid faciam aliud
In arctum compulsus? Detrectare nequeo.
PA. Super Aspidem Basiliscumque ambulabis, &
Conculcabis Leonem & Draconem. IV. Haud tibi
Hunc tribuo honorẽ, sed Petro. PA. Et mihi & Petro
PAR. Vah homines impij, summum mundi caput
Pedibus conculcant. Te Deus piaculum
Exterminet, ut illudis hominibus & Deo.
PA. Eijce mox mulierem multatam pessime,
Os collinito stercore, uel si mauis luto.
PAR. Quin mittis me pessime, tuasque res agis?
Hec etiam uerberat, & faciem pingit luto.
Hem proditor, nebulo, sycophanta, carnifex.
PO. Abi in malam rem heretica Vicleuitica.
PAR. Olim scelesti mihi pœnas dabis, nisi
Omnis prorsus perijt iusticia apud Deum.
PO. Nunc Cæsar conditiones pacis accipe.
Credis Papam summum esse ecclesiæ caput?
Dic credo. IV. Credo. PO. Credis decreta illius
Diuini uerbi habere uim, nec quippiam

Errare

Tertius.

<p>Errare posse? IV. Credo. PO. Credis cum supra Patres & concilia esse, & posse à nemine Aut iudicari aut damnari mortalium?</p> <p>IV. Credo. PO. Credis Papā imperij heredē esse, nec Valere Cæsarem absq; eius sententia?</p> <p>Dic credo. IV. Credo. PO. Ex his iā pater intelligit Te esse orthodoxum nullaq; infectum heresi.</p> <p>Vis igitur illius parere dogmatis?</p> <p>Dic uolo. IV. Volo. PO. Vis regionē Tusciae & Petri Patrimonium restituere, & defendere,</p> <p>Si quis regum illud inuasit aut Principum?</p> <p>IV. Volo. PO. Vis dominium Romae illi concedere, Vt Constantini postulat donatio,</p> <p>Nec Romam nisi uocatus aduenire, nec Dimissus hic herere diu, ceu in domo Aut urbe aliena? IV. Volo. PO. Vis res Ecclesiae, Episcoporum inuestituras, Pallia, Abbatias, Prælaturas, & negocia Ecclesiastica, in uniuersum cedere Romano Pontifici & alijs Episcopis?</p> <p>IV. Volo. PO. Vis Papam, ut tuum tuorumq; dominū Agnoscere? Dic uolo. IV. Volo. PO. Vis Ecclesiae Hostes & hereticos pro summis uiribus Extirpare, & in omni imperio proscribere?</p>	<p>Extrade Conceß. pre. Pro posuit. Et de Ap pel. Vt de bitus</p> <p>Cle. past ad finem de sente. & re iu- di.</p> <p>Constāti nus c. 16. Distin. Extrade iu. cap. 3 Extrade Ro. Ecc. ca. Sin.</p>
--	---

1 3 IV. Volo

Actus

IV. Volo. PO. Vis comitia nulla habere Principum,
Nisi legatus Pontificis interfit? IV. Volo.
PO. Vis nihil in imperij rebus concludere
Aut ordinare, sine Papæ summa manu?
IV. Volo. PO. Hec sunt capita Cæsar, pro quibus tibi
Erratorum ueniam dabit sanctissimus.
Et gratia in priorem restituet locum.
Si illa igitur tibi sunt cordi, nullaque fictio
Subest, fac iurciurando affirmes fidem.
Nequando gratiæ huius poeniteat patrem.
NE. Qui equum usque ad ferreos uorauit calceos,
Facile et tantum ferri poterit consumere.
IV. Pacis superscripta capita ut recitata sunt
Iuro tibi Papæ per patrem et filium
Et spiritum sanctum, me ex animo et firmiter
Sentire, cunctaque facturum firmissime.
PO. Accede iam et patris osculare calceos.
Quod Regibus cunctis est signum gratiæ.
Et merito omnibus est gaudendum, si digitulo
Tantum uno possint sanctitatem tangere.
PA. Iam nunc fili iurisiurandi esto memor.
Atque deinceps nostris pareto iussibus.
IV. Dabo equidem operam pater. PA. Abito nunc ad

(tuos
Mox

Tertius.

Mox ego cunctis Principibus atq; subditis
Isthac foedera scribam, ut te agnoscant Caesarē, &
Priores literas esse sciant irritas.

IV. Rectē. Vale igitur. PA. Abi foeliciter. IV. Tibi
Gratiam habeo Porphyri, pro isthac opera tua,
Et tibi lubens bene faxim. NE. Oh subigas in crucē.

PO. Equidem Caesar agere gratias nihil est opus,
Libenter soleo tuis operam dare commodis.

IV. Veni Nestor. NE. Tenebris perpetuis hic dies
Inuoluatur. Adeo inuisa dedit omnia.

Audire impia, & horrenda fecit cernere.

Dominantur serui, at sanguis nobilissimus,

Scabellum seruilis capitis conspectus est.

Isthac ante ueritus sum Caesar. Heu mihi

Cur non interea in inferorum faucibus

Egi, ne testis & spectator fabulae

Tā inauditae essem? Imperiū ab equis (quod dicitur)

Ad asinos descendit. IV. Sat est Nestor. Tace.

Et istuc facinus in Melampygun incidet.

Omnia tulit, sciet atq; sciet longus dies.

Porphyrus, Pammachus,

Satanas, Planus.

I 4

Bellus

Actus

Bellus profecto homo sum. Mihi etiam gratia
Aguntur plurimæ summa pro iniuria.
PA. Fortasse tibi cum plurimis hoc est datum,
Ut ab amicis & inimicis gratiam in eas
PO. Sic cenfeo. Sed uides ne in quem per me locum
Sis euectus. Satanae commendaui, & tuas
Virtutes feci ut essent acceptabiles,
Meis consilijs iuui, nil mihi sed tibi
Quærens omnia, pedibus subicâ Cesarem, &
Per me affecutus es quæ sunt charissima,
Ut nomen inter magnos habeas maximum.
Quid pro tantis mihi retribues sudoribus?
PA. Multa satis, si quidem tulcrit occasio.
Nunc cardinum sis primus. Veneris tibi
Episcopatus, & quidquid animo lubet,
Per me licebit, & fauebit Delia.
SA. Euge socij. Neq; ante uincula quippiam
Melius successit, nec ego neq; uos talia
Ante hac unq̄ efficere potuimus. Sed Dromo
Pammachium etiam heroica fecisse prædicat.
PLA. Credo. SA. Sed eamus ad eum exploratũ omnia.
PLA. Sequimini omnes. PO. Placet pater uenatio.
Feræ pingues solent esse in Germania,
Illic primum tendam casses. PA. Phy, si placet
Legatus

Quartus.

Legatus sis meus à latere in Germania.

PO. Placet. Si magni ponderis indulgentias
Simul dederis. Mirum quam iners ille populus

Quæritet & delectetur indulgentijs

PA. Vel plastrum onustum tecum infer. Bene habet
(si ea

Cupiunt quibus Romana abundat curia.

Novum hoc erit aucupium. Sed Satanas introit.

Nihil est iam quod malim. SA. Sanè te Pammachi

Geris magnifice. Sed qui tibi principia habent?

PA. Ad affectum Princeps succedunt omnia.

SA. Gaudco. Nemo tibi restitit? PA. Audeat aliquis.

SA. Pulchrè profecto. At ò terra & Stygia palus,

Quis huius est creationis artifex?

PA. Ego. SA. Tu? PA. Ego inquam. Sa. Non sum fal-
(sus Porphyri.

PO. Minimè Princeps. Diuinum hunc obtines uirū.

Atq; id magis scires, si præsens omnibus

Interfuisset. Verbo sunt facta omnia.

SA. Quid ais? Est uerum Pammachi? PA. Verissimum

Tantæ sum autoritatis, & sic soleo. SA. Vah

Vix decimam partem mihi narrauit Dromo. Adeo

Arriident cuncta, meraq; sunt miracula.

Sed quæso te, cuius creasti gratia?

I 5 ipso

Actus

Ipso etiam aspectu delector. De singulis
Quid habeant utilitatis dicit rogo.
PA. Isti sunt (Princeps) regni nostri cardines,
Ad hoc facti, ut tibi perinde ut ego seruiant.
Quæ in rem tuam sint consulant, Prouincias
Expilent. Decreta tua seruent perpetim.
Et si quis post me Papa à te desciscere
Voluerit, prohibeant, resistant, arguant,
Venenis semper ad hoc paratis obruant.
SA. Necessarium opificium. PA. Quos rasos uides
Alijs atq; alijs pennis uestitos, genus
Humile quidem uidentur, sed habent maximam
In regno promouendo uim & potentiam.
Eos cunctis in scandalum feci hominibus,
Ut fictis mundo illudant religionibus,
Et meritorum apud eos habeantur nundinae.
Ipsi spernant Christum, doccantq; spernere.
De uiribus summè suis superbiant,
Meiq; sacra sint Papatus anchora,
Et ad conuerrendas undiq; preda canes.
SA. Ha ha he. Melius ipse haud potuissim fingere
PA. Quid referam singula? Reliquia, tèpla, status
Canonici illi inuersis pellibus, imagines,
Animarum spectra, monasteria, miracula,

Et s̄

Tertius,

Et si quæ alia mea peperere dogmata,
Hoc faciunt, ut Christi obscuretur gloria,
Alijsq; uijs mortales cœlum scandere,
Nitantur, doctrinaq; tollatur sanior.
SA. Pulcherrimè isthæc cogitas præ cæteris
PA. Et de tota fide nil sis sollicitus, ac
Quo pacto populus ad uerbum pareat tibi.
Effecta credito, si postrema exordio
Respondcant. SA. Admiror uirtutem tuam.
In his quæ cerno, Pammachi, neq; timco
Peiorem te fore, sed industrium magis
Expecto, ut beneficijs meis respondeas.
Isthæc ad opprimendam Christi gratiam
Satis esse uideo. Sed quid ais de Cesare?
PA. His ipsis (Princeps) illum pressi calceis,
Et in mea iurauit uerba ante paululum
Quàm tu uenires. SA. Oh salui sumus undiq;
Nam & in Asia res bene cecidit ducibus. PA. Ais?
Quo pacto obsecro? Vix hac mea fœli aus.
SA. Fœliciter satis, ut ipsi narrant duces.
Vera ne sunt Plane, quæ narraisti facta? PLA. Res
Ipsa docebit, Princeps, nil esse uerius,
SA. Dic etiam illis. PLA. Dicã, & cõpendio quidẽ.
Bellatorem & prophetam suscitauimus

Mahume

Actus

Mahumetem nomine, qui nouam Christi fidem
Euertit, odit, & dissipat Ecclesias,
Vt Christianos in Asia uix quindecim
Repperias, sanæ doctrinæ prorsus nihil.
SA. Audis hoc? PA. Magnum hercule. SA. Nunc non

(me pœnitet

Fuisse aliquantisper uinctum, & uix deniq;
Solutum, quum me tanta hæc excipiunt bona.
Nihil queror. iam altum licetbit stertere,
Nec Christus amplius erit formidabilis.
Sed agite omnes. Tantarum rerum ἐπιτιμῶν
Triumphemus, trophæumq; erigamus, &
Hæc magna in iubilo celebremus gaudia.
Vt inde uirtus excitetur omnium,
Isthæc tueri parta, & maiora parere.

Actus Quartus Parrhesia. Veritas.

Verè dictum est. σιγῆς ἀκίνοῦσθον γέρας
Deorum mundo acceptiorem neminem
Harpocrate esse reor, sic uult laudari sua,
Sic absq; contradictione sua accipi.
Ego quia uix mussaui, tuberibus mihi

Caput

Quartus.

Caput effloruit, euulsi etiam misere pili,
Facies deturpata luto. Hæc refero præmia.

Ompios sophistas, scelerata capita,
Hocine docere uos, & tanta audacia

Agere, ut linguas coherceatis omnium?

VE. Hem Parrhesia, quid istuc ornatus rogo?

Num lapsa es alicubi in lutum? PAR. Nequaquam heri

Hunc mundum mihi sophistarum affixit cohors.

VE. Quapropter? PAR. Abrogitas? Parrhesia sum.
Haud sero

Si quis agat aut doceat malè. VE. Tamen ego tibi

Interminata sum, ne sola quid hi sceres.

PAR. Fatcor. Sed quis truncus has ferat ineptias?

VE. Inepta igitur audisti? PAR. Non dici potest

Quàm inepta, absurda, scelestæ & impia cernere

Contigit & audire hodie, ut mallem septies

Exuri, quàm illa meo probare silentio.

VE. Fortassis Satana præidente? PAR. Non heri,

Sed Pãmachio. VE. Quid? Pãmachius docet impia?

PAR. Et facit & docet impia. VE. Quid ais? Epi-
(scopus?

PAR. Quantum ex dictis & factis hodie intelligo,

Nil opus crit Satana ad extinguendam fidem.

Episcopi & sophistæ incumbunt fortiter,

Ne Chri

Actus

Ne Christi beneficia populus intelligat,
Et ne prisca maneat fidei sinceritas.
Hæc audiens, uix uerbis argui tribus.
Pro tribus ita uerbis sexcenta fero uerbera.
VE. Absterge lutum, & quid agatur dic apertius.
PAR. Paucis absoluaui. Episcopi munus suum
Linquunt, & militares spirant glorias.
Pammachius præsertim impietatis artifex
Noua etiam gignit dogmata, nouam ecclesiam
Sine fide solis producit ceremonijs,
Sedet in templo Dei & in humanis cordibus,
Adorari, timeri cupiens, ut Deus.
Multum potest, sed non propria potentia.
Reges timent, pro illo decertant Principes.
Quin etiam pedibus conculcauit Cæsarem,
Et iuratum in suam illum habet sententiam.
Præterea noua creauit terræ pondera,
Qui pauperum fortiter exugant sanguinem,
Pro auro argentoq; sua uendentes stercora.
Qui, ut sibi modo bene sit, multoq; abdomine
Ventres distendant, miserorum mortalium
Prais doctrinis interitum haud faciant pili.
VE. Cessa obsecro Parrhesia, quantum narras malie
PAR. Plus est quam quisq; uerbis possit consequi.
In summa

Quartus.

In summa autem, mendacijs sunt compita,
Templa, uia, & omnia plena, nec mirum quidem
Te absente. Viuunt homines quasi sint perpetim
Victuri, & impune agere liceat quodlibet.

VE. O miseros mortales, me absente & perditos.
Vidisti ne aliquos hanc deplorare miseriam,
Desiderare me, & meliora quærere?

PAR. Hera (ut uerè dicam) per paucos, uix decem
Ex mille. Illos etiam iam tædet uiuere.

Pro te suspirant, nec uerbum audent proloqui.

Orant Deum tacitè duntaxat, ne simul
Cum Sodomis & Babylone illos perdere uelit.

VE. Roma igitur Sodoma est & Babylõ, & si quid est.
Babylone peius? PAR. Certè in hoc rerum statu.

VE. Quid ergo agimus? Num non putas nobis locum
Supersse in terris? PAR. Ex meo hoc periculo

Disce. Quid alibi sit in tot regnis nescio,
Romana locum tibi non concedet curia.

Quin etiam Itali, Illyrici, Scoti, Hungari,
Hispani, Galli, Angli, Germani, Sarmatæ,
Daniq; idolum Romanum omnes pertiment.

VE. Heu misere mihi, perpetuum exilium nuncias.

PAR. Nequaquã hera, si mauis exuri millies.

VE, Num exurent immortalè? PAR. Sic uidebitur.

Mortalibus

Actus

Mortalibus & immortalibus homines parant
Mala, & gygantum instaurant exemplum uetus.
VE. Frustra terres. Mihi apud homines esse uolupte est
PAR. Hem, fac periculum si lubet. VE. Aliquis locus
Querendus est, ubi inter homines liberè
Verser. Sed iam teneo. Domicilium uetus
Asiam adibo. PAR. Nisi eam Satanas totã occupat.
VE. Qui scis? Satis opinor in Europa habet agere.
PAR. Non uidi in Europa Satanam, sed omnia
Solus deuastat ἀπορ' ῥωξ̄ furiarum. VE. Quē ais?
PAR. Pammachium. Quare Satanam opinor in Asiã
Duxisse exercitum, ut etiam uestigia
Reliqui asq; tuas (si quæ illic sunt) deleat.
VE. Quo me uertam nescio. Quid tantũ misera ego.
Commerui, ut nullus in terris mihi sit locus?
Sequere me. Rectã ad Christum concedam, cui
Isthæc exponam omnia, petamq; ut mihi locum
Det meliorem, quã istam uastam solitudinem.

Satanas, Dromo.

Audite me commilitones optimi.
Parta fœlici de Christo uictoria
Trophæis erectis consultum censeo,
Ut curemus cutem de spolijs hostium,

Totos

Quartus.

Totos genialiter consumentes dies.
Nullus laboret, sed feriae sint perpetim.
Ludamus, saltemus, bibamus ordine.
Et nullus oblatum anteponat poculum,
Quam ter quaterue exhausserit. Si quis etiam
Post uomitum se exhibet potorem strenuum,
Plexis caput sacrum exornetur pampinis.
Et si dies ad haec celebranda gaudia
Breuiore fuerint, pars addatur noctium.
Nihil relinquamus quod ad luxum attinet.
Et mortui & uiui suppeditabunt lucrum,
Vt sine sollicitudine mea in mensa impleamini
Cibo, potuq; uel si lubet ad nauseam.
Eia agite, Sedete. Huc Pammachi & tu Porphyri,
Tu Plane Pammachio claude latus dextrum.
Tu Chremi leuum. Stasiades sit proximus
Porphyrio, Hem ubi reliqui sunt conuiuae Dromo
DRO. Qui? SA. Rogitas? Canonici, Monachi atq;
(Cardines
Officiales, Episcopi, & qui Prin apum
Nostris decreuerunt fauere partibus.
DRO. Ad sunt hiantes. Iam olim Monachoru cohors.
Ad deuorandum adest laxato cingulo.
SA. Recte. Sibi quisq; locum eligat quem percupit.
K DRO. Hena

Actus

DRO. Hem monachi sortiuntur uerberibus locum.

SA. Ha ha he. Quernos illis adfer fustes Dromo.

Sic ista solent constare sacra. Non parcite.

Cædite, bibite, turbis, rixis, clamoribus,

Alatis poculis resonet conuiuium.

Vultis adducam singulis scortum elegans?

Video uos uelle. Adduc Dromo quæ plurima.

Nulla sine mulieribus sunt plena gaudia.

DRO. Rursus pugna in crude scit. SA. Iam patinas
(Dromo)

Adfer bonis auius. En hic Princeps fuit,

Animæ suæ per uos consulere uolens. Boni

Consulite, cedit. Quid Pammachi? Cur non capum
(hunc)

Dilaceras? Cur non rabidam depellis famem?

Sic facito, et ceteros conuiuas admone.

Adfer aliud Dromo, nempe assum. Hæc comesta sunt

Carpite nunc. Istuc est cadauer diuitis,

Quem iussi uobis testamentum condere.

DR. Oh rursus pugnât. SA. Rectè. Infunde largius,

Cadauer, ut uidetis, est pinguisimum.

Tolle hoc et appone aliud. Hæc uidua est domus

Quæ uestrarum precum esse uolebat particeps.

Optima suppellex est. Vorate singula,

Nec

Quartus.

Nec tectis his nec fundamentis parcite.

DRO. Hē uix posita in mensam sunt correpta omnia

Non sine uulneribus. SA. Tales conuiuas uolo.

Da missum alium. Cur patera non obambulat?

Cur ita taciti? DRO. Quasi pleno possint gutture.

Nec alium alius uorando certet uincere.

SA. Hęc farcimina sunt, magnis confecta artibus

Miserorum hominum ē medullis atq; sanguine.

DRO. Diripiunt ultro & plenis buccis deuorant.

SA. Super hęc unusquisq; calicem plenum bibit.

Perfortiter hercule. Sequimini omnes. Iam Dromo

Quintum actum profer. DRO. En habes. SA. Qui ne
gligens

Fuit hactenus (conuiuæ) istoc decet ultimo

Edulio saturetur. Cras dabo lautissima.

Hic mercatoris est sacculus, ære grauidus.

Apponite manus. DRO. Haud sine pugnis ferculum.

Lapitharum isti sunt mores. SA. Quin susibus

Rem agitis aut sudibus? Isthęc sunt puerilia.

Sic facite reucrendi patres. Heus ò bone

Tu nobis exemplum instauras Philoxeni?

Rectè, ita uiuā, solus corripuit. DRO. Ego hercule

Malo esurire, quàm hoc saginari modo.

SA. Rectè, nihil relinquitis. Bellaria

K 2 Appone

Actus

Appone Dromo. Hæc sunt bellaria plusq̃ Attica.
Omnis generis delicta sunt mortalium, ex
Quibus sibi quisq; sumat quantum collibet.
Profiant omnia, mirificeq; palatum iuuant.
Nullum tam leue peccatum est, quod nõ commo dum
Vestæ adferat culinae. Agite ergo strenuè.
Sua unicuiq; sit commissa portio.
DRO. Nequaq̃ illis Melissa opus est. Nam cæteris
(Vt uideo) omisit hoc unum summè student.

SA. Scis quid tibi sit faciundum Dromo? DRO. Ss
(dixeris

Sciam. SA. Interim dum nos epulamur, hoc tibi
Curæ sit. Omnes percurrito prouincias,
Odorator cautè an sint tranquilla omnia.
Ne quid bibentibus nobis & cbris
Mali oriatur. Si quid fuerit, mox nuncia.
Sic liberabis nos curis, ut pocula
Et omnis luxus continuetur perpetim.

DRO. Faciam. Si tres prius calices exhausero.

SA. Vidistis iam commilitones optimi
Quid uobis proponam, quàm etiam dapa liter
Cuncta ministrem, ut nullus idem faciat Principi.
Quapropter spero uos fore constantissimos
Apud me, quum saginem uos pinguisimis.

Valcat

Quartus.

Valeat Christus cum paupertate sordida,
Cum tormentis, cum pœnis, cum laboribus,
Cum curis, cum carceribus, cum periculis.
Vos non curate quid uester serus uehat.
Ita uiuite, ut uixisse uos mundus sciat.
Nil uobis decriit, me mundi negotia
Gubernante, & præsente rebus omnibus.

Christus, Paulus, Petrus, Veritas,

Nullus ne uobis angelorum rettulit
Quid agatur in terris? PAV. Nullus. Sed que sumus
Magister, ut communices apostolis.
CH. Mira est rerum facies. PE. Hem. CH. Satanus in
(perat

Longè lateq; & ad nutum eius omnia
Versa atq; reuersa sunt. PE. Heu. CH. Ille ecclesias
Dissecit omnes, aut corrupit hæresi.
Vix septem in orbe sunt relicta millia,
Qui Romanæ non acceperunt bestia
Characterem, qui non credunt mendacijs,
Nec primis Satanae cesserunt furoribus.
PAV. O miseros mortales. CH. In summa. Res ita
Ut dudum

Actus

Vt dudum dixi prosperantur impijs.
Optimus habetur, qui agere nouit pessimè.
Laudantur noua repperientes idola, qui
Cultum offendit nouum, sanctorum catalogo
Asscribitur. Sed ueritas huc aduenit,
Aliquid opinor apportans noui. PE. Satis
Sunt hæc quæ dixti, etiam si aliud nihil adferat.
CH. Hem surge Veritas. Quid uis? quid postulas?
VE. Domine Iesu Christe, potestas tibi maxima
Cœlestium rerum est data & terrestrium.
Cur non res humanas & me miseram
Et exulem aspicias? Dominantur impij.
Satanas ubiq; regnat. Res sunt tam male,
Vt peiores esse nequeant. Nosti omnia
Et conuiues. Quousq; tandem isthæc rogo?
CH. Quid fles? VE. Iussisti me terris excedere,
Et consuetæ humana relinquere commercia,
Vt Satanae regnandi locus esset amplior
Obediui, excessi, liqui charam domum,
Quam mihi in hominum solam pararas cordibus.
In uasta iam diu degi solitudine.
Interea tamen (amore tactus intimo
Prioris domicili) uolens cognoscere,
An bene merita usquam quaereret à mortalibus,

Ancillano

Quartus.

Ancillam in terras uisum iussi pergere.

Que rettulit, neq; tui neq; mei λόγος

Haberi usquam. Adco Satanas uertit omnia.

Peruenit Romam, an illic cura esset tui,

Sed ecce Pammachius uastauit omnia.

Mendacia illic, luxus, & superbia,

Inauditaq; scelera regnant. Homines tamen

Sana, (ut res loquitur) prorsus mente perdita,

Pammachium adorant, de illius calice bibunt.

Sicq; omnes terras uomitu replent ebrij.

CH. En quod dixi de Pammachio. PAV. O hominem
Cumpium

VE. Nec calicem facile sinunt e manibus eripi.

Sic arident impostura, sic falsitas

Est cordi, sic nihil est sani reliquum,

Sic doctrina humano inquinata stercore

Placidas repperit aures. Nec doctrinam impiam

Pammachio autore probant homines solum, sed &

Turpissima facta iustitias cognominant.

Persuasi falso Pammachium unà cum suis

Non posse errare. Ego magis credo (& res docet)

Non posse recte facere, aut si quid fecerit

Quasi errorem corrigere. Quod tu Cesari

Que Cesaris sunt iussisti omnes reddere,

Actus

Vsq; adeo curat, ut pedibus illum premat,
Tributa, & honorem neget & obedientiam.
Res Cæsaris ipse habet, nil aliud Cæsari
Reliquit iurato, quàm nomen Cæsaris.
Hæc quum uideret & audiret Parrhesia,
Indigne tulit (ut solet) & uerba uix tria
Contra locuta, tuberosum fert caput,
Comam euulsam, os contusum & oblitum luto,
Nec his contenti, ignes minantur in super,
Et ut lubet hæreseos cuiq; ascribunt dicam.
Ut nulla me spes habeat posthac hominibus
Placere posse, ut me reducant exulcm.
Ergo ne perpetuo mihi exulandum erit?
An ita pulchrum est Satanam oppressisse, quæ diu
Multoq; labore tui docuere Apostoli?
Aut uis totum mundum perdere mendacijs?
Certe scio aliquos superesse tuos, in quibus
Iustitiæ ueritatisq; residet amor, &
Adhuc perfecto ad te suspirant pectore.
Illorum te miserescat Christe. An impios
Et hoc posse fines, ut non exitium sibi
Operentur solis, sed simul etiam pios
Perdant? Seruator diceris, serua tuos
Quos tibi dedit pater, qui credunt sanguine

sefe

Quartus.

Sese tuo redemptos, & fiducia
Mortis tuæ Satana promissa negligunt.

Allis me mitte, illi suscipient, & locum

Dabunt, ne in horrida hac peream solitudine.

CH. Auditis nunc, quis sit rerum in mundo status?

PAV. Totus magister exhorresco hanc audiens

Narrationem. PE. Afflictis rebus consule

Magister, ueritatiq; tribuas locum.

Ne Pammachius expugnatis mortalibus,

Et in perpetuam seruitutem traditis,

Nobis dein cœlestibus negoium

Faceat, & in cœlum usq; regni proferat

Pomocria. VE. Certe Petre, timendum censeo.

Nam quantum intellexi id uidetur struere, nec

Frustra de cœli gloriatur clauibus.

PE. De adulterinis fors an? Nam primas ego

Prob. asq; habeo. Nihilominus tamen, seram

Magister censeo mutandam, & obicem

Firmum & adamantinum applicandum ianua.

CH. Nil hoc opus est timere Petre. Non huc sinam

Nec Satanam, nec Pammachium quemq; ascendere,

Quantum etiam de cœli se iactent clauibus.

Eant illuc, ubi nullis opus est clauibus,

Vbi dies & noctes late patet ianua,

L

Suat

Actus

Suas quo etiam præmittunt indulgentias.
Illuc trudentur cum omnibus Gigantibus,
Qui diuos hominesq; ausi sunt affligere.
Quapropter Veritas, sis animo equissimo.
Multo sunt plura quàm que narrasti mala.
Non fiunt me ignorante. Ego etiam uidero
Ne ultra quàm constitutum est procedant, neq;
Vt in infinitum præualeat iniquitas,
Propter meos, quorum unus est mihi charior,
Quàm omnes Pãntachij, quàm cunctæ Satanae tribus.
Nihil timeas ut iustos perdant impij.
Aut à mea faciant alienos gratia.
Vtcunq; premantur & affligantur, nil tamen
De illorum apud me hereditate deperit.
Sunt filij, sunt heredes, quanq; undiq;
Circumstrepant malorum turba. Tu seras
Meum que sunt ferenda. Porro, quod locum
Alicubi in terris postulas tibi dari,
Neq; exilium amplius ferre potes, uix tibi
(Quantum ego Satanam noui) est futurũ commodũ.
Disidia & motus excitabis maximos.
Bellabunt aduersum te plenis tibijs.
Gladijs, igni & aqua, milleq; modis te uolent
Extinctam. Vt nulla lupis cum agnis concordia est,
Sic tibi

Quartus.

Sic tibi mendacisq; nulla fœdera
Cohærent, iugis erit Ἄωνος ὄψε εὐδελμῶ.
Hæc prædico, futuri ne sis insciens,
Ut etiam atq; etiam quid agas rectè cogites.
Non uenies ad pacem, aut choros, aut gaudia,
Sed omnium in malorum colluuiem & mare.
VE. Immortalis sum. Monstra duntaxat locum,
Satanae & Pammachij facile furores perferam.
CH. Ut uis. Quandoquidem etiam alioqui tempus est
Ut Satanae turbetur regnum, tam prosperos
Tolerante haud amplius cursus Rhamnusia.
Monstrabo tibi locum. VE. Rogo domine ut uelis.
CH. Vides Germaniã? VE. Video. CH. Ad boreã uide.
VE. Heu, Num me etiam uis macerare frigore?
CH. Confide, calesces plus satis. Albis ubi fluit?
VE. Video. Illic ex Bohemia magno aluco,
Per Mysiæ campos & per fortes Saxones,
In Oceanum deuoluitur Germanicum.
CH. Rectè. Hinc eunti trans Albim est sita ciuitas
Bis longitudine uincens latitudinem.
Arx est in parte quæ occidentem respicit,
Quam Saxonum Dux condidit, qui primus est
Conuersus ad fidem. VE. Quid postea? In angulum
Illum me diuertere iubes? CH. Scilicet. Abi.

L 2 VE. Ad

Actus

VE. Ad quē? CH. Ad Theophilū. Illū tuas doce uias.
Vt Papatuſ cunctā pateſciat hūlcera,
Vt ſomnolentoſ Germanoſ exātet, & ut
E templo ruruſ pellat nummularioſ,
Qui eccleſiam latronum ſpeluncam putant,
Qui capiunt & opes animaque indulgentiſ,
Qui ut fungis cunctiſ illudunt mortalibuſ.
Te Theophiluſ ſuſcipiet ſcio cupide, & locum
Parabit ampliorem in terris omnibuſ.
VE. Euge Domine, ſic conſule miſeriſ mortalibuſ.
Vnū tamē adhuc ſupplex abſ te peto. CH. Quid eſt?
VE. Paulum mihi uie comitem addaſ obſcero, ut
Illo preſente maior ſit uerbiſ fideſ.
Neu ſola in tam feriſ uerſer nationibuſ.
CH. I Paule. Conduc ueritatem, & adiuua
Mei nominis ut ruruſ creſcat gloria.
Etiam ſi Satanae Pammachioq; ilia crepant.
PAV. Eo magiſter, tutuſ iam à periculiſ.
Sed ſi mihi ferenda eſſent, quae olim pertuli
Mortalis adhuc, uix huiuſ eſſem audaciæ.
Eamus Veritaſ, ne nox noſ obruat.
CH. Ite. Sed heuſ, Theophilum armatote fortiter
Verbo & ſcripturiſ, ne formidet congredi
Cum Pammachio, cui nemo quiuit haecenuſ

Reſiſtere

Quartus.

Resistere, sed omnes oppressit nequiter.
Me prædicet, me commendet, me diligat,
Satanas Pammachiusq; sit abominatio.
Ego protegam, murumq; illum dabo arcum.
PAV. Sat est magister, sedulo curabitur.

Dromo, Satanas, Pammachius, Porphyrius.

O Stygia palus quantum est malorum. Vix queo
Resumere spiritum. Hem quid hoc? Nemo audiet?
Dormitis? Eho, nullus uestrum est sobrius?
Quid dicā? Vomitu omnes mensæ & scāna perfluūt.
Hos cetuba uix resuscitaret ultima.
O Satana non audis? Etiam tu stertere.
Didicisti? SA. Hē quis uocat? Quid clamas pessime?
DRO. Quid ego clamem? Dormitis in discrimine
Tāto? SA. Quid narras? DR. Hui bellū, arma, surgite
PO. Oh uix possū apire oculos. PA. Quis clamoribus
E tam dulci somno excitat? SA. Quid est rei?
PA. Hem Dromo reuerteris? quid fers? quid nuncias?
DRO. Rerum iam certē sum malarum nunciū.
SA. Ludis Dromo. DRO. Ego ne luderē in re seria?
Quod uidi & audiui uobis referam. PA. Bene.
DRO. Consurrexere hostes in uos fortissimi.

L 2

SA. Hens

Actus

SA. Hem quid ais? DR. Rem ipsam. SA. Cessa. Susa-
(ta Episcopos.

Monachos, Canonicos, Cardines & ceteros.

PA. Hui surgite, surgite omnes. DR. Quã grauitè-
Hesternam prorsus crapulam destertere? (queunt-

SA. Recita nunc clarè. DRO. Quàm uoletis clariùs.

Consurrexere hostes in uos fortissimi,

Monarchiæ qui uestre pessimè uolunt.

PA. Qui sunt? Vbi? quis defectiõnis autor? Et

Quapropter? quando? quo robore? quo exercitu?

DRO. Hem istuc ibam. Ad septentrionem Saxones.

Habitant, inter hos uidi doctorem nouum,

Qui Veritate Pauloq; exhortantibus

Aduersum uos Germanos omnes excitat,

Doctrinæ uestre gratia & tyrannidis,

Quæ amplius haud toleranda esse suadet fertiter.

Et modo sane non Saxones solum, sed &

Germani ferme omnes uestrum abijciunt iugum.

Vos ueluti impostores detestantur malè.

SA. Audis hæc Pammachi? PA. Oh totus ardeo

Iracundia, & animi perplexitate. Si

Quis Veritatem mihi iam & Paulum traderet,

Simul & doctorem illum scelestum, in temporis

Puncto cum ipsis omnes uorarem uestribus.

SA. Hec

Quartus.

SA. Heu praestitisset uigilare, haud totos dies,
Abdomini, somno, uentriq; impendere.
PA. O hereticos, ô schismaticos, ô perfidos,
Qui hec in Romanae sedis interitum struunt.
PO. Dic mihi Dromo, quid docent, quae illorum do-
(gmata?

DRO. Docent homines sola iustificari fide.
PO. O errorem crassum. PA. Veh nostris uentribus.
DRO. Salutem in solo Christi haberi nomine.
PO. O hereticos. PA. Veh ueh meis honoribus.
DRO. Papam docent non esse caput ecclesiae.
POR. Ad ignem, ad ignem. PA. Veh triplici diade-
(matè

DRO. Legem impleri non posse nostris uiribus.
Multo minus plus fieri posse à quopiam.
PO. O fatuitatem. PA. Veh creaturis meis.
DRO. Nihil prodesse sacramenta sine fide.
Nec iustificari ex opere operato quempiam.
PO. O distortos homines. PA. Veh doctrinae meae.
DRO. Nec Missam opus esse, quod uiuis et mortuis
Ex opere ipso ueniam peccatorum impetret.
Nec rectè populo speciem subtrahi alteram.
PO. O uicinitas. PA. Veh ueh nostris mercibus.
DRO. Itidem confessionis uestrae mystica, et
Alia

Actus

Alia multa onera reprobant conscientia.
PO. O maliciam inauditam. PA. Vch nostris sacculis
DRO. Nec inuocari Diuos debere approbant.
Nec peregrinationes, nec iciunia,
Nec omnia opera humana, quantumuis bona,
Remissionem peccatorum operarier.
PO. O impios plane homines. PA. Vch ceremonijs.
DRO. Nec ad salutem dicunt indulgentias
Requiri uestras. Quidam nec faciunt pili.
PO. Hē istuc etiam tradūt? PA. Vch nostris nundinis.
Quid nūc facimus Satana? SA. Quid? macta, interfice
Terra, aere, igni, aqua, omnes quos huius uie
Nactus fueris. Vnde ego uos posthac pascere,
Si dogmata hęc abstulerint uectigalia?
Huc res ut uideo tendit. Nunc omnis lapis
Mouendus est. Nunc uires uestras promite.
Nunc nunc nouus scribendus est exercitus.
PO. Sic Pamachi malè succedet uenatio,
Etiam plaustrum exonerandum est indulgentijs.
PA. Si quis mihi daret huius doctrinæ caput,
Frustrillatim dentibus illud discerperem.
Hoc cime parare quempiam mortalium?
Itane tandem spernere Christi uicarium?
SA. Hui mox huc primores omnes concedite,

Vt quid

Quartus.

Vt quid nobis faciundum sit, sententia
Quisq; sua dicat. In tantis periculis
Nihil est cunctandum. Hæc opprimenda censeo,
Dum adhuc in herba sunt, ne roborata, plus
Laboris postulent, plus & periculi.

Satanas, Pammachius, Porphyrius
Planus, Stasiades, Chremius.

Accumbite. Audistis quæ nos premant mala,
Qui hostes, quæ dogmata, quæ uic conspiratio
In nos consurgat à quibusdam perfidis.
Ut timeam non pro me modo, sed pro uobis magis,
Pro me quidem, quod Christi surgit gloria,
Quam ego unà uobiscum prope dudum extinxerã,
Quamuis nec ex uestra re sit eam crescere.
Pro uobis uerò, & uestris pro crumenulis,
Quod commeatui uestro hinc periculum
Haud uulgare uenit. Quin & uectigalibus
Magna per hæc dogmata uestris lis intenditur,
Ut res uestræ ad Saguntinam spectent famem.
Satis enim, ex missis & ex ceremonijs,
Ex relliquijs, & ex Diuorum cultibus,
Ex operibus bonis, & ex ieiunijs,
Ex nanijs animarum, ex indulgentijs,

L S.

Et cæ

Actus

Et ex confessione, ex poenitentia,
Prouentus esse uestros. Quare si omnia
Turbarint hostes, & homines auerterint,
Ne uestro sint intenti posthac quaestui,
Vnde ego uos ocosos pascam? Aut unde uos
Equos, scorta, canes alere poteritis? Aut quibus
Regales instructis pompas? Ne igitur huc
Veniatur, omni curandum est industria.
Vnusquisq; suam iam dicat sententiam.
Qua re, rebus tam afflictis succurri queat.
Dic Pammachi. PA. Aduersus eos, Princeps, Casare
Armabo terrarumq; reges omnium,
Qui nobis sunt iurati, qui sunt filij
Semper dilecti, qui colunt nos hactenus.
Episcopis, & cunctis qui potentiam
Vel unius muscae obtinent, praecepero
Ut ante quidem caelesti tactos fulmine
Exterminent, perdant, occidant, strangulent,
Sine iudicio, sine lege, absq; misericordia,
Omnes qui aduersum me haec docuerint dogmata.
SA. Recte. Dic Porphyri. PO. Studiorum censco.
Magnis promissis adduci collegia, ut
Etiam suis haec dogmata damnent calculis.
Vnde facile toti orbi innotescet, perditè

illos

Quartus.

Mlos omnes errare qui susceperint,
Et merito ex humano cija consortio,
Et a ternis iure plectendos ignibus.
Deinde libri tam peruersorum dogmatum,
Sacris urantur execrationibus.
Pecus suillum grunniat, latrent canes,
Obrudant onagri, in caelum mugiant boues.
Scribant libros sophistae ualde blittei,
Hirã, anguli, mustellæ, atq; coclearia.
A nobis magnifica sperantes premia.
Sic heretici opprimentur multitudine,
Et os uel inuitis facile obturabitur.
SA. Pulchrè. Dic Plane. PL. Mihi uidetur optimum,
Curare, ne illi inter se unanimes sint diu.
Sed inter sese pugnent & dissentiant.
Subinde & alia suscitabo dogmata,
Longè peiora istis, quasi tamen orta sint
Ex his, ut in popelli rapiantur odium.
Nobisq; ad expugnandum aditus sit facilior
SA. Bellè. Dic Stasiades. ST. Vt Princeps, dogmatis
Que in Papatus exitium coorta sunt
Minus applaudatur, & fauoris sit minus
Omnem ex Asia traducam mox exercitum, ut
Sub illius prætextu doctrinæ, uagi

Ad seditè

Actus

Ad seditiones commoucantur rustici,
Dominorum graue conantes excutere iugum.
Quod cordati uidentes homines, qui hactenus
Pacifice egerunt sub Papatu, & qui nouis
Non gaudent rebus, quantumuis melioribus,
Abominabuntur noua isthæc dogmata, &
Pacificum nostrum regnum amplectentur magis.
SA. Bene. Dic Chremi. CH. Si (Princeps) mea munera
Measq; artes bene noui, haud diffido fore
Quin multi in nostra mancant obseruantia,
Pecunijs corrupti & auri copia.
Video enim uix quemq; applicari dogmatis
Hisce nouis posse, si non in periculum
Vitam suam suaq; deponat omnia.
Cuius animi non sane permultos fore
Puto. Ridebunt uiso argento plurimi.
Credent quæ quisq; uolet exactor aut dator.
Neq; bolum ex faucibus sibi sinent eripi.
SA. Per commodè dixistis omnes omnia, &
Diuersa licet, tamen in unum tendunt scopum.
Scilicet ut surgentia sternantur dogmata.
Et Papatus suis floreat honoribus.
Nec Christi tam altè prædicetur gratia.
Proinde iam nunc consulta aggrediamini.

Vnicus

Quartus.

Vnicuiq; sua commissa sit sententia.
Tu armato Episcopos, Reges, & Caesarem.
Tu doctis & indoctis dato negocium,
Vt doctrinis hisce aduersentur scdulo.
Tu subserito haereses, & praua dogmata.
Tu bella & seditiones parito rusticas
Tu fortes encruato animos pecunijs.
Ita facite, ut Satana digni uide amini.
Res non patitur lenta manus conamina.
Agite, surgite, furioso cuncta spiritu
Subuertite, καὶ ὄργῃς πνῆσας θεοῦ ἰδοῦς.
Oculi, dentes, lingua, manus, oraq;, gladijs
Atq; uenenis armata sunt Colchias.
Non magis huius doctrinae sectatoribus
Parceri uolo, quam rabidis canibus aut lupis.
Qui primus hostium mihi nunc occurrerit,
Illius ad nauseam me explebo sanguine.

Epilogus Actus Quinti.

Ne iam expectetis. Spectatores optimi,
Vt Quintus huic addatur actus fabulae,
Suo quem Christus olim est acturus die.
Anterea Actus Quarti consilia res mouent

Rursum

Actus

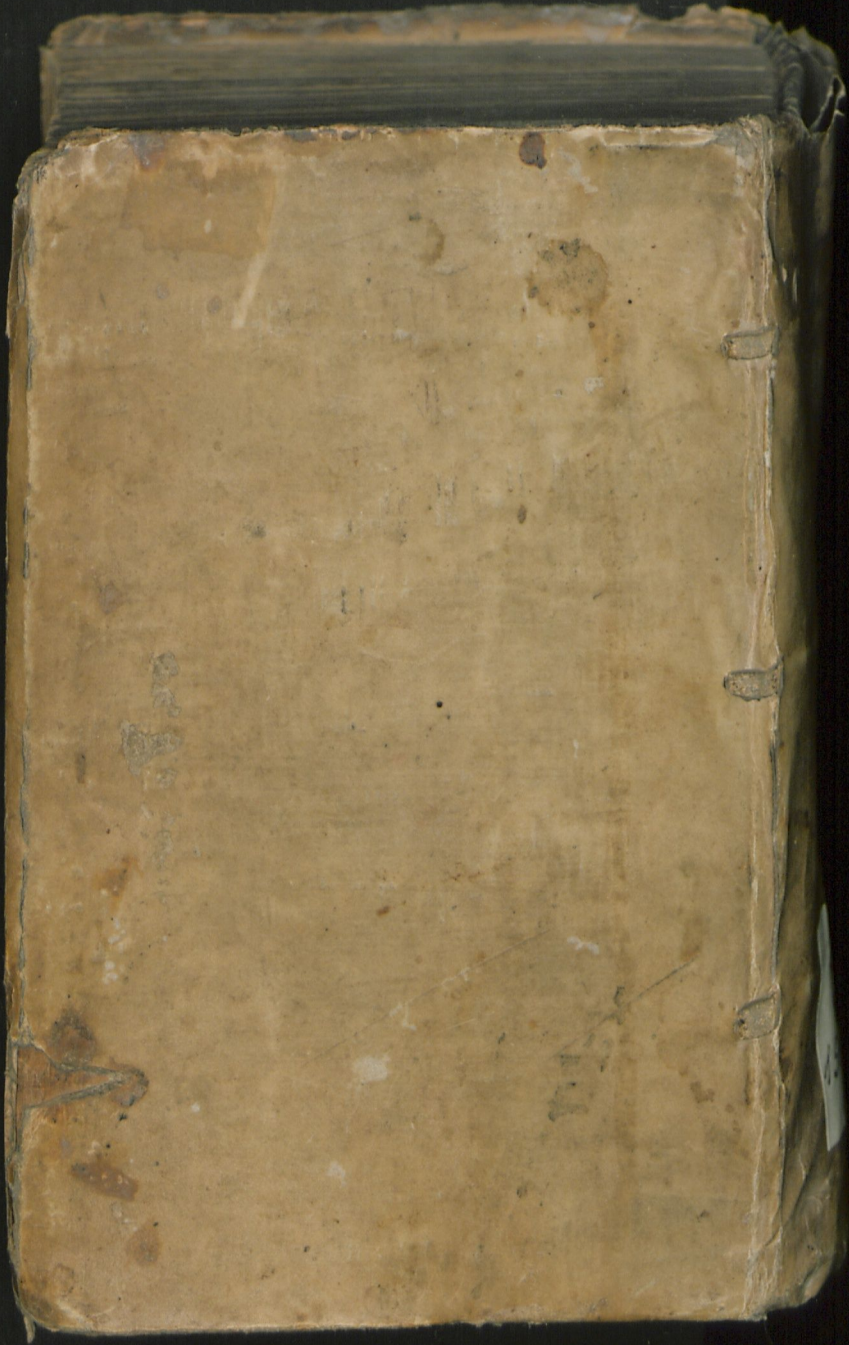
Rursum prorsum, ut uidetur in præsentia.
Totum Satanae iam perstrepat negocium.
Defenditur Papatus cultusq; impij.
Perstrenuè Christi aduersatur gloria.
Propter superstitiones & ceremonias
Quæ cum scripturis & uerbo pugnant Dei.
Multum quotidie christiani sanguinis
Effunditur, quæsi is demum certissimus
Dei cultor sit, & pietati deditus,
Qui multas hominum fecerit succidias,
Qui iugulare homines pro delectamento habet.
Insaniunt in nos Turcæ perfertiter.
Insanimus nos in nos ipsos haud minus.
Vt Christianis sit molestum uiuere, &
Spectare iugiter Satanae Tragædias.
Nec sperandum humanis consilijs res fore
Meliores, nisi Deus istius Tragædiæ
Finem fecerit aduentu Filij sui.
Suos qui ex mundo tollat, ut aurum ex stercore,
Et impios perpetuis tradat ignibus,
Quod fabulae totius crit κατὰ σοφίη.

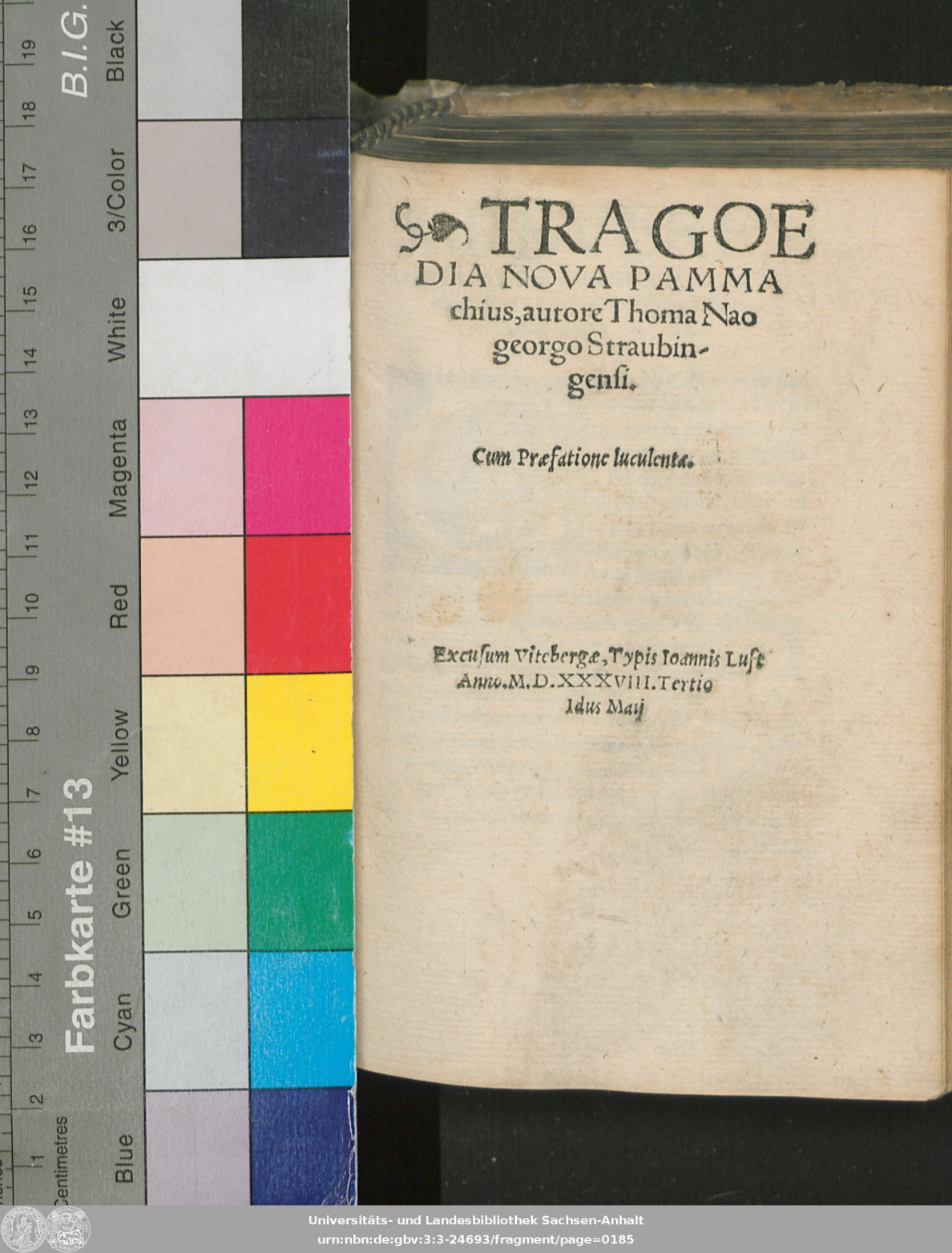
Ἔλος.

154707
(X2204319)

B.I.G.

19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
Centimetres

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

S TRAGOE
DIA NOVA PAMMA
chius, autore Thoma Nao
georgo Straubin-
genli.

Cum Prefatione luculenta.

Excusum Viteberga, Typis Ioannis Lust
Anno. M. D. XXXVIII. Tertio
Idus Maij